
Hz. Ali
Efendimiz'den
Vecîzeler
Prof. Dr. M. Es'ad COŞAN

Hz. Ali Efendimizden Vecîzeler

Prof. Dr. M. Es’ad Coşan

İçindekiler

Önsöz

Buyurun, Allah Yolunda Beraber Olalım!

Hazret-i Ali

Allah'a Kul Olmak Şerefi

Herkese İyilik Yapmak

Ölümü Unutmamak

Fazîletli Bir İnsan Olmak

Önsöz

Ülkemiz, tarihî ve jeopolitik konumundan dolayı devamlı karıştırılmak istenmekte, iç ve dış şer odakları tarafından provakasyonlar düzenlenmektedir. Bir kısım faili meçhul cinâyetler ve provakatif kitle olayları bahane edilerek, Alevî-Sünnî meselesi sık sık gündeme getirilmektedir. Basın ve yayın organlarında, televizyonlarda, radyolarda, açıkoturum programlarında ileri- geri çeşitli şeyler söylenmekte; her iki taraf birbiri hakkında önyargılarla, varsayımlarla hareket etmektedir.

Bu arada, Peygamber (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz'in sevgili damadı, halifesi Hazret-i Ali Efendimiz'in ismi çok zikredilmektedir. Sünnî kesimde, Hazret-i Ali Efendimiz baş tacı edilmekte, hayatı, menkıbeleri halk arasında okunmakta, ismi çocuklara konulmaktadır. Kendilerine Alevî ismini almış müslüman gruplar ise, Hazret-i Ali Efendimiz'i çok sevmekte ve onu kendilerine rehber edindiklerini iddia etmektedirler.

O bakımdan, toplumu bilgilendirmek, çeşitli müslüman gruplar arasında diyaloğu sağlamak, hak ve hakikati ortaya çıkarıp herkesi ona davet etmek amacıyla, Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN Hocamız tarafından Hazret-i Ali Efendimiz'le ilgili dersler başlatılmıştır. Bu derslerde Hazret-i Ali Efendimiz'in sözleri okunup, izah edilmektedir.

İlki Avustralya'da yapılan bu derslerin yazıya geçirilmesiyle hazırladığımız bu çalışmada, Hazret-i Ali Efendimiz'in tavsiyelerinden bir demet, okuyucuya sunulmuştur.

Hocamız'ın daha önceden yayınlanan, Hacı Bektâş-ı Velî Hazretleri'nin *Makâlât* adlı eserini ortaya koyan çalışması, kamuoyunda güzel tesirler

uyandırmıştı. Burada arz ettiğimiz konuşmalarının da her kesim için faydalı olacağını ümit ediyoruz.

Başta Mehmed Ali Torlak Bey olmak üzere, Avustralya'daki konuşmaları çözüp bize gönderen kardeşlerimize de teşekkür ediyoruz.

Dr. Metin ERKAYA

Sincan, Şubat 1995

Buyurun, Allah Yolunda Beraber Olalım!

Kaderin sevkiyle buralara [Avustralya'ya] kadar gelmiş ve burada çalışan değerli kardeşlerim! Hepinize en iyi dileklerimi sunarım. Derneğinize beni çağırdığınız için, davetiniz için teşekkür ederim.

Önce tanışma olacak dediler. Onun için kendimden - sizi ilgilendiren bazı yönleri dolayısıyla- bahsetmeyi düşünüyorum. Bendeniz Çanakkaleliyim. Belki aranızda hemşehrilerim vardır. Çanakkale'de uzun zamanlar yaşayan köklü bir ailedeniz. Dedelerimiz, bugünkü Özbekistan'da bulunan Buhara'dan, yanlarında Arap halayıklarla, hizmetçilerle, kölelerle beraber göç etmiş, gelmişler.

Elhamdülillâh Peygamber (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz'in soyundan geliyoruz. Dolayısıyla Hazret-i Ali Efendimiz'in ve Câfer-i Sâdık Efendimiz'in ailesine bağlı bir torun olmuş oluyorum. Yâni, onlar benim dedelerim; ben de onların, uzun yıllar sonra dünyaya gelmiş bir torunu durumundayım. O bakımdan "Alevî" ismi beni ilgilendiriyor.

Ayrıca tasavvufî bir topluluk içindeyiz. Sadece benim tercihim değil, ben doğmadan öncelerden dedelerimin de bağlı olduğu bir Nakşî tarikatımız var... Bu tarikatın silsilesi, Hacı Bektâş-ı Velî Efendimizin yetiştiği bir silsiledir. Hacı Bektâş-ı Velî Efendimiz oradan yetişmiştir. O bakımdan da bir ilgimiz var...

Her tarikatın bir silsilesi vardır. Yâni an'ane olarak geriye doğru; o kimden almış, o kimden almış bu neş'eyi, bu zevki, bu hâlet-i rûhiyeyi, bu ahlâkı; bu kaydedilmiş. Nakşî tarikatının da bir silsilesi vardır. Bizim an'anemizde bütün silsilelerimizin bağlantı noktası İmam Câfer-i Sâdık Efendimiz'dir.

Tasavvuf bakımından da, ırk ve soy bakımından da Câfer-i Sâdık Efendimiz'e bağlıyız elhamdülillâh... Allah'ın lütfu...

Kimseyi ırkı yükseltmez, kimseyi de alçaltmaz. Çünkü Allah öyle yaratmıştır. İnsanın kendisinin seçmesiyle olan bir şey değildir. İnsan diyelim ki; İngiliz olabilir, Alman olabilir, Amerikalı olabilir... Ben bunları çok tabii görüyorum. Çok sevdiğim Kürt kardeşlerim vardır... Müslüman olmuş Yunanlı kardeşlerim var; çok seviyorum. Yunanlıyı bu kadar sevebilir miyim? Hani İstiklâl Harbi olmuş, aramızda mücadeleler olmuş... Ama müslüman olmuş, namaza başlamış, sakal bırakmış; Allah kalbimizi biliyor, seviyorum. Melbourn'da gittiğim zaman görüşeceğim kardeşlerim var...

Hayatını incelediğim ve Mavera dergisinde röportajını okuduğum bir Amerikalı profesör var; onu çok seviyorum. Türk değil Amerikalı, ama çok seviyorum. Yine Yunanlı Cat Stevens vardı; müslüman oldu, Yusuf İslâm adını aldı. Ben kardeşiniz bir ameliyat geçirmiştim; İstanbul'da hastanedeyken beni ziyarete geldi. O beni seviyor, ben onu seviyorum.

Almanya'da bir araba alacaktık. Gittik işte, bir satıcıdan araba alacağız. Ne diyeyim... "Merhaba! Hepimiz Hazret-i Adem'den kardeşiz!" dedim. "Evet!" dedi, hoşuna gitti. Hepimiz Adem Babamız'ın evlatlarıyız. O halde aynı cins insanlar olarak birbirimizi sevmemiz gerekiyor.

Şeyh Sâdî vardır, İranlıların çok büyük şairidir. Üç büyük şairleri olduğunu söylerler; onlardan biridir. İran Edebiyatı baştan aşağı şiirdir. Çok güzel bir edebiyattır, hoş bir edebiyattır. Bize de çok etki etmiştir. O Şeyh Sâdî diyor ki:

Benî âdem a'zâyi yekdîgerend.

"Hazret-i Adem'in evlâtları birbirlerinin uzvudur, parçasıdır." Bir vücut gibidir, hepsi birbirlerinin parçasıdır. Çünkü yaratılışta aynı cevherdendir.

Şu masa demirden yapılıyor, şu tencere bakırdan yapılıyor... Biz insanlar da aynı cevherden yapılmışız. Binâenaleyh, birbirimizle yakın olmamız doğal... Fakat "Benî Âdem'iz, ama birbirimizi yemekte kurtlardan daha ileriyiz!" diyor şiirin öbür tarafında...

Bizim köyümüzden birisi, askerlik yaparken Mamak'ta nöbet tutuyormuş kış günü... O zaman Mamak Muhabere Okulu'nun bulunduğu yerler pek böyle meskûn değilmiş. Kurtlar inmiş. Can havliyle tüfeğine sarılmış, sürüye bir kurşun atmış. Kurtlardan bir tanesine isabet etmiş, devrilmiş kurt... Kurtların hepsi üstüne çullanıvermişler.

Şimdi düşünüyorum ki: "Beraberce insanoğlunu yemeğe gidiyordunuz, kardeştiniz; şimdi ne oldu?" Birisi yaralanınca, kanı yere dökülünce, hepsi üstüne çullanıp parçalayıvermişler. "Onlar birbirlerini yemekle meşgulken, ben de o arada kulübeye kaçtım, kurtuldum." diyor bizim akraba anlatırken...

İnsan doğal olarak sosyal bir varlık olduğundan, birbirini sevmek için yaratılmış. Birbirini seviyor, grup teşkil ediyor. Evlâdı annesini seviyor, ağlıyor annesini göremediği zaman... Anne baba, evlâdını seviyor. Ondan daha uzak sevgiler olarak yakınlarını seviyor, akrabasını seviyor, kabilesini seviyor... Yâni, bir sevgi bağı var insanlar arasında ve insan bu sevgiye muhtaç...

Şu meşhur YÖK başkanı İhsan Doğramacı'nın *Annenin El Kitabı* diye kitabını, biz ilk evlendiğimiz zaman hanımla beraber birkaç defa okumuştuk. Çünkü o anne oluyor, ben baba olacağım; "Dur bakalım şu kitabı okuyalım, çocuklarımızı nasıl yetiştireceksek bilelim!" filân diye düşünüp okumuştuk. Orda diyor ki:

Büyük bir Amerikan hastanesinde, doğum evinde, aynı günde doğan yirmi tane çocuğu ayırmışlar; on tanesini bir tarafa, on tanesini diğer tarafa

koymuşlar. Bu yirmi çocuğun hepsine eşit gıda veriyorlar; iki yüz gram mama, şu kadar süt, bu kadar A vitamini, bu kadar D vitamini... Doktorlar varsa içinizde, onlar bilirler. Birinci gruptakilere mamayı verirken yanağını seviyorlar, öpüyorlar, "Seni yaramaz seni!" diyorlar. Kucaklarına alıp seviyorlar, altını alırken şakalaşıyorlar... vs.

Diğer gruptakilere makina gibi muamele ediyorlar. Mamasını veriyorlar, altını alıyorlar. Sert bir muamele de yapmıyorlar, ama sevgi göstermiyorlar. Birkaç ay içinde, aynı gıdaları aldıkları halde, sevgi ile beslenen çocuklar, sevgisiz bakılan çocuklardan daha çok gelişmişler. Demek ki sevginin büyük gücünü böylece ispat etmişler.

Sevgiye hepimiz muhtacız. Teselli edecek bir arkadaşa, koca adamken bile muhtacız. Başımıza bir hal gelse, isteriz ki; bir arkadaşımız gelsin, omuzumuza elini koysun, "Yâ üzülme, bu da geçer! Korkma, kuvvetli ol!" filân desin, moralimizi düzeltsin. Buna bile muhtacız. Bazan koca adamken bile ağlarız, o zaman bile ihtiyacımız var...

Tabii genel yapımız buyken, galiba biraz da düşmanlık hissi var insanların içinde... O da nereden geliyor, hangi damardan geliyor, bilmiyorum. Düşmanlıklar da eksik olmuyor. İnsanların arasında çeşitli şekillerde düşmanlıklar oluyor.

Şimdi biz radyoevinden geliyoruz. Taptaze, buram buram bir olay... Benim yanımda Cevdet kardeşim var, başı takkeli... Biz dışarda oturuyoruz. Başka bir sebepten gitmedik, çağrıldığımız için gittik oraya... Konuşma yapacağız. Radyoevi, ben bir misafir profesörüm diye beni çağırdı. Ben de bir konuşma yapacağım. Açık olan kapıdan bir İngiliz geldi, şöyle bir baktı. Tabii biz İngiliz değiliz; tipimizden belli, sakalımızdan belli, takkemizden belli... "Gümmm!" diye kapıyı bir kapattı.

Şimdi kapıyı açıp bununla kavga mı edeyim? Allah ıslah etsin mi diyeyim? Yoksa cahildir; Allah Teâlâ Hazretleri Kur'an-ı Kerim'de:

(Ve a'rıd ani'l câhilîn.)[1]

"Cahillere uyma, geçiver yanından!" buyurmuş diye aldırmayayım mı? Aldırmayayım, ama bir "sıfır" verdim. Bu mu İngiliz centilmenliği?

Şimdi ben, dört tane beş tane dergisi olan, dört tane beş tane şehirde radyo yayını olan bir kimseyim... Yazarım, profesörüm... Sosyal bir mevkiim var Türkiye'de... Yâni ben bir ayıbını yazsam Avustralya'nın, epeyce zararını çeker Avustralya... Ama tabii, bunu Avustralya yapmıyor; bilgisi görgüsü eksik, Avustralyalı bir vatandaş yapıyor. Benim kim olduğumu bilmeden, kıyafetimdeki farklılıktan dolayı, bana "Gümmm!" diye kapıyı kapatıyor. Hâlbuki ben oraya gelmiş bir misafirim.

Demek ki, insanların içinde birtakım şeyleri oluyor. Tabii ben şahsen rahatsız oluyorum, karıncayı bile ezmek istemiyorum şahsen... Meselâ bir çocuk karıncayı ezse, üzülüyorum. Geçenlerde gördüm bir yerde... Çocuk gidiyor, gülerek ayağıyla basıyor, yerdeki böcekleri öldürüyor. Annesi de ses çıkartmıyor. Olmaz! Bu bir eğitim eksikliği, yanlış bir şey... Bu çocuk bu yaşta karıncayı öldürürse; büyüdüğü zaman anarşist olur, insan öldürür, insan öldürmekten zevk alır.

Filmlerde görüyoruz: Su deposunun üstüne çıkıyor. Mermileri yanına koyuyor. Otobandan geçen arabaları deviriyor. Hepsi uçup yandıkça, gülüyor... Sadist öyle olur. Küçükten eğitiminin yapılması lâzım!

Benim Ankara'da bir elektronik mühendisi dostum vardı, aynı mahallede oturuyorduk. Amerika'da bir müddet kaldılar. Elektronik mühendisliği üzerine dört sene de işletme tahsili yaptı. Süper bir zekâ... Çocukları da süper... İlkokula giden çocuğunu sınıfının president'i yapmışlar. Biz

mümessil diyoruz, ama bizde mümessil en çalışkan değildir. Mümessili güçlü kuvvetliden seçeriz biz... Onlarda herhalde en çalışkanı seçiyorlar. Bunları alıp, haftada bir kiliseye götürüyorlarmış. Bizim mühendis kardeşimiz de dindar... Çok okuyan, Kur'an'ı bilen, İncil'i okumuş bir insan... Belki ilâhiyatçıların çoğundan daha fazla dinî konuları okuyan, dinini yaşayan bir insan... Oruç tutar, geceleyin kalkar, ibadet eder...

"- Gitme!" demiş çocuğuna... "Hemen bir iki gün içinde beni okuldan çağırdılar." diyor.

"- Beyefendi, çocuğunuzu niye göndermiyorsunuz kiliseye?" demişler.

Demiş:

"- Göndermem, çünkü ben müslümanım!"

"- Ooo... Özür dileriz, biz bunu düşünemedik. Biz sandık ki, sen dine karşısın... Tabii şimdi, bizim görevimizi iyi yapmadığımız anlaşılıyor. Bizim görevimiz, senin çocuğuna bir cami bulmak, oraya götürmek... Tabii, senin kiliseye göndermemen normal... Biz seni dine karşı sandığımız için, seninle konuşmak için çağırdık. Çünkü biz bu çağda, ilkokulda (primary school) çocuğa bilgi vermeyi düşünmüyoruz, sevgi vermeyi düşünüyoruz. Çocuk hayvanı sevsin, sincabı sevsin, kediyi sevsin, köpeği sevsin... Kardeşini sevsin, arkadaşını sevsin, ona bir şeyler versin... Yâni, sevgi eğitimi yapmaya çalışıyoruz. Çünkü küçük yaşta bu eğitimi almadı mı bir çocuk veya alamadı mı, - meselâ annesi babası olmuyor, öksüz kalıyor, bakımsız kalıyor- o zaman toplumda problemli bir insan oluyor. Biz bunun için seni çağırdık. Tabii, şimdi görevimizi anladık: Senin çocuğuna bir cami bulacağız, bir imamın yanına götüreceğiz aynı saatte..." demişler.

Şimdi tarihte olmuş bir hadise var, tarihten gelen bir gruplaşma var: Alevîler, Sünnîler... Siz Alevî Derneği'ni kurmuşsunuz, ben de Sünnî

gelenekten gelen bir insanım. Yâni, iki ayrı gruptanız. Fakat ben ilâhiyat fakültesi profesörüyüm, bu ayırımın çok doğru olmadığını biliyorum. Edebiyat fakültesinde Arapça öğrendik, Farsça öğrendik. İran'a gittim. Humeynî merhum, vefat etmemişti. Humeynî ile görüştük, Rafsancânî ile görüştük, Hamaney ile görüştük. Dışişleri bakanlarıyla, meclis başkanlarıyla cuma namazına gittik. Orada Mevlid Kandili'ni, mevlid haftası olarak yapıyorlar ve "kardeşlik haftası" diyorlar.

Ben Türkiye'den gelirken, Mildura'da bir Alevî derneğine geleceğimi bilmiyordum. Ama Türkiye'den gelirken çantama, okuyacağım kitapların arasına bir kitap almıştım: *(Elfü kelimetin liemîri'l- mü'minîne ve seyyidi'l-büleğâyi ve'l- mütekellimîn, el imâm Ali ibn-i Ebî Tâlib aleyhi's- selâm)* "Emîrül mü'minîn ve edebiyatçıların, güzel konuşanların efendisi İmam Ali ibn-i Ebî Tâlib Aleyhisselâm'ın bin güzel sözü, vecîzesi" Ben bunu seyahatte okumak için yanıma aldım. Size şirin görünmek filân gibi bir şeyden değil...

Türkiye'de benim kurdurduğum birçok kadın dernekleri var... Ben kadınların eğitimine önem veriyorum. Kadınların eğitiminde de, - özellikle dinî eğitiminde- erkeklere göre dengesizlik olduğu kanaatindeyim. Erkeklerin dini öğrenme şansı daha yüksek, kadınların bu şansı daha az... Çünkü kadın bir taraftan evinde ev hanımı ve çocuklarının annesi... Evdeki birçok işleri yapmak zorunda... Yemek pişirecek, çocuklara bakacak, evi idare edecek... vs. Bizim Türkiye'nin kültürü, örfü, âdeti böyle... Hanımlar öğrenim yapamıyor.

O bakımdan, ben hanım dernekleri kurdurdum. Türkiye'de ellinin üstünde hanım derneğimiz var... Hanımlar kendi meselelerini kendileri konuşsunlar, kendi aralarında eğitimlerini yapsınlar istiyoruz. Çünkü ben hanımların yanına ulaşamıyorum, evlerine gidemiyorum. O zâten gelemiyor

toplantılara... Gelmek istese bile çocuklarını kime bırakacak? Üç tane afacan çocuk buraya gelse, altını üstüne getirir. Ne bu videoyu çektirtir, ne bu konuşmayı yaptırtır... Onun için gelemiyor.

Şimdi bizim kurdurduğumuz kadın derneklerinden, Ankara'da Hanımların Sesi Derneği'miz var... Onun adına Ankara'da aktivite olarak, koca salonlar tuttuk, "Kardeşlik Günleri" tertip ettik. "Alevî, Sünnî, Câferî, Bekrî kardeştir. Bunların arasındaki farklar, insanların birbirleriyle düşman olmasına yol açacak tarzda değildir!" dedik.

Mısırlı bir şair var; "Fikir ayrılığı sevgiyi bozmamalı!" diyor. Çünkü herkes aynı şekilde düşünemez. Herkesi aynı çuvala koymamalı! Bir ailede beş kardeşin bile farklı fikirleri olabilir. İnsan çok sevdiği annesiyle, babasıyla bile fikir bakımından bir konuda farklı düşünebilir:

- Sevgili babacığım, ben bu tarzda düşünüyorum. Müsaade et, böyle yapayım!

- Evlâdım, hayır öyle yapma; o yanlış!

- Ne olur baba, böyle yapayım!

Böyle ihtilâflar olabilir. Fikir ihtilâfı kavgaya gitmemeli! Eğer maddî menfaat ihtilâfı varsa, onun da bir çözümü bulunmalı; o da kavgasız halledilmeli! İlle başka türlü yapılmamalı!

Tabii biz, bu yaklaştırma çalışmalarını yapan ve aralarında öyle korkulacak çok büyük uçurumlar olmadığını anlatmaya çalışan bir ekibiz. Bunu yalnız burada yapan bir kimse değiliz. Burada böyle bir derneğin davetini kabul etmemiz de bu sebepten... Yâni, ayırım tanımadığımız için, kardeş olduğumuzu düşündüğümüz için... Türkiye'deki faaliyetimiz de bu...

Yalnız tabii, şu noktayı da belirtmek istiyorum, şöyle düşünüyorum ben: Allah'ın varlığına ve birliğine inanıyoruz; bu konuda ihtilâf yok aramızda...

Yâni, Allah Teâlâ Hazretleri vardır, birdir; şeriki, nazîri yoktur. Her yerde hâzır ve nâzırdır. İnanıyoruz Allah'ın varlığına...

Bilim de, bilim adamları da böyle söylüyor. Alalım Einstein'ı, alalım meşhur filozof Descartes'i, alalım Pascal'ı... Pascal bayağı dindar bir adam, kiliseye bağlanmış bir insan... Felsefe tarihindeki önemli şahsiyetleri alalım; Allah'ın varlığına, birliğine iman ediyorlar. Tamam, ben bütün kalbimle iman ediyorum. Hayatımdaki bütün faaliyetlerin ana amacı; Allah Teâlâ Hazretleri'nin sevdiği bir kul olmak, rızasını kazanmak... Amacım bu!

Şimdi, Allah Teâlâ Hazretleri'nin rızasını kazanılmasının pratik yolu nedir? Herkes, "Ben Allah'ı seviyorum, ben Allah'a inanıyorum!" diyor. İnanıyorsun, ama bunun pratik sonucu ne olacak? İnanınca ne olacak, sevince ne olacak? Seven sevdiğinin emrini tutar. Gel dediği yere gelir, git dediği yere gider. Sevdiğine karşı bir itaat ve uyum içinde olur.

Bizim Hocamız vardı (rahmetullâhi aleyh), cennetmekân... O biraz halk konuşmasıyla konuşmayı da severdi. Derdi ki: "Arkadaşlık pekeyi demekle kâimdir!" Yâni biz "iyi" diyoruz şehir telaffuzunda; onlar "eyi" diyorlar. Anadolu'da birçok yerde de "eyi" telaffuz edilir. Konyalılar da "Gonya" derler, "guzu" derler. Bu telaffuz farkları fıkralarda sevdiğimiz şeyler...

"Arkadaşlık pekeyi demekle kâimdir!" Yâni, "Tamam, pekâlâ, olur, pekiyi..." demekle kâimdir. Madem arkadaşsın, arkadaşına muhalefet etmeyeceksin. Hatta Hocamız derdi ki, -birkaç sözünü nakledeyim; Allah cümle geçmişlerimize rahmet eylesin- "Bir arkadaş bir arkadaşa, 'Kalk gidelim!' dese, arkadaşı da 'Nereye gidiyoruz?' dese, arkadaşlığa uymaz!" derdi.

Pazarlık mı yapacaksın arkadaşınla? Pazarlık yapacaksın; beğenirsen gideceksin, beğenmezsen gitmeyeceksin... O zaman sen arkadaşına uymuyorsun ki, sen kendi keyfini yapıyorsun. Çünkü beğendin gittin;

beğenmeseydin, gitmeyecektin... Beğenmesen bile gideceksin, arkadaşın hatırı için... Bizim arkadaşlık anlayışımız böyle...

Şimdi ben bir arkadaşımın evinde kalıyorum. Param var cebimde, Avustralya dolarım da var... Burada çok güzel bir yerde, güzel bir odada kalabilirim, daha da rahat edebilirim. İstediğim lokantada yemek yerim... Ama benim Hocam derdi ki: "Bir yerde birisinin arkadaşı varsa; otele giderse, lokantaya giderse, arkadaşlığa sığmaz!" derdi. Arkadaşına gidecek, muhabbet olacak! Büyük şeyh idi Hocamız...

Büyüklüğü nerden ölçeceğiz? Mezurayı alıp boyunu mu ölçeceğiz? Boyuyla değil büyüklüğü; o yaratılıştır. İnsanın boyu küçük de olabilir.

Fuad Köprülü'nün evine gitmiştik. Şaşırdım Fuat Köprülü'yü görünce... Ufacık tefecik bir adam... Boy önemli değil... Ama Hocamız'ın kerametleri zâhirdi. Kerâmet sahibiydi, olağanüstü halleri olan bir kimseydi. Biz onun tavsiyelerine göre hareket etmeyi uygun görüyoruz.

Muhterem kardeşlerim! Kur'an-ı Kerim Allah'ın kelâmı ve bozulmadan günümüze kadar gelmiştir. İspat edebilirim. Nasıl ispat edebilirim? Ceddimiz Hazret-i Ali'nin (radıyallâhu anh ve kerramallâhu vecheh) imzasını taşıyan, eliyle yazdığı Kur'an-ı Kerim var müzede... (Topkapı Sarayı Müzesi'nde...) Ben üniversite hocasıyım, benim bildiğim bir şey bu... Kur'an-ı Kerim'e inanıyoruz.

Allah Teâlâ Hazretleri Kur'an-ı Kerim'inde buyuruyor ki: "Ben her şeyi affederim, ama beni tanımayanı affetmem!"[2] Ateist, veya müşrik diyoruz. Gidiyor bir heykele tapıyor, başka bir şeye tapıyor; "Bunu affetmem!" diyor.

Şimdi bizim Vahab kardeşimizle çok tatlı seyahatimiz oldu. Singapur'dan buraya onunla geldik. Tatlı bir yolculuk oldu, hiç zahmet çekmedim.

Taksiye bindik, havaalanına gideceğiz, şakır şakır yağmur yağıyor... Amerikan filmlerindeki gibi heyecanlı bir şey... Trafik sıkışık, yetişemeyeceğiz belki... Şoför Çinli... Vahab çok tatlı konuşuyor, İngilizcesi de güzel... Dedi ki:

"- Nerelisin?"

"- Çinliyim!"

"- İnancınız Budist değil mi?"

"- Budist'im! Siz nesiniz?" dedi.

"- Biz elhamdülillâh müslümanız!" dedik. Sonra dedi ki:

"- Bak aziz kardeşim! Siz çok güzel heykel yapıyorsunuz, Buda'nın heykelini yapıyorsunuz. Altından yapıyorsunuz, belki kıymetli taşlarla süslüyorsunuz; ama siz yapıyorsunuz! Daha önce bir metal idi, kıymetli maden idi; siz yaptınız elinizle... Sonra karşısına geçiyorsunuz, 'Şunu ver, bunu ver!" diye istiyorsunuz. Böyle şey olur mu?" dedi.

Neden söylüyor bunu? Maksadımız yağ çekmek değil, Allah'ın rızasına uygun konuşmak... Çinli de olsa, hak bildiğimiz şeyi söyleyeceğiz:

- Sen yapmadın bunu? Kendi elinle yapmadın mı, şeklini kendin vermedin mi? Altında imzan yok mu?

- Var...

- E, ne diye geçip karşısından bir şey istiyorsun? Akla mantığa sığar mı bu?

Japonlar güneşe tapıyorlar. İmparatorları güneşin oğluymuş. Yakar o zaman oğlunu... Cayır cayır yakar. Öyle şey olur mu? Biz biliyoruz ki, gökyüzünde milyonlarca güneş var... Güneş gibi milyonlarca gök cismi var... Güneşin oğlu olmadığını biliyoruz.

Hintliler buzağıya, ineğe tapıyorlar. Nedense bu da çok yaygın... Eski Mısırlılar da tapmışlar. Yâni, nesi varsa bu zavallı hayvancağızın? Biz kebap yapıyoruz, kıyma yapıyoruz, döner yapıyoruz... Derisinden pabuç yapıyoruz, mont yapıyoruz, giyiyoruz. Onlar tapınıyorlar.

- Peki, deve daha boylu poslu; niye ona tapmıyorsun? Zürafanın boynu daha uzun, niye ona tapmıyorsun da, ille gelip bu öküze tapıyorsun?

- İşte ziraat, bereket... vs.

- Traktöre tap o zaman... Kilometrelerce yer kazıyor, altını üstüne getiriyor...

Yâni, akıl-mantık dışı... Biz herkesin fikrine saygılıyız, ama bilim dışılığa saygılı değiliz... Allah'ın sevmediği bir şeye saygılı değiliz. Sorumluluk hissediyoruz. O zaman söylemek zorunda kalıyoruz. ağzımızı bağlasalar, elimizi bağlasalar yine söyleriz. Seni öldüreceğiz deseler, yine söyleriz. Neden? Allah öyle değil! Allah onun o yaptığı heykel değil! Çok net olarak biliyoruz.

Şimdi biz onları söyledik. Budist dedi ki:

"- Haklısın, ama işte böyle töre olmuş, âdet olmuş. Atadan, dededen böyle görmüşüz..."

"- Olmaz! Ne atanı kurtarır, ne seni kurtarır bu yanlış inanç! Sonra kâinatın sahibi olan, büyük kudret sahibi olan büyük yüce varlık râzı gelmez bu işe... Kahreder, ceza verir, azap verir... Dünyada yapmasa, ahirette verir!" dedik. Bazı şeylerin söylenmesi lâzım!

Şimdi, Alevilik bir kültür; tamam... Bende Alevilikle ilgili çok kitaplar var; güzel... Ben de Hazret-i Ali Efendimiz'in soyundanım elhamdülillâh, çok şükür, iftihar ediyorum; güzel... Soyla iftihar edilmez, ama yine de insanın biraz hoşuna gidiyor böyle bir şey olması... Ama ortada bir ahiret var, öbür

âlem var... Bu dünya hayatı seksen sene, yüz sene, yüz on sene... Sonra, ahiret var; ahirete gideceğiz hepimiz... Öldükten sonra öbür hayata inanmıyor muyuz, ahirete inanmıyor muyuz? İnanıyoruz. *(Amentü billâhi ve bi'l-yevmi'l-âhir)* Ahiret olacak, cennet var, cehennem var... O sevdiklerimize, büyüklerimize kavuşacağız. Binâenaleyh, orada bir hesap var...

Müslümanı başka kültürlerdeki insanlardan ayıran en önemli inanç, "Lâ ilâhe illlallâh" inancıdır. Yâni Allah'ın birliğini, yüce bir varlık olduğunu, bütün kâinatı yaratan ve yöneten varlık olduğunu, duaları kabul eden varlık olduğunu kabul etmektir. Bunu niye söylüyorum? Dua ediyorum, duam kabul oluyor. Oradan anlıyorum, varlığını çok net olarak hissediyorum. En büyük inanç bu...

İkinci önemli inanç: Ahiret inancı... Ahiret inancı olmasa, beni kimse tutamaz. Ben kaplandan daha yırtıcı olurum. Maddi menfaat sağlamak için mafyalar kurarım. Şimdi benim yüz binlerce, milyonlarca kardeşim var... - Ben söylemiyorum, dergiler söylüyor, Hürriyet gazetesi söylüyor, Tempo söylüyor, Nokta söylüyor.- Yâni ben bir mafya kurarım, yerinden zorla oynatırım her tarafı... Yapmıyorum, yapmam! Neden? Ahirete inanıyorum, ahirette hesaba inanıyorum, sözümün sorumluluğunu taşıyorum, Allah'tan korkuyorum; onun için... Ondan yapmıyorum; yoksa, çok fırsatlar geçer insanın eline... Herkesin eline çok fırsat geçer, geçiyor, geçebilir.

En önemli nokta, iman meselesidir, ahiretteki sorumluluk meselesidir. Biz suçların şahsîliği prensibine inanıyoruz.

- Ne demektir bu?

- Suçu kim işlemişse, suçlu odur. Babası suçlu değildir, oğlu suçlu değildir. Suçu işleyenin yerine bir başkası ceza çekmemelidir. Suç şahsîdir, o kişinin kendisine bağlıdır, onun elinden çıkmıştır.

- Olur mu böyle prensip?

- Olur! Bütün dünya hukuk sistemleri bunun üzerine oturmuştur. Bizim Güneydoğu Anadolu hariç...

- Niye?

- Güneydoğu Anadolu'da kabileden birisi, aşiretten birisi ötekisini öldürür. O da bu aşiretten berikisini öldürür. Böyle şey olmaz!

Hazret-i Ali Efendimiz'in dün bizim camide sözünü okuduk. Hükmünde adâletli olmasını istiyor bir insanın... Âdil olmak lâzım! Bu mâsum, kardeşinin yaptığına râzı değil...

Hazret-i Âdem'in iki tane oğlu vardı: Hâbil ve Kâbil... Hâbil Kâbil'i seviyor, bir şey yok aralarında... Ama Kâbil, Hâbil'i kıskanıyor; kendisine bir şey yapmadığı halde onu öldürüyor.

Suçların şahsîliği prensibine aykırı olan her şey yanlıştır. Bir insanın işlediği suçu ötekisi çekmez. Her koyun kendi bacağından asılır. Herkes kendi işlediği suçun cezasını çeker. Bir başkasını suçlunun yerine yakalayıp idam etmemeliyiz. Adlî hata yapmamaya çalışmalıyız.

Tarihte mağdur edilen benim dedelerim! Hazret-i Hüseyin Efendimiz'i ailesiyle, torunlarıyla Kerbelâ'da şehid etmişler. Halife olmasın diye siyasî otorite mağdur etmiş, Kerbelâ'da büyük bir katliam olmuş. Mağdur edilen benim sülâlem! Ben de o sülâleden olduğuma göre, mağdurlardan biriyim, mağdur edilen benim!

Abbasîler geçmiş başa... Bu mağduriyeti önleyelim diye mücadeleler yapılmış. Abbasîler de yine bize baskı yapmış; hadi, oradan da bir mağdur durumdayız. Çeşitli ülkelerde çeşitli şekillerde, çeşitli mağduriyetler... Bu gibi şeylerin olmaması lâzım! Tarihteki düşmanlıkların bitmesini istiyoruz.

Mağdur edilen ben olduğum için söylüyorum. Tarihteki düşmanlıkların günümüze taşınmasını istemiyoruz.

Şimdi ben Sünnîyim ve üniversite hocasıyım. Bizim Sünnîliğimiz, geleneksel Sünnîlik değildir. Çünkü biz her şeyi okuduk. Descartes'i okuduk, filozofları okuduk, ateistleri okuduk... Allah'ın varlığının delillerini okuduk, dinî kitapları okuduk. Tahkîkî iman diyoruz biz buna... Yâni, incelenmiş, irdelenmiş, doğruluğu tespit edilmiş bir şekilde biz bu inanca varmışız.

Şimdi eğer ben Sünniyim dediğim zaman, bir Alevî köyde, kentte veya bir yerde bana düşmanlık gösterilirse, olur mu? Olmaz! Çünkü ben suçlu değilim ki, ben bir şey yapmadım ki... Zâten bana yapılmış, ne yapılmışsa... Emevîlerin, Abbasîlerin zulmünü benim dedelerim çekmiş de, İmâm-ı Azam çekmemiş mi?! Sünnîlerin imamı; o da çekmiş. Hapiste dövülerek ölmüş; normal bir ölümle değil...

Hapsedilmiş, dövülmüş; hem de ehl-i beyte muhabbetinden dolayı! Buyur, Sünnî imamı... Câfer-i Sâdık Efendimiz'in talebesi... Ona sevgisi var, saygısı var, bağlılığı var... Politik güçler, siyasî otorite baskı yapıyor, onu kullanmak istiyor. Onun âlim nüfuzunu, yetkisini, şöhretini ehl-i beytin aleyhine kullanmak istiyor. O da oyuna gelmiyor. Halife, "Kadılık mesleğini kabul et!" diye emrediyor; o kabul etmiyor. Hapse tıkılıyor, dövülüyor; o muhabbetinden dolayı aslında... Biz biliyoruz.

İşte İmâm-ı Azam, işte Sünnî dört mezhep: Hanefî, Şafiî, Malikî, Hanbelî... Bunların içinde bizim bu Peygamber (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz'in soyuna, sülâlesine, ehl-i beyte, on iki imama ve diğer büyüklerimize yapılan bu haksızlığı meşrû gören, kabul eden, Emevîlerin yanında yer alan bir insan var mı? Abbasîlerin yanında yer alan bir insan var mı? Yok!

Ben anlamıyorum yâni, neden biz aynı mağdurlar iken, şimdi birbirimizle düşman, birbirimizle karşı karşıyayız? Bu Sünnî mi; vayy! Bu Alevî mi; vayy! Niye böyle diyoruz? Böyle bir şeyin mantıksal bir izahı yok! Tarihteki bir yanlışlığın devamına lüzum yok! Suçların şahsîliğine uyan bir şey değil... Suçu ben işlemişsem; tamam, cezamı çekeyim. O işlemişse, o çeksin. Ama ben işlememişsem, ben niye ceza çekeyim?

Biz kardeşlik istiyoruz, biz sevgi istiyoruz, biz beraberlik istiyoruz, ama bunları da herkes için söylemiyoruz; Allah'a inanan insanlarla beraberlik istiyoruz!

Ben ateistle beraberlikten korkarım, Allah'a sığınırım. Neden? Allah beni cezalandırır. Ben Allah'ın kuluyum, ben her gün Allah'ın nimetini yiyorum. Allah beni yaratmış; benim en büyük şükran borcum Allah'a... Ben onun düşmanını nasıl dost edinirim? Onu tanımayan bir insanı nasıl dost edinebilirim?

Birisi Allah'a inanmıyorsa, ben onunla dost olamam. Ben ona dostluk da teklif etmiyorum, edemem de; korkarım. Ben Allah'la dostluk istiyorum, Allah'ın beni sevmesini istiyorum. Allah'ın benim gönlüme sevgisini vermesini istiyorum, muhabbetullâhı, aşkullâhı vermesini istiyorum. Ama suçu istemiyorum, günahı istemiyorum, günahkârla dostluğu istemiyorum.

- Peki ya öyle değilse bir adam? Aldığı kültür dolayısıyla tamamen ayrı bir eğitimde ve durumda ise, yanlış bir yolda ise, o zaman ne olur?

- O zaman, benim fikir hürriyetim var, kültür şahsiyetim var, bilgim var, görgüm var... Üniversite hocalığım var, bilimsel araştırmam var... O zaman ben de, "Sen öyle düşünüyorsun, ama bu böyledir!" diyorum. Budist'le konuştuğumuz zaman konuştuğumuz gibi, falancayla konuştuğumuz zaman konuştuğumuz gibi...

Sevgi istiyoruz, kardeşlik istiyoruz. İhtilâflarda ilmî araştırmayı, sakin düşünmeyi, ilmi hakem seçmeyi istiyoruz. İlim ne diyorsa, hepimiz uyalım! Hay hay... Ben haksızsam, ben düzeleyim; ötekisi haksızsa, ötekisi düzelsin! Allah'ın sevdiği kul olalım! Gayemiz; bizi yaratan, kâinatı yaratan, şu güzellikleriyle kâinatı her an nimetlerine mazhar edip sevk eden, yöneten Allah'a güzel kulluk etmek olsun!

Allah'ın lütfu, yönetimi bir ara iptal olsa, yok olsa; kâinat yok olur, mahvolur. Her an tecellîde... Ve her an onun lütfuyla yaşıyoruz, nimetleriyle yaşıyoruz. Ona karşı borcumuz var, sevgimiz var, saygımız var, bağlılığımız var...

O bağlılık istikametinde, her zaman her yerde emrinizdeyiz; buyurun beraber olalım, kardeş olalım, dost olalım! Ama günah yolunda değil; sevap yolunda, Allah yolunda...

Hepinize çok teşekkür ederim.

22.12. Mildura

Hazret-i Ali

Muhterem kardeşlerim, değerli misafirlerimiz!

Hepinize en iyi dileklerimi, kalbî dualarımı arz ederim. Bu toplantıyı hazırlamış olan Rasim Şekerden Hocaefendi'ye, bu nazik ve tatlı davetinden dolayı teşekkür ederim. Burada Allah nasîb ederse, hiç olmazsa ayda bir olmak üzere periyodik olarak Hazret-i Ali Efendimiz'le ilgili sohbetler yapmayı istiyorum.

Bunun için, böyle bir konuda burada konuşma yapmaya karar verişimiz için sebepler var... Sebeplerin birisi, Rasim Hocaefendi'nin gerçekten nezâket ve tatlılığıdır. Bakırköy'ün siz değerli sakinlerinin bizim yanımızdaki kıymetidir, izzet ve itibarıdır. Ve Alevîlik konusunun -Aleviliği ben aktüelite ifadesi olarak almıyorum, Hazret-i Ali Efendimiz'e mensûbiyet olarak değerlendiriyorum- bizim için büyük sosyal önemi olmasıdır. Yâni önemli bir konudur. Bu konuda ilme dayalı, araştırmaya dayalı, salâhiyetli, sağlam bilgiler konuşulmaya başlanmalıdır diye düşünüyoruz. Ve bunun memleketimize, halkımıza fayda sağlayacağını, mutluluk getireceğini düşündüğümüz için yapıyoruz.

Bendeniz kardeşiniz, Hazret-i Ali Efendimiz'le ırken ilgisi olan bir kimseyim. Ecdadımızın onun soyundan geldiği ifade edilir. Binâenaleyh onun evlâdından oluyoruz. O bakımdan Hazret-i Ali ile ilgili, ona muhabbet duyan insanlar bizim hürmetimizi çekiyor, dikkatimizi çekiyor. Onlarla ilgilenmemiz tabii oluyor.

Ayrıca tasavvuf yönünden de bizim Nakşî tarikatının ilk ismi bir rivayete göre -zikr-i hafiyi tercih etmiş bir yol olarak- Ebûbekir Sıddîk Efendimiz'dir;

ama silsilemizin bir ucu da, bir kolu da Hazret-i Ali Efendimiz'e, oradan Peygamber Efendimiz'e bağlanır.

Binâenaleyh, Peygamber Efendimiz'in evlâdı olan, Hazret-i Ali Efendimiz'in, Fâtıma Validemiz'in -rıdvânullâhi aleyhim ecmaîn- evlâdı olan bütün imamlar, tasavvuf yönünden de bizim samîmî olarak bağlandığımız kimselerdir.

Ülkemizde bu ismi alan hatırlı önemli bir zümre var, kalabalık bir grup var... Alevî demek, aslında Hazret-i Ali Efendimiz'e mensûb olan demektir. Yâni, bir kelimenin sonuna böyle "-î" getirilince Arapçada, mensûbiyet ifade eder. İstanbul'a mensûb, İstanbulî dediğimiz gibi... Buna ism-i nisbe derler, ama anlam çok açık: Hazret-i Ali Efendimiz'e mensûb olan... Bu mensûbiyet, yâni gönül bağı, sevgi bağı, inanç bağı olarak mensûb olan demek... Bu güzel bir şey; çünkü Hazret-i Ali Efendimiz çok mübarek, çok muhterem bir kimse...

Bu söz bazı kimseler için bir iftihar vesilesidir, bazı kimseler için de bir kuşku vesilesidir. "Ha, bu Alevî mi?" filân diye, bir tereddüt vesilesidir. Hatta bazen, bir soğukluk vesilesidir. Bunların çözülmesi lâzım, konuşulması lâzım, birilerinin konuşması lâzım!, ama zâten konuşuluyor, gazetelerde de tefrikalar, resimler neşrediliyor. Basında bu konuyla ilgili çok eserler var..., ama meseleyi iki bakımdan ele almak mümkün:

1. Sosyolojik bir hadise olarak, Alevî diye anılan bir zümre var... İster Alevî diyelim, ister başka bir isimle adlandıralım bir zümre var... Bunun örfünü, âdetini, halini inceleyelim; tasvir edelim, târif edelim, beyan edelim diye düşünülebilir. Bu herhangi bir sosyal vakıanın göz önüne alınması, incelenmesi demektir.
2. Bir de, meseleyi ideal yönünden, hakikat yönünden, doğruluk yönünden ele almak gerekebilir. Yâni tenkitçi bir bakışla meseleye

eğilmek, kaynakları araştırmak, kaynakların sıhhatini araştırmak, yol hakkında bir puan vermek, doğruluğu hakkında söz söylemek...

Ben şahsen, "Türkiye'de bir vakıa olarak Alevîlik var, Bektâşîler var... Onların ayinleri şudur vs." diye bir şey anlatmayacağım. Madem ki bazı insanlar Hazret-i Ali Efendimiz'e muhabbet duyuyorlar ve ona bağlı bulunuyorlar, seviyorlar; ben de seviyorum, onlar da seviyorlar. Binâenaleyh, ben onlara yardımcı olmak istiyorum: Alevîlik nedir? Hazret-i Ali'ye bağlılık nasıl olmalıdır? Hazret-i Ali Efendimiz nasıl bir insandır? Yâni ben biraz Alevîlik konusunda köktenciyim galiba, yeni tabirle... Kökünden, temelinden işi yeniden tanzim etmek istiyor ve bunun da faydalı olduğuna inanıyorum.

Çünkü canlı bir konudur. Bazen ihtilâf ve çekişme konusudur. Bir sosyal problem halindedir. "Türkiye de bizim vatanımız olduğu için, bu toprakların problemleri üzerinde düşünmek, konuşmak ve çözüm aramak, doğru çözümleri bulmaya çalışmak, güzel sonuçlara ulaşmaya çalışmak bizim aynı zamanda bir vatan borcumuz olduğundan da bu meselelerle ilgilenmemiz gerekiyor." diye eğiliyorum.

Kendim şahsen ilâhiyatçıyım. Benim doktoram ilâhiyat doktorudur. Doçentliğim ilâhiyat sahasındadır. Profesörlük unvanım da ilâhiyat profesörlüğüdür. Yirmi yedi sene Ankara İlâhiyat Fakültesi'nde hocalık yaptım.

Bu arada, biliyorsunuz asistan olarak giriyor üniversiteye bir mezun kimse... Sonra doktora yapıyor, sonra doçent oluyor, sonra profesör oluyor. Tabii arada şimdi yardımcı doçentlik kademesi var ve bu kademeden aşılmasındaki usüller, bizim zamanımızdan biraz farklı...

Benim zamanımdaki ilerlemeye göre, ben doçentlik tezimi yaparken konu olarak Hacı Bektâş-ı Velî'yi almıştım. Kendim dinî edebiyat sahasında

çalışan bir kimse idim. Yâni, Türk edebiyatının dinî mahsulleri, bu dinî mahsulleri ortaya koyan yazarlar, şairler ve bu ortaya konulmuş olan dinî eserlerin kendileri, metinleri, bunların açıklanması... Benim tatlı bir konumdu, güzel bir konuydu, severek çalıştığım bir konuydu. Mevlîd-i şerifler, kasîdeler, nât-ı şerifler, dinî eserler...

Ben Hacı Bektâş-ı Velî (kuddise sırruh) Hazretleri'nin hayatı ve eserleri üzerinde çalışma yapmıştım. Çünkü o da çok sevilen bir insan... Taraftarları var, Bektâşî deniliyor kendilerine... Ve bizimle de ilgisi var; Nakşî Tarikatı'ndan feyz almış, o da Nakşî hulefâsından... Hâcegâniyye'ye bağlı, Abdülhâlik-i Gücdevânî Efendimiz'in yetiştirdiği bir derviş...

Hacı Bektâş-ı Velî üzerinde çalıştım. Hacı Bektâş-ı Velî üzerinde herkes çalışmış. Avrupalılar da çalışmış, Türkiye'den de çalışanlar olmuş. Ama ben meseleyi bir edebiyat tarihçisi olarak aldım. Hacı Bektâş-ı Velî'nin eserlerini kütüphanelerde aradım. Elyazması eserler üzerinde çalıştım. Hacı Bektâş-ı Velî Hazretleri'nin türbesine, dergâhına gittim, kitâbeler üzerinde çalıştım, araştırmalar yaptım. Anadolu'nun kütüphanelerini taradım. Yâni ne Avrupalıların, ne yerli araştırıcıların bilmediği, bulmadığı malzemeleri buldum elhamdülillâh...

Bu konuda Ord. Prof. Fuad Köprülü yazılar yazmış, Ord. Prof. İsmâil Hikmet Ertaylan yazılar yazmış, Abdülbâki Gölpınarlı yazılar yazmış... Onların hepsini değiştirecek, çatır çatır değiştirecek, vesika göstere göstere değiştirecek malzemeler buldum. Hacı Bektâş-ı Velî'nin *Makalât*'ının sağlam bir metnini ortaya koydum. Ve Hacı Bektâş-ı Velî Hazretleri'nin anma toplantılarında bizden bahsetmek, bizim eserimizden faydalanmak, bizim doçentlik tezimizden faydalanmak vazgeçilmez bir şey oldu. Çünkü biz o konuda araştırma yapmıştık. O araştırmaların sonuçları herkesi ister istemez ilgilendiriyordu ve bağlıyordu.

Bu Alevî-Sünnî meselesi bu aylarda, bu yıllarda ayrıca bizim Türkiye için bir önem arz etti. Memleketimizi gözümüz gibi korumaya, kollamaya çalışıyoruz. Ecdadımızın bize bıraktığı bir emanet diye, camdan bir fanusun içindeki kıymetli, kırılıp dökülecek bir malzeme gibi el üstünde tutmaya çalışıyoruz. Birliğini ve bütünlüğünü bozdurmamaya çalışıyoruz. Bu arzular içindeyken, bir de ayrıca halkımızın arasına böyle bir takım yaralar açıldı.

Avustralya'ya gitmiştim geçtiğimiz 1993 senesinin sonlarında... Orada, o kadar uzak bir kıtada baktım ki, bu mesele -tabii kardeşlerimiz var, Türkiye'den gitmiş insanlar var- çok büyük bir ihtilâf meselesi olmuş, çok büyük kavgalara yol açmış, üzüntülere sebep olmuş. Bana anlattılar, ben de çok üzüldüm. Dedim ki: "Burada bize vazife düşüyor. Bir taraftan soyca ilişkimiz varmış, ecdadımızdan aldığımız bilgilere göre... Bir taraftan tasavvufî yönden ilişkimiz var... Bir taraftan ilmî yönden ilişkimiz var... Bir taraftan millî yönden ilişkimiz var..."

E biz kalktık, bu kardeşlerimizin derneklerine gittik, Viccura şehrinde... Kıtasının ortasında büyük bir tarım şehri var. Orada çok fazla miktarda bulunuyorlar. Onlarla oturduk böyle... Dedik ki: "Sizi ziyarete geldik. Sizin birtakım aşırı davranışlarda bulunduğunuzu duyduk. Radyoda İslâm'a çatmışsınız, İslâm'a karşı sözler söylemişsiniz. İş, Sünnî ve Alevîlerin rekabeti veya karşıtlığından, sanki Alevîler dindar değilmiş de, gayrimüslimlermiş de, İslâm'a çatıyorlarmış. İslâm'a hücum etmek tarzına dökülmüş. Bunun yanlışlığını size anlatmaya geldim!" dedim. Yâni, "Siz Alevî misiniz?

Hazret-i Ali Efendimiz'e bağlı mısınız? Gerçekten bağlıysanız, böyle bir şey olmaması lâzım geldiği için, sizinle konuşmaya, dertleşmeye geldim." dedim. Üç saat kadar konuştum.

Onlar her meselelerini söylediler, biz de her meseleyi cevaplandırdık. Tatmin oldular. Ama bizim de bir arzu belirdi içimizde; dedik ki, "Biz Hazret-i Ali Efendimiz'i tanıtmaya devam edelim! Alevî kardeşlerimize hizmet edelim! Çünkü bu meseleyi, bilen insanların konuşması ve kaynaklara dayalı konuşmalar yapılması güzel... Bunun bir politikaya alet edilmesi veyahut bir çeşit düşmanlık istihsaline, üretimine alet edilmesi doğru değil... Hazret-i Ali Efendimiz buna râzı gelmez... Allah râzı gelmez... Bizim vicdanımız sızlıyor. Bu problemin çözülmesi lâzım!

Çözüm yolu da, Alevî kardeşlerimizin büyük gördükleri, hürmet ettikleri bütün şahısları onlara güzelce tanıtalım! Kaynaklarıyla tanıtalım, vesikalarıyla tanıtalım! Söz ilmin olsun... Herkes hakikate râm olsun, hakikate teslim olsun... Çünkü Peygamber (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz bir hadis-i şerifinde buyuruyor ki:

(Zül mea'l-hakkı haysü zâle) "Hak nereye giderse, hakla beraber ol! Belli bir cephede, belli bir yerde durup da inat etme; hak nereye giderse, onunla beraber ol! Hakkın yanında ol! Hakikatin, gerçeğin, doğru olan şeyin yanında ol!" buyuruyor.

Onun için, bu konunun Türkiye'de de devam etmesini arzu ediyordum. Fatih'te bizim İskenderpaşa Camii'mizde pazar günleri hadis dersimiz vardır. Hadis-i şerifleri okuyoruz. Yıllar önceden başlamış an'anevî bir olay bu... Bir hadis kitabını başından başlıyoruz, bitirdiğimiz zaman yine başına dönüp tekrar okuyoruz. Yâni, dinleyicilerimiz Peygamber Efendimiz'i sözlerinden tanısınlar, kendi hadis-i şeriflerinden tanısınlar, İslâm'ın ana kaynaklarından birisi olan sünnet-i seniyye kaynağından öğrensinler diye pazar günleri ders yapıyoruz. Dedik ki, "Bir de Hazret-i Ali Efendimiz'i anlatan bir çalışma yapalım!"

Zâten bir edebiyat tarihçisi olarak beni edebiyat tarihi çalışmalarından ilgilendiriyor idi. Türk edebiyatından çeşitli örnekleri, önümüzdeki haftalarda inşallâh çeşni olsun diye, sıkıcı olmasın, kültürümüzün çeşitli sahneleri, konuları anlaşılsın diye buraya getirip sizlere anlatmayı düşünüyorum.

Türk Edebiyatında Hazret-i Ali Efendimiz'in sözleriyle ilgili bazı eserler vardır; onların neşrini düşünüyordum ben... Meselâ, *Sad Kelime-i Hazret-i Ali* isimli bir eser... Sad, yüz demek... *Sad Kelime-i Hazret-i Ali*, yâni Hazret-i Ali Efendimiz'in yüz sözünü almış bir müellif... Bunu yazmış, Türkçeye tercüme etmiş, açıklamış. Güzel bir konu... Yâni Hazret-i Ali Efendimiz'in sözlerini açıklamış oluyor ve sevenlere bu bir malzeme teşkil eder.

Ben bunu düşünüp dururken, Ankara'da çok sevdiğimiz bir asker emeklisi talebemiz vardı. Askerde de başarılıydı, ama emekli olduktan sonra bizim fakülteye geldi, üstün başarıyla mezun oldu. Kitaplar edindi, kütüphanesini zenginleştirdi. Kaynak eserleri aldı. Onun kütüphanesinde bir eser gördüm, Necef'te basılmış... Irak'ta Şia'nın önemli merkezlerinden biri olan En-Necefül Eşref'te basılmış, Hazret-i Ali Efendimiz'in bin tane vecîzesini, sözünü ihtiva eden bir eser elime geçmişti. Onun fotokopisini alıp böyle güzel bir cilt haline getirmiştim.

İşte, "Pazar günü hadis-i şeriflerle ilgili ders yaptığımız gibi, İstanbul'un bir yerinde de Hazret-i Ali Efendimiz'in sözleriyle ilgili ders yapalım! Hazret-i Ali Efendimiz'in sözleri ve fikirleri anlaşılsın, bilinsin ve yayılsın... Onunla ilgili bir sağlam malzeme terâküm etsin, biriksin." diye düşündük. Bu esnada Rasim Bey hoca kardeşimiz bizi Bakırköy'e davet edince, burada başlatmış olduk. İnşallâh burada devam etmek istiyoruz. Hiç olmazsa ayda bir böyle bir sohbet yaparak... Çünkü seyahatlerim oluyor. Seyahatlerim

olmasa, haftada bir periyodik olarak yapmak isterim, ama seyahatim olursa aksar diye korktuğumdan, ayda bir yapmayı düşünüyorum.

Şimdi Hazret-i Ali Efendimiz hakkında kısa bir özetleme yapmamız gerekirse:

Hazret-i Ali Efendimiz milâdî 598 yılında doğmuş. Babası Ebû Tâlib, Peygamber Efendimiz'in amcası ve Peygamber Efendimiz'e çok yardım etmiş olan bir kimse... Onu himayesine almış bir kimse... Başkaları ona düşmanlık yaptığı zaman, onu korumuş ve kollamış olan bir kimse...

Ebû Tâlib Hazretleri'nin pek çok çocuğu varmış; Hazret-i Ali Efendimiz de onlardan birisi...

Peygamber Efendimiz de çok vefalı olduğu için, çok ince düşünen bir insan olduğu için, çok merhametli bir insan olduğundan, çok sâdık bir insan olduğundan... Tabii her şeyi güzel de, her şeyi örnek de akrabalarıyla ilişkisi, kendisine yardımı olan insanlarla ilişkisi ömrünün sonuna kadar çok muntazam bir şekilde devam etmiş olan bir insan...

Meselâ, Medine'ye geldiği zaman, doğrudan doğruya Medine'ye girmemiş, Kubâ Mescidi'nin olduğu mıntıkada, Kubâ köyünde konaklamış. Sonra, hayatının sonuna kadar her cumartesi günü Kuba'yı ziyaret etmek âdetiydi Peygamber Efendimiz'in... Yâni o kadar vefası var ki, insanlara da vefası var, mekâna da vefası var... Kubâ köyünü ziyaret itiyadında imiş Peygamber Efendimiz... Neden? Medineliler kendisini davet ettiler, kucak açtılar, yardımcı oldular, ensâr oldular. İlk önce Kubâ'ya geldi, ilk karşılanması orada oldu. Hatta biraz ilerisinde cuma namazı farz oldu, cuma namazı kıldılar, orada Cuma Mescidi var... Oraya her cumartesi gittiğinden, hadis-i şerif var:

"Kim cumartesi günü evinde sıkı bir şekilde temizlenir, gusül abdesti alırsa ve gider Kubâ Mescidi'nde iki rekât namaz kılarsa, umre sevabı alır." diye ashabını da teşvik ediyor.

Ebû Tâlib Hazretleri'nin yanına gitmişler. Demişler ki: "Evlâd ü iyâliniz çok, ev kalabalık... Yardımcı olalım; bir tanesini ben alayım, bir tanesini de Câfer-i Tayyâr Hazretleri alsın!"

Neticede, Hazret-i Ali Efendimiz küçük bir çocukken, Peygamber Efendimiz alıyor. Yâni, bir taraftan vefa borcunu ödüyor amcasına... Amcası ona bakmıştı, o da amcasının çocuğuna bakıyor. Ama bir taraftan da bu Hazret-i Ali Efendimiz için çok büyük bir şeref... Peygamber (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz'in erkek evlâdı yok, ama âdeta evlât gibi Peygamber Efendimiz'in yanında büyümüş bir insan Hazret-i Ali Efendimiz (radıyallâhu anh ve kerremallâhu vecheh)...

Tabii Peygamber Efendimiz'in aslında yeğeni, ama evlât gibi yanında büyümüş ve sonradan da Medine-i Münevvere'ye hicret ettikten bir sene sonra, kızı Fâtımatü'z-Zehrâ ile evlenmek şerefine ererek Peygamberimiz'in damadı olmuş. Peygamber (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz'in sülâlesinin bu günlere kadar dallanıp, şecere-i nesl-i pâk-i Muhammedî'nin buraya kadar ve *ilâ âhiri'l-eyyâm*[3] devam etmesine vesile olmuş bir memba oluyor Hazret-i Ali Efendimiz...

Kendisi esmerce, sağlam vücutlu bir zât-ı muhterem olup, son derece cesur olduğu, kahraman olduğu ve Bedir, Uhud, Hendek harpleri dâhil hemen hemen -eğer Peygamber Efendimiz başka görevle görevlendirmemiş ise- bütün savaşlarda bulunmuş ve çok üstün başarılar sağlamış bir insan olduğu ortada olan bir kimsedir.

Hayber Gazâsı sırasında, Hayber kalesi kuşatıldığı zaman, Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) buyurmuşlar ki: "Ben bu sancak-ı

şerifi yarın öyle bir kişiye teslim edeceğim ki, Hayber kalesine hücum etsin ve onu fethetsin diye öyle bir şahsın eline vereceğim ki, o Allah'ı sever, Allah onu sever." buyuruyor. Gece vakti bu sözü söylüyor. Herkeste bir merak: "Acaba yarın Peygamber Efendimiz bu mübarek sancağını kime verecek?" Allah'ı seven -tabii hepsi seviyor, sahabe-i kiram- , ama Allah tarafından da sevildiği Peygamber Efendimiz tarafından tasdik edilen kimse... Kim acaba bu?

Hazret-i Ömer diyor ki: "Ömrümde hiçbir şeyi bu kadar arzu etmemiştim. Yarın bu sancağı Peygamber Efendimiz bana verse diye o kadar arzu ettim ki..." diyor.

Sonra ertesi gün olunca, Peygamber Efendimiz ashabına şöyle nazar eylemiş. Herkes, "Ben daha iyi görüneyim de beni seçsin!" diye biraz doğrulmuş. Bakınmış, bakınmış Peygamber Efendimiz, içlerinden birisini seçmemiş.

Diyor ki:

"- Ali nerde?"

Diyorlar ki:

"- Yâ Rasûlallâh! Gözünde muazzam bir ağrı çıktı. Gözü ağrıyor, çadırda yatıyor, hasta..."

"- Çağırın onu bana!" diyor.

Çağırıyorlar. Mübarek gözlerini meshediyor. Ağrısı geçiyor. Sancağı ona teslim ediyor. Peygamber (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz'in tasdiki ile Allah tarafından sevilmiş bir insan olduğu böylece görülmüş oluyor. Yâni, Allah'ı seven ve Allah tarafından sevilen bir mübârek zât Hazret-i Ali Efendimiz...

Tabii, Aşere-i Mübeşşere'den... Peygamber (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz, bir keresinde hurmalık bir bahçede otururken, yanındakilere bazı isimleri sayarak, "Şu cennettedir... Şu cennettedir... Şu cennettedir..." diye on kişinin ismini saydı. Bunlara (El-aşeretü'l-mübeşşereti bi'l-cenneti fî hayatihî) "Sağlıklarında cennetle müjdelenmiş on kişi" denilir. *Aşere-i Mübeşşere* diyoruz biz kısaca... Bu Aşere-i Mübeşşere'den birisi de Hazret-i Ali Efendimiz'dir. Oradan da Peygamber Efendimiz'in tasdikine mazhar olmuş bir kimsedir.

Hani nasıl Peygamber Efendimiz, "İstanbul'u fetheden komutan ne iyi komutandır, İstanbul'u fetheden ordu ne iyi bir ordudur." buyurdu diye Emevîler kaç sefer yapmışlar buraya! İslâm orduları kaç defa İstanbul'u fethetmeye çalışmışlar, çalışmışlar, çalışmışlar da, sonunda Fatih Sultan Muhammed Han Cennetmekân'a nasîb olmuş burayı fethetmek... Onun gibi bir şey... Aşere-i Mübeşşere'den, hayatında cennetle müjdelenmiş bir kimse...

İslâm'ı ilk kabul eden şahısların dördüncüsü... Çocuk olduğu halde İslâm'ı kabul eden, namaz kılmaya başlayan... O hususta da çok hadis-i şerifler var... Çocukluğundan beri İslâm'a bağlı olarak yetişmiş insan **(Şâbbün neşee fî ibadetillâhi teâlâ)**, çok büyük bir sevaba nâil oluyor ve Arş-ı Âlâ'nın gölgesinde gölgelenip cennete giriyor. Çocukluğundan beri İslâm içinde yetişip, neş'et edip, gelişip hayatını böyle tamamlayan bir insan olduğu için, Hazret-i Ali Efendimiz bu bakımdan da böyle bir zât-ı muhterem... Halifelerin de dördüncüsü... İlk müslüman olanların dördüncüsü, râşid olan halifelerin de dördüncüsü... 654 Hicrî tarihinde halife oldu ve 661 yılında İbn-i Mülcem adında bir Haricî tarafından şehid edildi. Şehid edilmek de sıradan bir ölüm değil, o da cennetlik olma alâmeti... Onun için, şehâdet şerbetini de içmiş bir mübârek zât Hazret-i Ali Efendimiz...

Son derece edîb bir insan... Önümüzdeki toplantılarda onun, Mısır'daki komutanı Mâlik ibn-i Eşter'e gönderdiği bir muhteşem mektubu var, onu da bahis konusu ederiz. Onun da edebî değerinin, fikrî değerinin ne kadar yüksek olduğunu o zaman görecektir daha önce okumamış olan kardeşlerim...

Son derece fasîh ve belîğ bir insan... Onun için bu kitabın başındaki kitap başlığında şöyle zikredilmiş: "Emîrü'l-mü'minîn ve seyyidü'l-büleğa..." Yâni, beliğ insanların da önderi, efendisi... Gerçekten de nüktesi var, zerafeti var, belâğati var, fesâhati var; öyle bir insan... Allah şefaatine erdirsin...

Kendisinin en çok sevdiği künyesi Ebû Türâb... Yâni, toprak babası demek... Çünkü bir keresinde evde biraz toz pembe, şeker renkli bir şeyler olmuş. Evden kalkmış, mescide gelmiş. Yatmış, uzanmış orada... Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) de eve gittiği zaman kızı Fâtımatü'z-Zehrâ'ya... Onun da cennetlik olduğu Peygamber Efendimiz tarafından müjdelenmiştir; bellidir, cennet hatunlarındandır Fâtımatüz Zehrâ...

"- Kızım, Ali nerde?" deyince;

"- Baba, biraz aramızda konuşmalar oldu, kalktı gitti." demiş.

Mescide yatmış. Yâni uzanmış, uyumuş orada... Peygamber Efendimiz yanına gittiği zaman:

"- Kalk yâ Ebâ Turâb!" demiş. Biraz böyle yatıp topraklandığı için, "Ey toprak babası, kalk!" demiş. Artık o lâtife yollu bir iltifat olduğu için, Hazret-i Ali Efendimiz'in en çok sevdiği lakaplardan biridir.

Bir lakabı da Esedullâh'tır. -Bendenizin adı Es'ad, yâni ayın ile, es'ten sonra bir kesme işareti ile yazılır. Es'ad, en mutlu demek Arapça olarak...- Esed, arslan demek Arapçada... Esedullâh, yâni Allah'ın arslanı...

Yine Arapların aslana verdikleri bir başka isim var: *Haydar*... Onun için Hazret-i Ali Efendimiz'in bir sıfatı da *Haydar*'dır. Hatta bazen *Haydar-ı Kerrâr* derler ki; *kerrâr*, düşmana tekrar tekrar hamle yapan demek... Yâni, öyle bir aslan ki, tekrar tekrar, üs üste ileriye doğru hücum ediyor. Yâni, savaşta *kerrârlık* önemli...

Bir firar var... *Kerre* ve *ferre* var... *Ker*, öne doğru hücum etmek; *fer*, geriye doğru kaçmak demek... *Fer* iyi değil...

(El-firâr yevme'z-zahf, mine'l-kebâir) Firar, savaştan kaçmak büyük günahtır.

Savaşta düşmandan geri kaçması, ancak bir askerî hile için olabilir. Yoksa, öleceğim diye düşmandan kaçılmaz. Onun için, savaşı kazanmıştır bizimkiler... Düşmandan kaçmak büyük günah olduğu için direnmiştir, savaşmıştır.

O bizim ordunun, yeniçerilerin, Osmanlı ordusunun mensuplarının hepsi Hazret-i Ali Efendimiz'in dervişanıdır, onun hayranıdır. Onlar, savaştan kaçmak büyük günah olduğundan, bir taraftan da Hazret-i Ali Efendimiz Haydar-ı Kerrâr olduğundan, firar edici değil de öne doğru saldıran, kükreyen bir aslan gibi olduğundan direnmişler ve savaşmışlardır.

Tabii, *Şâh-ı Merdân*'dır. Bu Farsça bir tabirdir. *Merd*, Farsça adam demek; *merdân* da, adamlar demek... -Farsça'da çoğul takısı -ân oluyor.- *Şâh-ı Merdân*, mert insanların şâhı, mertlerin şâhı, mertlerin en önde geleni, mertlerin en üstünü mânâsına geliyor.

Bir de bununla müseccâ'[4] *Şîr-i Yezdân* tabiri vardır. *Şîr*, aslan demek Farsçada... *Yezdân* da, Allah yerine kullanılan bir kelime... *Şîr-i Yezdân*, Esedullâh'ın Farsçasıdır; yâni, Allah'ın aslanı demektir.

Şîr-i Yezdân, Şâh-ı Merdân, Haydar-ı Kerrâr, Ebû Turâb Aliyyül Mürtezâ... İşte böyle sıfatları...

Şâh-ı Velâyet'tir; çünkü evliyalık mertebelerinin yüksek noktalarındadır Hazret-i Ali (radıyallâhu anh) Efendimiz... Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) buyuruyor ki:

"Sâlih insanların anıldığı yere Allah'ın rahmeti iner."

Onun için sanıyorum, böyle bir cennetlik, mübârek, sâlih büyüğümüzün böyle hayatının; mübârek fasîh, belîğ sözlerinin anlatıldığı yere de Allah'ın rahmeti inecektir. Üstümüze, gönlümüze, kalbimize, içimize, dışımıza... Allah Teâlâ Hazretleri şefaatine nâil eylesin...

İşte böyle bir niyetle, böyle bir çerçeve içinde, Alevî kardeşlerimizi sevdiğimizden, Hazret-i Ali'yi sevdiğimizden; "Herkes de Hazret-i Ali ne buyurmuş onu bilsin, sözlerine baksın, ayağını onun ayağına, izine uydursun!" diye Hazret-i Ali Efendimiz'in sözlerine besmeleyle başlıyoruz.

Buyurmuş ki, Hazret-i Ali Efendimiz:

Arapçasını da söyleyeceğim. Hatta istiyordum ki ben... - Affedersiniz kuzeyden geliyorum, karların yağdığı yerlerden geliyorum; İsveç'ten, Danimarka'dan... Şu güne yetişeyim diye zorladım kendimi... Öyle karlar yağan yerlerden kalktım geldim, "Bakırköy'deki Rasim Hocaefendi'ye vaad ettiğim toplantı kaçmasın; o ilân etmiştir, mahcup olmasın!" diye geldim.- Ben istiyordum ki, sözlerini de yazayım, size teksir olarak vereyim, elinizde bulunsun. Sözlerinin Arapça aslı elinizde bulunursa, kaynağını da gösterilirse, daha rahat konuşursunuz, anlatırsınız diye, size vesika olsun diye istiyordum. Allah nasîb ederse bundan sonra inşallâh yaparız.

Diyor ki, Hazret-i Ali Efendimiz:

1. **(İlâhî kefânî fahren en tekûne lî rabben ve kefânî izzen en ekûne leke abdâ. Ente kemâ üridü fec'alnî kemâ türîd.)**

(İlâhî) "Ey benim tanrım, ey benim Rabb'im!" Tanrı kelimesini kullanmak yasak değildir muhterem kardeşlerim! Bazı kimseler var, "Allah de, tanrı deme!" diyorlar. Tanrı kelimesinin Arapçası ilâhtır. İlâhî, tanrım demek... İlâh kelimesi de var Kur'an-ı Kerim'de, Allah kelimesi de var...

Tabii ilâh tanrı demek olduğundan, başka şeylere de yönelmişse insanlar, onlara da ilâh deniliyor.

Meselâ:

(Eferaeyte menittehaze ilâhehû hevâhü?) "Tanrı olarak kendisine, nefsinin arzularını tanrı edinmiş insanı görmedin mi?" Demek ki, hevâ-yı nefsini tanrı edinmek, putlaştırmak diye böyle geçebiliyor. Yâni, tapılan her şeye ilâh denilebilir. Binâenaleyh, bunun Türkçesi olan tanrı kelimesini kullanırsak, "Hocam, sen de mi tanrı kelimesini kullanıyorsun?" filân diye bana sitem etmeyin! Normaldir, bir mahzuru yoktur.

Zâten bizim ecdâdımız da Osmanlı Edebiyatı'nda on dördüncü, on beşinci yüzyılda ve daha sonralarda Tanrı Teâlâ filân diye bayağı kullanmışlardır. Daha eski devirlerde "Tengri" diye de kâf-i nûnu bastıra bastıra kullanmışlardır. Mahzuru yoktur. İlâhî, tanrım demek; Rabb'im diyelim biz...

Rab, sahip demek... Bir de insanı sıfırdan alıp, büyütüp beslediği için rabdır. Bir tohumu alıyorsunuz, toplu iğne başı kadar ince bir tohumdan kocaman incir ağacı çıkıyor. Bunu yapan kimdir? Allah'tır. Rab, yâni mürebbî, yâni terbiye ediyor, arttırıyor -ribâ-; küçücük çekirdeği koca bir varlık yapıyor. Onun mânâsı başka olduğundan "Rabb'im" denmemesi

lâzım, "Tanrım" denmesi lâzım! Ama siz darılmayın diye ben "Rabb'im" de diyebilirim; yeter ki, sizin gönlünüz hoş olsun.

Diyor ki:

(İlâhî) "Rabb'im, **(kefânî fahren en tekûne lî rabben)** senin bana rab olman, bana övünç olarak yeter yâ Rabbî! Sen benim Rabb'imsin ya, övünç olarak bana yeter yâ Rabbî! **(ve kefâni izzen en ekûne leke abden)** Ve sana kul olmak, bana şeref olarak yeter yâ Rabbî! Senin benim Rabb'im olman, benim için övünç olarak, medâr-ı iftihar olarak yeter; benim sana kul olmam da, benim için şeref ve itibar olarak yeter."

Ne güzel söylemiş. Nasıl güzel duygularla söylemiş. Sonra buyuruyor ki:

(İlâhî ente kemâ ürîdü) "Yâ Rabbî, sen tam benim istediğim gibisin! Cömertsin, erhamü'r-rahimîn'sin,[5] ekremü'l-ekremîn'sin,[6] ahsenü'l-halikîn'sin,[7] kadir-i mutlak'sın![8] Sen benim tam idealimdeki gibisin.

(fec'alnî kemâ türîdü) Beni de senin istediğin gibi yap yâ Rabbî! Sen tam benim istediğim gibi bir Rab'sin; tam benim hayalimdeki, idealimdeki şekildesin... Beni de senin istediğin gibi bir kul eyle yâ Rabbî!"

Ne güzel duâ... Ne edîbâne söz, ne kadar yüksek söz... Ne kadar hoş... Belâgati, fesâhati bir cümlesinden çıkıyor ortaya... O efendimizin, büyüğümüzün, ecdâdımızın...

Diğer bir sözü:

2. **(Mâ hâbe'mrüün adele fî hükmihî ve et'ame min kûtihî ve zahare min dünyâhu li âhiretihî)**

Bu sözlerin Arapçalarını da okuyorum ki, belâgati anlaşılsın diye... Çünkü bir dilin başka bir dile çevrilmesinde belâgati gider, fesâhati gider. Edebî sanatların çoğu söner, ölür. Onun için bir dil başka bir dile kolay tercüme

edilemez. Ancak tanzir[9] edilebilir, benzeri bir ifade kullanılabilir. Edebî eserler de kolay kolay tanzir edilemez, naziresi ortaya konulamaz.

(Mâ hâbe'mrüün) "Şu kişi hiç hâib ve hâsir olmaz, hiç pişman olmaz, hiç ziyana düşmez. Çok iyi bir durumda olur şu kişi..." Kim? Üç vasfını sayıyor: **(adele fî hükmihî ve et'ame min kûtihî ve zahare min dünyâhu li âhiretihî)**

Emin olun, şu cümlesi Hazret-i Ali Efendimiz'i sevenleri kurtarmaya yeter.

(adele fî hükmihî) "Hükmünde adâlet eden..." Yâni hiç ziyana uğramayıp, daima iyi bir hal üzere olup bahtiyar olacak kimse kimdir? Hükmünde adâlet eden, **(ve et'ame min kûtihî)** azığından başkasına ikramda bulunan, **(ve zahare min dünyâhu li âhiretihî)** dünyasından ahiretine hayır ve sevap depo eden... Bu adam pişman olmaz.

Üç vasfa işaret ediyor. Bu sözler niçin söyleniyor? Bir insan bir sözü niçin söyler? Karşısındakine nasihat olsun diye... Karşısındaki bir gerçeği görsün diye, sözüne uysun diye söyler. Hele emîrü'l-mü'minîn ise, mü'minlerin komutanıysa, başkanıysa, önderiyse, lideriyse, elbette sözü tutulsun diye söylüyor. Ne yapmamız lâzım? Hükmümüzde âdil olmamız lâzım!

Muhterem kardeşlerim! Adâlet bir müslümanın vaz geçilmez, mecbûrî vasfıdır. Hepimiz müslüman olduğumuz için âdil almaya mecburuz. **(Velev alâ enfüsiküm evi'l-vâlideyni ve'l-akrabîn)** Kendimizin aleyhine bile olsa, anne ve babamız tehlikeye girecek bile olsa, akrabalarımız zarara uğrayacak bile olsa, adâlet etmek zorundayız. Allah bize bunu emrediyor. Adâlet müslümanın vazgeçilmez vasfıdır. Kendisi hapse girecek olsa, doğru söyleyecek. Hükmünde âdil olacak insan; bir...

İkincisi, **(ve et'ame min kûtihî)** kendi azığından it'âm edecek, verecek. Biliyorsunuz bugün, bidonlar dolusu artıklarımız var... Şimdi biraz tasarruf

devresine giriyoruz, belki o kadar olmaz, ama çok israf ediyoruz. Ama o devirde, öyle bir kıtlık vardı ki... Biliyorsunuz üretim, sanayi devrimiyle arttı. Eskiden insanlar böyle her şeyi çok üretemiyorlardı. Tarlalar makinelerle sürülemiyordu, insan gücüne bağlıydı. Değirmende öğütülüyordu unlar... İnsanlar elleriyle çalışarak, toprağı kazarak bir şeyler elde ediyorlardı. Yazın biriktirip, kışın yiyorlardı. Yazın biriktirmeyen, kışın aç kalıyordu. Yahut ülkenin şartları dolayısıyla kıtlık oluyordu.

Sahabe-i Kirâm'dan anlatılan rivayetler var... Bazen öyle kıtlıklar oluyordu ki, sahabe-i Kiram açlıktan karınlarına taş bağlıyorlardı.

...

Başkasının ağzından çıkan şeyden insan iğrenir, ama aç kaldı mı insan neler yapıyor. Hani uçak düşmüş de, ölü kardeşlerinin bile etini yemişler; gazeteler yazdı, televizyonlar söyledi.

O devirde yeme problemi çok mühim, gıda yok... Kendi azığından biraz ayırıp vermesi lâzım insanın... Onun için diyor ki Hazret-i Ali Efendimiz, "Azığından başkasına ikrâm eden..." Kût, azık demek... Bu da cömertlik alâmetidir, merhamet alâmetidir. Senin var, yiyorsun, karnın tok; ötekisi aç, açlıktan ölüyor. Böyle değil... İslâm toplumu böyle değil, herkes paylaşıyor. Ya yarısını bölüşüyor, "Al yarısı senin, yarısı benim! Elmanın yarısı senin, yarısı benim!" diyor. Buna müsâvât[10] ve müvâsât[11] deniliyor. İşte malıyla yardımcı oluyor, yarı yarıya...

Bir de îsâr denilen bir şekil var - elif, peltek se, elif, re- kardeşini kendisine tercih ediyor. Kendisi yemiyor, karşısındakine yediriyor. Giymiyor, giydiriyor.

İmam Gazâlî anlatır: Çok fakir bir aile, günlerce aç kalmışlar. Çocuk inliyor, çoluk çocuk ağlaşıyorlar: "Anne, baba, yiyecek isteriz!" Yok bir şey... -İşte

görüyorsunuz Somali'nin halini, Afrika'nın halini! Zamanımızda da var böyle şeyler...- Bir hayvan kesilmiş; onun kellesini bir hayır sahibi getiriyor, buna veriyor.

Adam kelleyi alıyor. Tamam; ütüleyecek ateşte, çoluk çocuk yiyecekler. "Yiyecektik, ama benim falanca yerde bir arkadaşım var; o daha muhtaç... Ben biraz daha sabredeyim. Allah başka yerden bana verir, başka bir şey bulurum belki... O daha aç kardeşime göndereyim!" diye kelleyi ikinciye gönderiyor. İkinci şahıs, daha başka birisini hatırlıyor, ona gönderiyor. O ona, o ona... Altıncı şahıs aldığı zaman kelleyi diyor ki: "Benden daha muhtaç falanca aile var!" diyor, ona gönderiyor. O da ilk şahısmış meğerse... Yâni yedi kişiyi dönüyor kelle...

Bu nedir? Îsâr... Yâni, kendisi muhtaç olduğu halde...

(Ve yü'sirûne alâ enfüsihim velev kâne bi him hasâsah)[12] "Kendileri zarûret içinde bulunsalar bile, onları kendilerinden önde tutarlar." Böyle idiler.

Hazret-i Ali Efendimiz'in ayet-i kerime ile sâbit böyle bir menkabesi vardır, kahramanlığı vardır:

Akşam yemek yiyecekler...

(Ve yut'imûne't-taâme alâ hubbihî miskînen ve yetîmen ve esîrâ)[13] "Onlar kendi canları çekmesine rağmen yemeği yoksula, öksüze ve esire yedirirler."

Bir akşam bir miskin geliyor, kapıyı çalıyor. "Açım, bir şeyler verin Allah için!" diyor. Allah için deyince durulur mu, sofrayı alıyorlar veriyorlar. Gündüz oruç tutmuşlardı. Yiyeceklerini miskine veriyorlar, aç kalıyorlar.

Ertesi güne aç kalıyorlar, yine oruç tutuyorlar. Ertesi akşam bir şeyler hazırlıyorlar. Bir esir geliyor. Köle... Kendisinin mülkiyeti yok, birisinin

mülkü altında... Parası, pulu yok... O kapıyı çalıyor. "Allah rızası için, açım bir şey verin!" diyor. Sofrayı bu sefer ona veriyorlar. Üçüncü gün... İkinci gün yetim geliyor, üçüncü gün esir geliyor.

Hazret-i Ali Efendimiz, söylediği şeyi hayatında kendisi zâten yapmış; ayet-i kerime ile sâbit... Hükmünde adâlet eden, azığından başkasına yediren ve üçüncüsü: **(ve zahara min dünyâhu li âhiretihî)** "Dünyasından ahiretine zahîre gönderen, hazırlık yapan, birikim yapan..." Bu neyle olur? İyilik yaparak, amel-i sâlih işleyerek, hayır hasenât yaparak... "İşte böyle bir insan ebediyyen dünyada, ahirette mahrum, pişman ve perişan olmaz." diyor Hazret-i Ali Efendimiz...

Demek ki, nasıl bir insan olmamızı istiyor? Adâletli, cömert, ahireti düşünüp ibadet ve tâat eden bir insan olmamızı istiyor. Bu sözünden onu anlıyoruz.

Bir tane daha okumaya herhalde vaktimiz olur. Üçüncü sözünü okuyalım bu günlük:

3. **(Üfdul alâ men şi'te tekün emîruhû, vestağni ammen şi'te tekün nazîrehû, vahtec ilâ men şi'te tekün esîrehû)**

Bu müsecca' bir nesirdir. Sanatkârâne bir üslupla söylenmiş bir cümledir.

(Üfdul) "Fazilet eyle, fazleyle, iyilik yap, ikramda bulun! **(alâ men şi'te)** Dilediğin kimseye... Herhangi bir kimseye bir iyilik yap; **(tekün emîruhû)** onun emiri olursun, komutanı olursun. Birisine iyilik yaparsan, onun emiri olursun, efendisi olursun."

(vestağni ammen şi'te) "Bir kimseye hiç ihtiyaç arz etme, müstağni ol, aldırma; **(tekün nazîruhû)** dengi olursun.

(vahtec ilâ men şi'te) "Bir kimseye de muhtaç isen, **(tekün esîruhû)** esiri olursun."

Yâni, "İstediğine iyilik yap; komutanı olursun. İstediğine hiç aldırma; nazîri, dengi olursun. İstediğine muhtaç ol; onun esiri olursun." .

Bu bir sosyal durumu anlatıyor. İnsanoğlunun yapısını anlatıyor. İnsanoğlu birisinden bir iyilik kabul etti mi, yükü altına giriyor onun; minneti altına giriyor. Artık o iyilik yapan emîr oluyor.

Peygamber Efendimiz'in bir sözünü hatırlatıyor Hazret-i Ali Efendimiz'in bu ifadesi... Bugün okumuştum. Radyoda konuşma olacak, onu seçeyim diye düşünmüştüm. Diyor ki Peygamber efendimiz:

"Şu insanlara şaşıyorum. Giderler, paralarıyla köle alırlar, azad ederler sevap kazanmak için... Paralarıyla gidip köle alıp azad ederler de, iyilik yapmak sûretiyle hürleri kendilerine köle etmezler." Niye böyle yapmıyorlar? Para da yok ortada... Para vermek de yok... Köleyi hür etmek için para veriyorsun, satın alıyorsun, azad ediyorsun. Burada para da yok... Bir iyilik yaptın mı, o senin kulun kölen oluyor. İşte bu mânâ...

Bir kimseye iyilik yap; sen onun emiri olursun, komutanı olursun. Bir kimseden müstağnî ol; onun nazîri olursun. Bir kimseye hele bir muhtaç ol; o zaman onun esiri olursun.

Yâni bu ne demek? Mümkün olduğu kadar kimseye muhtaç olma ki, yük altına girmeyesin demek... Üç tane sözüyle bugün böyle tamamlayalım veya isterseniz, azımsadıysanız bir tane daha okuyalım.

Veya iki tane daha ekleyelim de, böyle azımsama olmasın.

4. (İhmed men yağlüzu aleyke ve yaizük, lâ men yüzekkîke ve yetemellakuk)

Öv, methet o kimseyi ki, sana sert konuşup hakkı tavsiye ediyor. Sana sert konuşup da hakkı tavsiye eden kimseyi methet, öv, beğen! **(lâ men yüzekkîke ve yetemellakkük)** Seni temize çıkarıp, sana dalkavukluk

yapanı değil..." Yâni seni temiz gösterip, iyisin, hoşsun deyip de sana dalkavukluk yapanı değil; sana sert tavır koyup da hakkı söyleyeni öv! Hoşuna gitmese bile onu öv! Ötekisi, dalkavuğun sözü hoşuna gider, ama o doğru değil...

5. (İhter en tekûne mağlûben ve ente munsıf, velâ tahter en tekûne gâliben ve ente zâlimen)

"Sen adâletli iken mağlup olmayı, zâlim iken gâlip olmana tercih et! Zâlim durumda, zâlim sıfatında iken gâlip olmayı isteme; haklı ol da, istersen mağlup ol! Haklı olduktan sonra mağlup olmayı, zâlim olup gâlip olmaya tercih et!"

Bu da tabii, bir fazîlet duygusudur ki, ancak Allah'a çok inanan insanlar böyle hareket edebilirler. Yâni, insan umûmiyetle nefsinin arzusu olarak gâlibiyet ister, üstünlük ister. İşin öbür tarafına bakmaz., ama gâlibiyeti sağlarken de çok kere zâlimlik olur, baskı olur, haksızlık olur. "Hayır! Sen zâlim olup da galip geleceğine, haklı ol da mağlup ol!" buyurmuş.

İşte Hazret-i Ali Efendimiz böyle fazîlet prensiplerini düşünebilen, dile getirebilen, fesâhat ve belâğat sahibi, böyle mübârek, muhterem bir zât...

Allah nasihatlerinden istifâde edip, bunları hayatımızda prensipler olarak değerlendirip, sevap kazanmayı nasîb eylesin... Ahirette de onun yanında, ona komşu olmayı nasîb eylesin...

Allah hepinizden râzı olsun...

Soru:

Kurban bayramında Alevî ile Sünnîlerin ortak kurban kesmeleri olabilir mi?

Ortak kurban kesme -biliyorsunuz- sığırda ve devede olabilir. Sığır yedi haktır, deve de yedi haktır. Ya herkes tek tek koyun veya keçi kesecek; ya

da koyun ve keçi yok, yedi kişi bir araya gelip de sığır kesebilirler. Yedi kurban kuvvetindedir sığır veya deve...

Demek ki, "Büyük baş bir hayvan kesileceği zaman, şahıslardan birisi Alevî olsa kesilebilir mi?" diyor. Kesinlikle, rahatlıkla kesilebilir. Çünkü mü'min kişi, kurbanın vacip olduğuna inanmış ve o işe davranmış ve kurban kesme çaresine bakıyor. O zaman, niyet müttehid[14] oluyor. Niyetler aynı olduğu zaman kişiler beraber kurban kesebilirler. Kesebilir.

Allah hepinizden râzı olsun...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetullâhi ve berekâtüh..

14.04.1994 - Bakırköy

Allah'a Kul Olmak Şerefi

Eûzü billâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm...

Bismillâhir rahmânir rahîm...

Elhamdülillâhi rabbi'l-alemîn... Alâ külli hâlin ve fî külli hîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn, Muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi ihsânin ilâ yevmi'd-dîn... Emmâ ba'd:

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun...

Burada ikametimiz, bu kampta kalışımız esnasında, akşam namazlarından sonra yarım saat kadar Hazret-i Ali –radıyallâhu anh ve kerremallâhu vecheh- Efendimiz Hazretleri'nin sözlerini okuyup izah edeceğim. Elimde Hazret-i Ali Efendimiz'in sözlerini toplayan bir kitap var; o kitaptan onun mübarek hikmetli sözlerini size nakledeceğim.

Sahabe-i Kirâm'ın içinde Hazret-i Ali Efendimiz'in sözlerini seçmemin sebebi: en başta gelen sebep, Türkiye'mizde ve İslâm âleminin birçok ülkesinde Hazret-i Ali (radıyallâhu anh) Efendimiz'i özellikle çok seven ve ona candan bağlı olan insanlar var... Tabii böyle mübarek, Aşere-i Mübeşşere'den cennetlik bir büyüğümüzü sevmek güzel bir vasıf, iyi bir sıfat... Fakat "Hazret-i Ali (radıyallâhu anh) Efendimiz'i seviyorum, ona bağlıyım... Onun yolundayım, onun fırkasındayım, onun zümresindeyim." diyen kardeşlerimizin bir kısmı Hazret-i Ali Efendimiz'i tanımıyor. Hazret-i Ali Efendimiz'i kendisine nümûne-i imtisâl edinmiyor; model insan olarak onu alıp, onun izinden gitmiyor. Onun yaptığı ibadetleri yapmıyor. Onun yapmadığı, yapmayacağı, memnun ve râzı olmayacağı işleri yapıyor.

Yâni, Hazret-i Ali Efendimiz çıksa gelse, onların bu halini görse, asla memnun olmaz. Meselâ, namaz kılmamaları gibi... Meselâ, içki içmeleri gibi...

Hatta ben geçtiğimiz günlerde burada bir şehirde, Hazret-i Ali Efendimiz'i seven zümreye mensup bir derneği ziyarete gittim, davetlerine icâbet ettim. İki üç saat kadar konuştuk. Öyle sözler söylediler ki, öyle ifadeler kullandılar ki; değil Hazret-i Ali Efendimiz'i seven bir insan söylesin, herhangi bir mü'min asla söylemez o sözü! O söz imana sığmaz, İslâm'a sığmaz ve o sözü söyleyen İslâm'dan dışarı çıkar... İmanını kaybeder, küfre düşer. Ben onlara dedim ki: "Bakın, sizin bu sözünüz İslâm'a sığmıyor, imandan bile çıkıyorsunuz."

Meselâ, Allah Teâlâ Hazretleri hakkında çok yanlış sözler söylediler. Dedim ki: "Bu sizi doğrudan doğruya küfre düşürür. Hazret-i Allah (celle celâlüh) aleyhinde söz söylemek sizi cehennemlik eder; bunu yapamazsınız! Hazret-i Ali'ye dayanarak hiç yapamazsınız, Hazret-i Ali'yi seviyorum diyerek hiç yapamazsınız. Herhangi bir şekilde de yapmanız mümkün olmaz."

Kur'an-ı Kerim'in ayetlerini tenkit ediyor. "Ayetleri tenkit edemezsiniz. Buna sizin içinde bulunduğunuz pozisyon ve intisâb ettiğinizi söylediğiniz şahıs müsâit değil..." dedim.

Peygamber Efendimiz'in hadis-i şeriflerini kabul etmiyor. Meselâ,

(Küllü mevlûdin yûledü ale'l-fıtrati) "Her doğan fıtrat-i İslâmiye üzere doğar." hadis-i şerifini de itirazla karşılıyor, hadis-i şeriftir dediğimiz halde...

"Benim şimdi namaz kılmam lâzım!" diyorum; "Kılma, ne olacak? Bize faydalı konuşmalar yapıyorsun, konuşmaya devam et, sonra kılarsın!" diyor. Ben de diyorum ki:

(İnne's-salâte kânet ale'l-mü'minîne kitâben mevkûtâ)[15] "Namaz insanların boynuna belirli zaman dilimleri içinde îfâ etmeleri gereken bir farzdır. Bunu tehir etmek, kazaya bırakmak olur mu? Mümkün değil!" diyorum.

Yâni Hazret-i Ali Efendimiz'i seven insanların grubu öyle bir hale gelmiş ki; içinde kâfiri barındırıyor, ateisti barındırıyor, inançsızı barındırıyor, kucaklıyor... Onunla yan yana olmuşlar, onunla hemfikir olmuşlar... Tabii, böyle bir şey onların Aleviliklerine uymuyor, Hazret-i Ali Efendimiz'e mensup oluşlarına uymuyor. O halde, Hazret-i Ali Efendimiz'den bahsetmemiz lâzım, Hazret-i Ali Efendimiz'in sözlerini anlatmamız lâzım, hayatını anlatmamız lâzım ki, onu gerçekten sevenler onun yolunda yürüsünler.

Bu bakımdan Sahâbe-i Kirâm'ın içinden Hazret-i Ali Efendimiz (radıyallâhü anh)'ın sözlerinden, burada kaldığımız her akşam inşallâh birkaç tanesini - zaman ne kadarına müsaade ederse, o kadarını- açıklayacağım. Çünkü buradaki bizim konuşmalarımız sadece size münhasır kalmıyor, sadece siz dinlemiyorsunuz. Bunlar ses bantlarına geçiyor, video bantlarına geçiyor; Türkiye'ye gidiyor, dünyanın her yerine dağılıyor. Birçok yerde dinleniyor, okunuyor.

Binâenaleyh, biz imanla ilgili bir ders yaptık sabahleyin... Bunu sırf sizin için yapmadık. Buradaki bu dekor içinde, bu zaman içinde, bu program içinde bu konuşmayı yapıyoruz ama bu birçok zamanlar için, birçok bölgeler için, birçok insanlar için önemli bir konudur. İman konusudur, Allah'a iman konusudur, herkes için çok önemlidir. Onun için Amerika'ya

da gidecek, Pakistan'a da gidecek, Malezya'ya da gidecek, Türkiye'ye de gidecek, Almanya'ya da gidecektir. Biz o şuurla bu konuşmalarımızı yapıyoruz. Akşamları yapacağımız bu konuşmalar da birçok yere dağılacağı için, dağıtılacağı için, tevzî edileceği için, burada bu günleri ganimet bilerek bu konuyu seçtik.

Tabii, bu konuda konuşmak bizim boynumuzun borcudur. İnsanları doğru yola çekmek, bizim vazifemizin gereğidir. Bizim hasbelkader, -Allah'a hamd ü senâlar olsun kader bizi böyle eylemiş- Hazret-i Ali Efendimiz'in evlâdı, torunu olma durumumuz da vardır. Yâni, Hazret-i Ali Efendimiz'i uzaktan bir kimse olarak anlatmıyoruz, dedemizden bahsediyor olarak anlatmış oluyoruz.

Ayrıca Hazret-i Ali Efendimiz'in "Eimme-i İsnâ Aşer: Oniki İmam" denilen evlâtları ve onların içinden İmam Câfer-i Sâdık Hazretleri de bizim tasavvufî yolumuz olan Nakşî tarikatının ve diğer tarikatların silsilesinde olan pirlerimizdendir, mürşidlerimizdendir. İmam Câfer-i Sâdık Hazretleri, İmam-ı Âzam'ın da hocasıdır. O bakımdan, çeşitli yönlerden yakınlığımız olduğu için böyle bir konuyu açıyoruz.

Çünkü müslümanları parçalamak, birbirlerine düşman etmek, birbirlerine düşürmek, birbirleriyle dövüştürmek isteyen bir plan var! Bunu görüyoruz. Irak'ı İran'a saldırttılar, Irak'ı Kuveyt'e saldırttılar... Irak'ı Türkiye ile kötü duruma düşürttüler, Suriye'yi Türkiye ile kötü duruma düşürttüler... Libya'yla Mısır'ı kötü duruma düşürttüler, Cezayir'le Tunus'u kötü duruma düşürttüler... Yâni tek bir yerde olsa, tesadüf diye düşünülebilir, ama planlı bir şekilde dünyanın her yerinde müslümanları birbirine düşürme çalışması var! Bizim de bunun aksini yapmamız lâzımdır.

Ayrıca temelsiz olan fikirleri, küfrü, inkârı, şirki kökleyip atmak vazifemizdir. Yetişmemizin gereğidir, aldığımız mânevî görevin gereğidir. O

bakımdan bu konuyu açıyoruz. Besmeleyle bu akşam, burada, bu kampın ilk konuşmasına; Hazret-i Ali Efendimiz'in sözleriyle ilgili ilk konuşmaya şu anda böylece başlamış oluyoruz.

Okuduğumuz eser, Hazret-i Ali Efendimiz'in sözlerini toplayan bir eserdir. Necef'te basılmıştır. *Elfü kelimetin li emîri'l-mü'minîne ve seyyidi'l-büleğa ve'l-mütekellimîn el-imâm ali ibn-i ebî tâlib aleyhi's-selâm* başlığını taşıyor. Bunun ilk sayfasından okuyorum:

1. (Kâne aleyhi's-selâm kesîren mâ yekulü) "Ona selâm olsun Hazret-i Ali şöyle söylerdi. Ne zaman?

(izâ ferağa min salâti'l-leyl) Gece namazını kıldıktan sonra şu sözleri söylerdi.

Salâtü'l-leyl, teheccüd namazıdır. Geceleyin takvâ ehli insanların, sâlihlerin, âbidlerin uykusunu fedâ edip kalkıp kıldığı bir namazdır. Peygamber (sallallâhü aleyhi ve sellem) Efendimiz'e Kur'an-ı Kerim'de, bismillâhirrahmânirrahîm:

(Ve mine'l-leyli fetehecced bihî nâfileten lek, asâ en yeb'aseke rabbüke makame'n-mahmûdâ)[16] diye teheccüd namazı kılması tavsiye buyurulmuştur Allah tarafından... Peygamber (sallallâhü aleyhi ve sellem) de bizlere tavsiye etmiştir gece namazı kılmayı... Çünkü gecenin çok büyük feyzi vardır, çok büyük bereketi vardır.

"Gece vaktinde mânevî bakımdan göğün kapıları açılır ve Allah Teâlâ Hazretleri kullarına: 'Yok mu benden af isteyen? İstesin affedeceğim! Yok mu benden bir talebi olan? Dilesin, dilediğini vereceğim! Yok mu benden mağfiret talep eden? Onu afv ü mağfiret eyleyeceğim!' diye kullarına seslenir." diyor Peygamber Efendimiz... Bu seslenme bütün gece devam eder, imsak kesilinceye kadar... İmsak kesildikten sonra biter.

Demek ki, imsak kesilmezden önce geceleyin kalkıp ibadet eden, Allah'a yalvaran; Allah'tan arzusunu, talebini, duasını, niyazını isteyen muradına erer. Allah'ın affına mazhar olur; lütfuna, ihsânına nâil olur.

Onun için biz de sizlere Peygamber Efendimiz'in sünneti olan gece namazını, sâlihlerin âdeti olan gece kalkıp teheccüd namazı kılmayı tavsiye ederiz. Evet, şu yaz günlerinde gece kısa olduğundan, gece namazına kalkış biraz zordur, ama bunun kışı da vardır. Şimdi biraz zor yapılsa bile, şimdi de sabah namazından sonra dinlenme imkânınız vardır. Yine de yapmanızı tavsiye ederim.

Peygamber Efendimiz yapardı, Hazret-i Ali Efendimiz yapardı... Sâlihler, evliyâullâh büyüklerimiz geceleri böyle kalkar, yana yakıla ibadet ederlerdi. Yunus Emre'nin ilâhisini hemen hatırlıyoruz; ne diyor:

Dağlar ile, taşlar ile,

Çağırayım Mevlâm seni!

Seherlerde kuşlar ile,

Çağırayım Mevlâm seni!

Seher dediği, işte bu teheccüd namazı kılınan gecenin son vaktidir. Yâni sahura kalktığımız, oruç için yemek yediğimiz zamanlardır.

Seherlerde kuşlar ile,

Çağırayım Mevlâm seni!

“Kuşlar cıvıl cıvıl ötüşmeye başlar; ben de kalkayım, dua edeyim!" diyor.

(Vel müstağfirîne bi’l-eshâr) diye seher vakitlerinde kalkıp tevbe eden Sahabe-i Kirâm'ın sevabının çok olduğu Kur’an-ı Kerim'de bildiriliyor.

Müzzemmil Sûresi'nde de Allah Teâlâ Hazretleri bu ümmete, selef-i sâlihînimize tavsiye eylemiş ki:

(Kumi'l-leyle illâ kalilâ. Nısfehû evinkus minhu kalîlâ. Ev zid aleyhi ve rattili'l-kur'âne tertîlâ)[17] "Birazı hariç, geceleri kalk namaz kıl! Gecenin yarısını kıl! Yahut bunu biraz azalt, ya da çoğalt ve Kur'an'ı tane tane oku!"

Sonra:

(İnne rabbeke ya'lemu enneke tekûmu ednâ min sülüseyi'l-leyli ve nısfehün ve sülehû ve tâifetün minellezîne meake)[18] diye son ayet-i kerimesinde de Sahabe-i Kirâm'ın bu emri tutarak, geceleri kalkıp çok çok ibadet ettikleri, uykularını çok fedâ ettikleri ifade ediliyor. Bu kadar da aşırı yapmalarına lüzum olmayıp daha hafif bir tarzda gece ibadetini yapmaları tavsiye ediliyor.

Hazret-i Ali Efendimiz (radıyallâhu anh ve kerremallâhu vecheh)... Hazret-i Ali Efendimiz'e biz "radıyallâhu anh" diyoruz. Çünkü:

(Radıyallâhu anhüm ve radû anh)[19] diye ayet-i kerimede Allah'ın onlardan -Sahabe-i Kiram'dan- râzı olduğu işaret edilmiş. Ayrıca "kerremallâhu vecheh" diyoruz. Çünkü Allah Teâlâ Hazretleri ona buluğa ermeden İslâm'ı nasîb ettiğinden, onun yüzü tertemiz kaldı; hiç küfre yönelmedi. Yâni, cahiliye çağını yaşayıp da, ondan sonra müslüman olan insanlar gibi değil... Buluğa ermeden, daha çocuk yaştayken Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem)'e iman etti. çocuklardan ilk iman edendir. Böylece yüzü pırıl pırıl, tertemiz kaldı. Yüzünde hiçbir mahcûbiyet durumu olmadı. Allah onun yüzünü ak etti. Onun için "kerremallâhu vecheh: Allah onun yüzünü asilleştirdi" diyoruz.

Şia'da ona "aleyhisselâm" derler. Biz "aleyhisselâm" sözünü sadece enbiyâ ve mürselîn[20] için kullanırız. İsâ (aleyhisselâm), Mûsâ (aleyhisselâm)... gibi. Sahabe-i Kirâm için "radıyallâhu anh" deriz. Ama Hazret-i Ali Efendimiz için husûsî olarak bir de "Kerremallâhu vecheh" diyoruz.

Hazret-i Ali Efendimiz geceleyin kalkardı, teheccüd namazı kılardı. Peygamber Efendimiz'in bir hadis-i şerifini bu arada hemen hatırlatayım size:

(Rek'atâni mine'l-leyl) "Geceleyin kılınan iki rekâtcik bir namaz, uykuyu bölüp de kılınan bu namaz; **(hayrün mine'd-dünyâ ve mâ fîhâ)** bütün dünyadan ve dünyanın içindeki her türlü mal, mülk, zenginlik ve servetten daha hayırlıdır, daha kıymetlidir.

İşte Hazret-i Ali Efendimiz de gece kalkar ibadet ederdi; birçok Sahabe-i Kiram gibi, birçok sâlihler gibi, evliyâullâh gibi... Namazından sonra da şöyle dua edermiş:

(Ben sabahleyin, "Allah'ın varlığını ilmen (scientific) olarak insanın anlaması lâzım! Aklen ve mantıken bulmak durumunda ve o kâbiliyettedir insan... Mutlaka bulması lâzım! Âlimler de tabii, çok daha iyi bir şekilde Allah'ın varlığını kavrarlar. Kur'an-ı Kerim bize etrafı ibret gözüyle seyretmeyi ve oradan Allah'ın varlığına deliller çıkartmayı tavsiye ediyor." demiştim. Bakın, Hazret-i Ali Efendimiz de tevâfuken aynı konuyu işliyor.)

(Eşhedü enne's-semâvâti ve'l-arda ve mâ beynehümâ ayatün tedillu aleyke) "Yâ Rabbbi! Şehâdet ederim ki, gökler ve yer, bunların arasındaki bütün yaratıklar, senin varlığını gösteren delillerdir. Bütün gökler delildir, yeryüzü delildir... Bunların arasındaki bütün varlıklar, senin varlığına şehâdet eden, gösteren delillerdir." Yâni, parmak izi gibi küçük bir iz, emâre aramaya lüzum yok; şehâdet ederim ki her şey, bütün varlıklar senin varlığını gösteren delillerdir.

(ve şevâhidü teşhedü bimâ ileyhi deavte) "Bunlar aynı zamanda senin çağırdığın, dâvet ettiğin konulara şâhitlik eden şâhitlerdir." Yâni, sen doğru imana dâvet ediyorsun... Peygamber gönderip, Kur'an indirip, insanlara varlığını birliğini, esmâ-i hüsnâ'nı anlatıyorsun... Dünyayı, ahireti bildiriyorsun... İnsanların din konusunda bilmediği hususları bildiriyorsun... İşte bütün bu varlıklar senin söylediğini doğrulayan şâhitlerdir.

(küllü men yüeddi anke'l-hüccete ve yeşhedü leke bi rubûbiyyeti mevsûmün bi âsâri ni'metike) "Senden bize delil mahiyetinde olan her şey ve senin rubûbiyyetini, âlemlerin Rabbi olduğunu; yaratıcısı ve yöneticisi, besleyicisi ve geliştiricisi, ihtiyaçlarını karşılayıcısı olduğunu gösteren şeyler, şâhitler, senin nimetlerinin eserleri olarak işaretlidirler."

Rubûbiyyetin mânâsı geniş... Rab demek; alıp geliştiren, yaratıp ondan sonraki ihtiyaçlarını da görüp büyüten, geliştiren demek...

(ve meâlimü tedvirü âlemike) "Senin kâinatı yönettiğinin, kâinatın sahibi, idarecisi ve mâliki olduğunun kesin göstergeleridir. Büyük işaretlerdir bu varlıklar... **(bihâ an halkıke)** Bu yaratıklarından, mahlûkatından ne kadar yüce olduğun görülüyor, anlaşılıyor."

(fe erselte ilâ kulûbihim min mârifetik) "Bu varlıklara bakınca, sen onları müşâhede eden, onları güzel gören insanların gönlüne mârifetullâhı gönderiyorsun. **(mâ anesehâ min vahşeti'l-fikir)** Fikirdeki yalnızlıktan o gönderdiğin irfan bilgileri, irfan hazineleri onları kurtarıyor. **(ve kefâha'l-ihticâc)** Ve delil gösterme konusunda yeterli oluyor bu gönderdiğin şeyler..."

(fe inne şâhidetün) "Bütün bu varlıklar şâhittir ki; **(bi enneke lâ te'huzüke'l-evhâm)** sen o kadar yücesin ki, insanların vehimleri seni tam anlayamaz." İnsan âcizdir, insan aklı yeterli değildir. **(ve lâ**

tüdriküke'l-ukûl) "Akıllar seni tam mânâsıyla kavrayamaz, senin büyüklüğünü idrak edemez. **(ve lâ ree'l-ebsâr)** Gözler de seni göremez."

Yâni, "Bu yerleri, gökleri ve yerlerin göklerin içindeki varlıkları incelediğimiz zaman görüyoruz ki; gözler seni göremez, akıllar senin yüceliğini, büyüklüğünü, künhünü, mahiyetini tam mânâsıyla anlayamaz. İnsanın düşünceleri ki, nihâyet birer vehim sayılır. Âciz insanın âciz düşüncesi; ne olacak? Doğruluğu da kesin değildir. İnsanoğlunun düşüncelerinin hepsi doğru diye bir şey yoktur. Nihâyet kendi aklı seviyesi, irfanı seviyesindedir; vehimdir. Bu vehimler seni tam mânâsıyla kavramaya yeterli değildir." Bu anlaşılıyor.

"Şu gökyüzüne baktığımız zaman, yâ Rabbî görüyoruz ki, sen yücelerin yücesisin! Bu kadar muazzam varlıkları böyle yarattığına göre, senin büyüklüğün ne kadar, sen ne büyüksün yâ Rabbî! Nasıl emsalsiz bir hâliksın![21] Bunlara bakıyoruz, aklımızın seni tam mânâsıyla idrak edemeyeceğini anlıyoruz; gözümüzün seni göremeyeceğini anlıyoruz." demek istiyor.

Hakikaten de Mûsâ (aleyhisselâm)'a Tur Dağı'nda vahiy geldiği zaman; "Ben senin Rabb'inim yâ Mûsâ!"[22] diye Allah Teâlâ Hazretleri ona vahyetti, emirlerini bildirdi. O, peygamber olarak o ilâhî tecellîye mazhar olunca, -tabii sevgisinden, saygısından, merakından, aşkından, aşkullâhtan, muhabbetullâhtan- dedi ki:

(Rabbi erinî enzur ileyk) "Yâ Rabbî! Vahyini duyuyorum, ama kendini de göster, seni de göreyim! Sesini duyuyorum, vahyin bana geliyor, ama cemâlini de göreyim yâ Rabbî! **(erinî)** Göstert kendini bana! **(enzur ileyk)** Seni temâşâ edeyim, nazar edeyim sana!" dedi.

Onun üzerine dedi ki Allah Teâlâ Hazretleri:

(Kâle lenterânî) "Göremeyeceksin; bu hal, bu sıfat sende olduğu müddetçe görmen mümkün olmayacak, olacak şey değil! **(velâkin ünzur ile'l-cebel)** Karşıdaki şu Tur Dağı'na bir bak! **(fe inistakarra mekânehû fe sevfe terânî)** Sen etten, kemikten yapılmışsın, ezilirsin, büzülürsün, dayanamazsın. Eğer o dağ, o azametiyle, o kuvvetiyle, o sağlamlığıyla, taştan yapılmış o koca dağ tecelliye, Allah'ın görünmesine tahammül ederse; o zaman sen de görebilirsin. Bak bakalım dağ tahammül edebilecek mi?" dedi. Tecellî, görünmek demek...

(Felemmâ tecellâ rabbühû li'l-cebeli cealehû dekken) Allah Teâlâ Hazretleri bizim mahiyetini anlayamayacağımız, aklımızın almayacağı bir şekilde Tur Dağı'na tecellî eyleyince; o tecellînin nurlarından, azametinden, -yeni kelimeyle- enerjisinden dağ parça parça oldu. O tecellî parça parça eyledi o dağı...

(ve harra mûsâ saika) Mûsâ (aleyhisselâm) bu müthiş manzara karşısında bayıldı, yere serildi kaldı. **(felemmâ efâka)** Kendine gelince, uyanınca, ayıkınca; **(kâle sübhâneke tübtü ileyke ve ene evvelü'l-mü'minîn)** "Yâ Rabbî, tevbe... Anladım ki senin cemâlini, tecellîni algılayabilmek tahammül edilebilecek bir şey değilmiş... O nûrun, o enerjinin büyüklüğüne tahammül etmek mümkün değilmiş; anladım! Ben sana teslim olanların ilkiyim! Sana her halinle teslim oluyorum; ne eylersen güzel eylersin yâ Rabbî!" diye teslim oldu. İşte gözler göremez dediği bu...

Geceleyin tabii, bizim gibi böyle beton çatılar altında değillerdi. Hava sıcak Suudî Arabistan'da... Gidenler biliyor, Hicaz sıcak... Herhalde gece namazına kalktığı zaman gökleri, yıldızları görüyordu mübârekler... Hem de orada yıldızlar, sanki elini uzatsan tutacakmışsın gibi yakın... Ay sanki daha büyük, güneş daha büyük gibi oluyor. Orda gece manzarası harika oluyor.

Şimdi o manzaranın altında: "Yâ Rabbî! Gökler ve yer senin varlığına delâlet eden birer alâmettir. Hepsi sana şahâdet ediyor, senin büyüklüğünü gösteriyor. Anlıyoruz ki, içimize doğuyor ki, senin irfan bilgilerin bizim içimize giriyor da anlıyoruz ki yâ Rabbî; hayaller, vehimler seni tahayyül edemez! Akıllar senin büyüklüğünü tam kavrayamaz, gözler seni göremez! Şu kudretin büyüklüğüne bak yâ Rabbî!" diyordu.

Sonra da şu cümlenin altını çizdim muhterem kardeşlerim, bakın ne buyuruyor:

(ve eûzü bike) "Yâ Rabbî sana sığınırım... **(en usire bi kalbin ev lisânin ev yedin ilâ gayrike)** Gönlümle, yahut dilimle, yahut elimle senden bir başkasına işâret etmekten, meyletmekten sana sığınırım yâ Rabbî! **(lâ ilâhe illâ ente vâhiden, ehaden ferden)** Çok iyi idrak ettim, anladım ki, senden başka ilâh yok! Sen teksin, birsin! Fertsin, şerîkin nazîrin yok, teksin! Bütün mahlûkatın muhtaç olduğu Rab'sin! Herkes hâcetini sana arz eder, herkes niyazını sana yapar... Herkes beklediğini senden bekler; bekleyene sen verirsin... İsteyen senden ister; isteyene sen verirsin yâ Rabbî! **(ve nahnü leke müslimûn)** Biz sana teslim olmuş müslümanlarız yâ Rabbî!" diye gece namazından sonra böyle dua ederdi Hazret-i Ali Efendimiz...

Ne çıkıyor bu sözlerin arkasından, onu açıklayalım! Çünkü Arapça bilmeyen kimseler de dinleyecek bu bantları... Açıklayalım:

Hazret-i Ali Efendimiz beş vakit farz namazlarını kılar; onun yanı sıra, geceleyin de kalkıp namaz kılardı. Eğer sen, "Ben Hazret-i Ali'yi seviyorum!" diyorsan, onun yaptıklarını yapacaksın! Eğer seviyorsan, seven sevdiğine tâbi olur. Göklere bakacaksın, yıldızlara bakacaksın, yere bakacaksın; bu yerdeki, gökteki yaratıkları ibret gözüyle temâşâ

edeceksin... "Yâ Rabbî! Bunların hepsi senin varlığına şâhitlik ediyor; bunların yaratıcısı sensin yâ Rabbî!" diye teslim olacaksın!

Tabii, Hazret-i Ali Efendimiz ve bütün Sahâbe-i Kirâm, bütün müslümanlar ve bütün bilen insanlar; Allah'ın kelâmını bilen insanlar, İslâm tarihini bilen insanlar, olayları ve olayların içindeki kişileri bilen insanlar bilirler ki, namaz çok önemli bir ibadettir. Namaz mü'minin mîracıdır. Kulun Allah'ın dergâh-ı ilâhîsine, bârigâh-ı samedânîsine dâvet olunduğu, davetli olarak gittiği bir ibadettir. Allah dâvet ediyor çünkü... "Hayyalessalâh: Gelin namaza!" diyor. Allah dâvet ediyor, kul da "Peki, geliyorum!" diyor. Geliyor ve Allah'ın dâvetine icâbet edip huzuruna giriyor. Çok zevkli bir şeydir.

Onun için, Peygamber (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz buyurdu ki:

(Kurretü aynî fi's-salâh) "Gözümün şenliği, serinliği namazda..." Namazdan o kadar zevk alıyordu. Hazret-i Ali (radıyallâhu anh) Efendimiz bir savaşta şiddetli bir şekilde yaralandı. Yarasının içinde etine saplanan ok veya zırh parçası kaldı. Şişti, irin topladı. Zonkluyor, tahammül edilecek gibi değil... Şişmiş, kızarmış, korkunç bir durumda... Dediler ki:

"- Yâ Emîre'l-Mü'minîn! Bunu ameliyat etmek lâzım; keseceğiz, başka çare yok!"

"- Ben namazdayken yapın!" dedi.

Tahammül edemiyor başka zaman... Namazdayken yaptılar, farkına varmadı. Yaptılar, bitirdiler, dediler ki:

"- Yâ Emîre'l-Mü'minîn! Namazda ameliyat ettik, gık bile demediniz."

"- Yaptınız mı?" dedi.

"- E, haberiniz yok mu?" dediler.

"- İnsan olmadığı yerdeki olayı nereden bilsin?" dedi. Yâni, "Ben orada değildim ki..." dedi.

Bu neyi gösteriyor? Hazret-i Ali (radıyallâhu anh) Efendimiz'in namazında rûhen bedenden ayrılıp çok yüksek hallere eriştiğini, çok yüksek mertebelere çıktığını gösteriyor. Bedenine ne yapılıyorsa, onu duyacak halde değil ruhu... Hazret-i Ali Efendimiz namazı böyle kılıyordu.

Bazıları diyorlar ki, konuştuğumuz kimselerden...

"- Camiye geliyor musunuz?" diye soruyorum ben...

"- Gelmiyoruz." diyorlar.

"- Niye gelmiyorsunuz?"

"- Hazret-i Ali Efendimiz camide öldürüldü..."

Hazret-i Ali Efendimiz mutfakta öldürülseydi, hiç yemek yemeyecek miydik? Hazret-i Ali Efendimiz mektepte öldürülseydi, çocuklarımızı hiç okutmayacak mıydık? Hazret-i Ali Efendimiz çarşıda pazarda öldürülseydi, hiç iş güç yapmayacak mıydık? İnsâfa sığar mı böyle bir mantıkla Allah'ın emri olan namazı kılmamak; mü'minin mîracı olan şerefli dâvete icâbet etmemek? Böyle bir şey olur mu? Akla mantığa sığacak bir şey değil... Tabii, bu çok yanlış bir şey...

Öyle tembellikten kılmamak ayrı... "İşte kusura bakma hocam, alışmadık da, çocukken öğretmediler de... İşte abdest almak zor geliyor da... vs." Tembellik ayrı, ama hem kılmayıp, hem de kılmamasına bir kulp takmak, bir mâzeret uydurmak; buna Hazret-i Ali Efendimiz de râzı gelmez, aklı başında hiç bir insan da râzı gelmez! Allah da böyle bir şeyi affetmez!

Hepimiz Allah'ın kuluyuz, hepimiz Allah'a karşı samîmî olmak zorundayız ve ibadetimizi samîmiyetle yapmak zorundayız!

İnsan öldükten sonra ahirette ilk sorgusu namazdan olacak, "Namazlarını kıldın mı?" diye olacak! Namazlarını kılmışsa, öteki hesapları kolay olacak. Kılmamışsa, orada azap başlayacak. Bir hadis-i şeriften anlatayım size, namaz kılmayanın azabının ne olduğunu:

Peygamber Efendimiz, Cebrâil (aleyhisselâm) ile mânevî bir müşahedesinde, seyahatinde bir adam gördü. Adam elindeki kocaman bir kayayı öteki adamın kafasına bütün hızıyla patlatıyor... Öteki adamın kafası parçalanıyor, yerlere saçılıyor... Bir taş vurup kafasını dağıtıyor, öldürüyor adamı... Fakat Allah tarafından kafası tekrar bir araya geliyor, tekrar eski halini alıyor... Bu taşı yine kaldırıyor, yine vuruyor, yine parçalıyor... Yine bir araya geliyor; yine parçalıyor...

Peygamber Efendimiz dedi ki:

"- Yâ Cebrâil kardeşim, bu korkunç manzara nedir, bu hal nedir? Bu adam bu taşı öteki adamın kafasına niçin vuruyor? Her seferinde bu adamın kafası darmadağın dağıtılıyor; kanları, beyni yerlere saçılıyor... Sonra tekrar bir araya geliyor. Bu nedir?"

Cebrâil (aleyhisselâm):

"- Yâ Rasûlallâh! Bu kafası parçalanan adam, dünyadayken namazın Allah'ın emri olduğunu bildiği halde kılmayan insandı. 'Bu kafayla namazın Allah'ın emri olduğunu bildin de yine namaz kılmadın mı?" diye, onun için böyle azap görüyor. Onun cezası budur." dedi.

Anlayın ki, namaz kılmayanın mânevî bakımdan ahirette cezası ne kadar ağırmış! O halde herkesin namaz kılması icâb ediyor.

Tabii, namazın fonksiyonu nedir, faydası nedir? Orucun fonksiyonu, faydası, görevi nedir? Haccın sonucu, neticesi, faydası nedir? Zekâtın sonucu, faydası nedir?

Çok net olarak biliyoruz ki, oruç insana sıhhat kazandırıyor. Ruhunu kuvvetlendiriyor, bedenini dinlendiriyor, sıhhat kazandırıyor. Çok net olarak biliyoruz, orucun çok faydaları var... Hatta doktorlar, muayene ettikleri zaman dinsiz, imansız, alâkasız insanlara bile perhiz yapmayı tavsiye ediyorlar; şunu yeme, bunu yeme tarzında...

Haccın faydasını biliyoruz; bütün müslümanlar dünyanın her yerinden senede bir defa gelip oraya toplanıyorlar.

Zekâtın faydasını herkes biliyor; çünkü zengin parasına fakire veriyor. Fakirin işi görülüyor. Zenginle fakir arasında muhabbet meydana geliyor, toplum düzene giriyor.

Namazın faydası nedir? Namaz insanı günde beş defa pisliklerden yıkıyor, Rabb'inin huzuruna çıkartıyor. İyi insan olmasını sağlıyor, kontrolünü sağlıyor. Günde beş defa...

Şuna benzetiyorum ben: Gece bekçileri vardır fabrikalarda veya büyük müesseselerde... Elinde anahtar vardır. Anahtarla kurulacak belli saatler vardır o müessesede... Belli zamanlarda oralara gider, o saatlere anahtarı sokup çevirir. Böylece ertesi gün patron bilir ki, bu bekçi vazifesini güzel yaptı. Buraları dolaşmış, saatleri de kurmuş. Kurmasa; oralarda vazifeyi yapmadığı, oralara gelmediği, bekçilik yapacağım deyip de parayı alıp, yan gelip yattığı anlaşılır. Mutlaka kuracak onları... Oraları dolaştığı zaman bekçiliği yapmış oluyor.

İşte onun gibi, namaz insanı belli zamanlarda huzur-u Rabbi'l-İzzet'e çıkartıp, kendisinin kontrolünü sağlıyor. Kötülüklerden alıkoyuyor ve temizliyor. Onun için ayet-i kerimede buyruldu ki, bismillâhirrahmânirrahîm:

(İnne's-salâte tenhâ ani'l-fahşâi ve'l-münker, ve lezikrullâhi ekber, vallâhu ya'lemu mâ tesnaûn.)[23]

"Muhakkak ki namaz, fuhşiyattan, münkerattan korur." diye...

Demek ki, Allah'ın kötülükleri engelleyen bir tedbiri olduğu için, namazın günde beş vakit kılınması lâzım!

- Üç vakit olsa olmaz mı?

- Olmaz, beş vakit olacak!

- Bir vakit olsa olmaz mı? Haftada bir olsa olmaz mı? Yılda bir olsa olmaz mı?

- Olmaz! Çünkü yılda bir defa yıkansa bir insan, yılın öteki zamanlarında tekeden beter kokar, kimse yanına yanaşamaz. Günde beş defa yıkanacak! Öyle yılda bir defa yıkanma olmaz. Günde bir defa ibadet yetmez. Haftada bir defa ibadet yetmez!

- Ne kadar yeter, dozaj ne kadar olacak?

- Günde beş defa olacak! O kadar.

- Kim söylemiş?

- Âlemlerin Rabbi, bizi yaratan hâlikımız günde beş defa bunun olması gerektiğini söylüyor. Muhterem kardeşlerim, bir tane daha okuyalım! Çünkü ikinci sözü de bu konuyla ilgili:

2. (İlâhî kefânî fahren en tekûne lî rabben ve kefânî izzen en ekûne leke abdâ. Ente kemâ üridü fec'alnî kemâ türîd.)

Arapça bilen bir insan şunu hemen yazar. Çok güzel bir söz! O kadar güzel söylemiş, o kadar tatlı ki, şiir gibi... Çok güzel bir vecîze...

Mânâsını söyleyelim:

(İlâhî) "Ey benim ilâhım, mâbudum, Rabb'im, Allah'ım! **(kefânî fahren en tekûne lî rabben)** Senin benim Rabb'im olman, benim için övünç olarak yeter! Övünüyorum; elhamdülillâh ki sen benim Rabb'imsin... Sen benim Rabb'im olman, övünç olarak yeter yâ Rabbî! Kimsin sen? Allah'ın kuluyum elhamdülillâh... Allah benim Rabb'im... "Bu, şeref olarak, övünme olarak yeter bana yâ Rabbî!" diyor. Allah Teâlâ Hazretlerine olan sevgisine bak!

Ve devam ediyor:

(ve kefâni izzen en ekûne leke abden) "Ve bana şeref olarak, izzet ve itibar olarak sana kul olmak, yeter!" Hâlbuki kul olmak iyi değildir. Kul olmak; köle olmak, birisinin esiri, kölesi olmak demek... "Ama bana şeref olarak, sana köle olmak, sana kul olmak yeter yâ Rabbî!" Sanatlı ifade kullanıyor.

Yâni, dünyada bir insanın bağımlı olması, esir olması, köle olması izzet değildir... İzzetsizliktir, itibarsızlıktır, horluktur, hakirliktir. Zavallıdır o insan... Ama diyor ki: "Senin benim Rabb'im olman bana övünç olarak yeter! Benim senin kulun olman bana izzet ve itibar olarak yeter! Ne mutlu ki, sen benim Rabb'imsin! Ne mutlu ki, ben senin kulunum! Bana izzet ve itibar olarak, sana kul olmak yeter yâ Rabbî!"

Sonra duasının güzelliğine bakın:

(ente kemâ ürîdü) "Yâ Rabbî, sen tam benim arzuladğım, istediğim gibisin! Cömertsin, merhametlisin, erhamürrahimînsin, ekremü'l ekremînsin! Esmâ-i hüsnâ'nın sahibisin! Her yönden tam istediğim gibisin Rabb'im olarak...

(fec'alnî kemâ türîdü) Beni de senin sevdiğin gibi yap yâ Rabbî! Sen tam benim sevdiğim, istediğim gibisin! Beni de yâ Rabbî, senin istediğin

gibi yap! Sen Rabbü'l-Âlemîn olarak her bakımdan güzelsin, her şeyin güzel... Beni de güzelleştir yâ Rabbî! Beni de senin istediğin gibi bir hale getir!"

Ne kadar güzel bir söz... Arapça bilenlerin mutlaka bunu böyle ezberlemesi lâzım! **(İlâhî kefânî fahren en tekûnelî rabben ve kefânî izzen en ekûne leke abdâ. Ente kemâ üridü fec'alnî kemâ türîd.)** Ne güzel bir dua...

Üçüncü sözünü söylüyorum; üç sözüyle bir ders tamam olsun:

3. (Mâ hâbe'mruün adele fî hükmihî ve et'ame min kûtihî ve zahare min dünyâhu li âhiretihî) Uzun söylememiş, kısa vecîze...

(Mâ hâbe'mruün) "Şu işleri yapan adam asla hâib ve hâsir olmaz; dünyada, ahirette pişman ve perişan olmaz:" Hangi işleri yapan? **(adele fî hükmihî)** "Hükmünde adâlet eden... İki kişi arasında hükmettiği zaman, âdilâne bir söz söyleyip adâletle hükmeden... **(ve et'ame min kûtihî)** Kazandığı rızkından, kazancından, yiyeceğinden başkasına yediren... **(ve zahare min dünyâhu li âhiretihî)** Dünyasından ahireti için malzeme biriktiren... Üç şey:

1) Hükmünde adil olan, hükmettiği zaman adâletle hükmeden...
2) Kendi yiyeceğinden başkasına yediren, ziyafet veren, ikramda bulunan...
3) Dünyasında ahireti için hazırlık yapıp, malzeme hazırlayıp, toplayıp oraya gönderen...

Tabii, bir insan bunların aksini yapsa hâib ve hasîr, pişman ve perişan olur... İki cihanda berbad olur. Hükmettiği zaman adâletle hükmetmese, Allah ondan intikam alır, ahirette büyük cezalara uğratır. Adâletle

hükmetmeyen hükümdarlar, adâletle hükmetmeyen kadılar, hâkimler çok büyük cezalara çarptırılacak.

Hatta bir hadis-i şerifte geçiyor ki, "On kişi veya ondan fazla insana hâkim olmuş, lider olmuş her insan, kıyamet günü elleri boynuna bağlanmış esir gibi gelecek." Vietnam esirleri gibi...

- Neden?

- On kişi ve on kişiden fazla insanın başına emîr oldu, hükümrân oldu, başkan oldu diye... Eskiden esirleri kıpırdayamasın diye ellerini ensesine bağlarlarmış. Öyle elleri ensesine bağlı gelecek... "Sorulacak, hesabı yapılacak... O maiyetindeki insanlara adâletle hükmetmiş ise, çözülecek elleri... 'Haydi, kurtardın paçayı!' denilecek. Adâletle hükmetmediyse, bağları üstüne bağlar bağlanıp cehenneme sevk edilecek!" diyor Peygamber Efendimiz...

İkincisi; yediğinden, kazandığından başkasına yedirmek... Bu da çok sevaplı bir şey ve Hazret-i Ali Efendimiz cömertliğiyle tanınmış. Biliyorsunuz, Dehr Sûresi'nde anlatılıyor:

(Ve yut'imûne't-taâme alâ hubbihî miskînen ve yetîmen ve esîrâ)[24] "Onlar kendi canları çekmesine rağmen yemeği yoksula, öksüze ve esire yedirirler." ayet-i kerimesinde anlatılan durum...

Bir akşam yemeği hazırlamışlar, yiyecekler. Miskin bir dilenci gelmiş kapıya, yiyecek istemiş. Yiyeceklerini tenceresiyle, kabıyla vermişler. Kendileri yememişler, oruçlu oldukları halde... Ertesi güne kadar sabretmişler, tam iftar edecekler; yetimin birisi gelmiş, "Açız, yiyeceğimiz yok; bir şey varsa verin!" demiş. O yiyeceği de ona vermişler. Yine oruç tutmuşlar. Ertesi gün bir esir gelmiş, tam yemeğe oturdukları sırada... O gün yiyeceklerini de ona vermişler. Bunun üzerine bu ayet-i kerime inmiş.

Yâni, Hazret-i Ali Efendimiz'in, Fatıma Vâlidemiz'in, Annemiz'in cömertliği... Kendileri açken, çoluk çocuk açken, sofradaki yiyeceği ayırmadan isteyene veriyorlar. Demek ki, çok da değil... Kendileri sabrediyorlar.

Yemekten başkalarına yedirme hususunda, ziyafet hususunda ayetle methedilmiş kimseler zâten bu sözü söyleyenler...

Üçüncüsü; **(ve zahara min dünyâhu li âhiretihî)** "Dünyasından ahireti için malzeme depo eden..." Tabii, bu malzeme nedir? Dünyadayken ahirete depo edilecek malzeme nedir? Sevaplı işlerdir, hayır hasenâttır, sadakadır, ibadet ve taattir... Bunları yaptı mı insan, ahirete malzeme götürmüş oluyor. Ahirete gittiği zaman yüzü gülecek. Bunları yapmadan ahirete gittiğinde yoksul olacak, mahrum olacak... Elde avuçta hiçbir şey yok... Hesabı kötü olacak, cehenneme gidecek. Onun için, bu dünyadayken fırsatı ganimet bilip, ahirete malzeme hazırlayıp göndermek lâzım!

Ayet-i kerimede:

(Yâ eyyühellezîne âmenû veltenzur nefsün mâ kaddemet liğad) "Kişi şöyle bir baksın bakalım, bu dünyadayken ahirete neler gönderiyor? Ne hazırlıklar yapıyor, ne sevaplar gönderiyor?

(vettekullâh, innallâhe habîrun bimâ ta'melûn.)[25] Allah'tan korkun! Allah her yaptığınızı çok iyi biliyor, haberdar hepsinden... Kötü bir şey yapmayın, onun cezası vardır." denmiş oluyor.

Evet, üçüncü sözü de bu...

İmriî kelimesi, adam demek... **(Mâ hâbe'mruün adele fî hükmihî)** Yaptığı işte, verdiği hükümde âdil olan kimse, pişman ve perişan olmayacak! **(ve et'ame min kutihî)** Kazandığı gıdasından, yiyeceğinden başkasına veren; hâib ve hasîr olmayacak, pişman ve perişan olmayacak!

Yüzü gülecek, sevabı kazanacak, mükâfat alacak. **(ve zahare min dünyâhu liâhiretihî)** Dünyasındayken ahireti için çalışan, oraya hayırlar gönderen; mahrum, pişman ve perişan olmayacak! Orada o yaptıklarının karşılığını görecek, mükâfatlarına erecek, cennete girecek ve memnûn ve mesrûr olacak.

Allah Teâlâ Hazretleri bizi sevdiği râzı olduğu kullarından eylesin... Sevdiği râzı olduğu işleri yaparak ömür geçirmeyi nasîb etsin... Huzuruna yüzü ak, alnı açık varmayı, cennetiyle cemâliyle müşerref olmayı cümlemize müyesser eylesin...

Bi hürmeti esrâri sûreti'l-fatiha!

27.12.1993 - Melbourne / AVUSTRALYA

Herkese İyilik Yapmak

Eûzü billâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm

Bismillâhirrahmânirrahîm

Elhamdülillâhi rabbi'l-âlemîn... Alâ külli hâlin ve fî külli hîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn, Muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû biihsânin ilâ yevmi'd-dîn... Emmâ ba'd:

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Dünden beri başladığımız bir kitap var; Hazret-i Ali Efendimiz'in vecîzelerini ihtiva ediyor. Her akşam bu vecîzelerden bir miktar okuyacağız ve açıklamasını yapacağız. Çünkü Hazret-i Ali Efendimiz'in sözleri çok güzel, vecîzeleri gerçekten çok mükemmel sözler... Hem Arapçasını ezberlemek lâzım, hem de Türkçe mânâsını ezberlemek lâzım! Bunları hatırda tutmak lâzım! İnsanın bu nasihatleri öğrenip uygulaması lâzım!

Bir de, Hazret-i Ali Efendimiz'i seven insanlar var... Dünyanın her yerinde, "Biz Hazret-i Ali Efendimiz'e bağlıyız!" diyen insanlar var... Onların da bunları iyice öğrenmesi lâzım! O bakımdan bu vecîzeleri bahis konusu ediyoruz, vaaz konusu yapıyoruz. "Her akşam yarım saat kadar, üç dört tanesini okuyup izahını yapacağız." diye karar verdik. Dün ilk dersimizi yaptık, bugün ikinci derse geldik.

Buyuruyor ki Hazret-i Ali Efendimiz:

1. (Üfdul alâ men şi'te tekün emîruhû, vestağni ammen şi'te tekün nazîruhû, vahtec ilâ men şi'te tekün esîruhû)

Bu söz, bu vecîze güzel bir söz... Vecîze demek; vecîz olarak, kısa olarak söylenmiş, ama mânâsı çok derin, geniş olan söz demek... Burada

görüleceği gibi, sözün hem edebî değeri çok yüksek, -söz sanatları bakımından, belâgat, fesâhat ve edebî sanatlar bakımından değeri yüksek- hem de mânâsı çok güzel, mânâ itibariyle derin...

Şimdi burada görülüyor ki, müsecca' bir nesirdir. "Emîruhû, nazîruhû, esîruhû" kelimelerinde, düz yazının şiire benzeyen şeklini kullanmış Hazret-i Ali Efendimiz... Şâhâne bir ifade...

(Üfdul alâ men şi'te) "İstediğin kimseye, kimi istiyorsan ona fazilette bulun! Bir bağışta, bir ikramda bulun, iyilik yap! **(tekün emîruhû)** Onun komutanı olursun, sahibi olursun, efendisi olursun!" Emîr, emreden kişi demek... Neden? İyilik yaptığın kimse seni sever, sana kalbi açılır... Sana medyûn-u şükrân olur, şükran borcuyla dolar... "Bak, bu bana iyilikte bulundu!" der. Sen de artık, âdeta onun komutanı gibi olursun. Seni kırmaz, ne dersen yapar. "Gel şuraya gidelim!" dersin; gider. "Gel şunu yapalım!" dersin; yapar. Senin hatırını kollar.

Demek ki, kime iyilik yaparsan yap; -istediğine yap, istemediğine yapma- iyilik yaptığın kimseye sen hâkim olursun, sahip olursun, efendisi gibi olursun, komutanı gibi olursun... Sözün ona geçer.

İkincisi:

(Vestağni ammen şi'te) "Kimin dengi olmak istiyorsan, ondan müstağni ol! Onunla hiç alışverişin olmasın, ona bir ihtiyacın olmasın; **(tekün nazîruhû)** onun dengi olursun, eşi olursun, mukâbili olursun!"

Yâni, adam padişah bile olsa; sen eyvallah etmezsen dengi olursun... Zengin bile olsa, eyvallah etmezsen dengi olursun. Sen müstağni olduğun için, senin onunla bir ilgin olmadığı için, sen rahat olursun; onun karşısında kendini aşağı görmezsin, daha düşük görmezsin. O da sana bir şey

yapamaz! Çünkü sen ondan bir şey istemiyorsun, bir şey ummuyorsun... Bir şey ummadığın için, onun dengi olursun.

(Vahtec ilâ men şi'te) "Kimi istiyorsan, ona da muhtaç ol; **(tekün esîruhû)** onun esiri olursun!" Birisine muhtaçsan, peşinde dolaşır durursun. O da seni dolaştırır durur, yalvarttırır durur. Sen onun bağlısı, bağımlısı, esiri, kölesi gibi olursun; muhtaç olduğun için... Kızıyorsun, ayrılacaksın; ayrılamazsın, rest çekemezsin. Neden? Muhtaçsın, ihtiyacın var ona... Esiri olursun.

Başından bir daha açıklayalım:

"Dilediğine iyilik yap; onun sahibi, emiri olursun! Dilediğinden müstağni ol, hiç ihtiyaç duyma, ona karşı kendini ondan hiçbir şey istememe durumunda tut; onun dengi olursun! Dilediğine muhtaç ol; onun esiri olursun."

Buradan anlaşılıyor ki: Hangisi daha iyi? En iyisi herkese hâkim olmak, herkese sahip olmak, herkese komutan olmak, herkese sözünü geçirmek? O zaman ne yapmak lâzım? İyilik yapmak lâzım! Gayet kolaydır insanların yönetimi...

(El-insânü abdü'l-ihsân) "İnsanoğlu iyiliğin kölesidir!" denilmiştir. İyilik yaptın mı bağlanır sana, sever seni... Böylece dost olursun.

Demek ki, insanlara kendini sevdirmenin, insanlara sahip ve hâkim olmanın yolu; iyi insan olmaktır, iyilik yapmaktır. Önüne gelene, bildiğine bilmediğine, tanıdığına tanımadığına, yapabildiğin kadar iyilik yapmaktır. Yâni, hiç tanımadığın birisine bile...

Sabahleyin buraya geliyordum. Baktım elinde telsizi olan bir adam... İlk önce kocaman sakalını gördüm, "Galiba bizden bir müslüman!" dedim. Sonradan telsizi görünce, "Galiba buranın sorumlusu..." dedim. Sakalı

bunlar da bırakabiliyor. "Esselâmü aleyküm" diyecektim, demedim; "Good morning!" dedim. Ooo... Hemen çok memnun oldu, o da "Good morning!" dedi. "How are you?" dedi, bilmem ne dedi... Baktım, bir selâmcıktan sonra bile, bir merhaba demekten bile bir yakınlaşma oldu. Yanındaki bir şeyden ona ikram ediversen veya bir iyilik yapıversen; yükünü taşıyıversen, kapısını açıversen veya bir ihtiyacı olduğu sırada yardım ediversen, o zaman daha iyi olacak.

Ben bunu hayatımda kendim çok denedim ve birçok yerde insanlara iyilik yapmanın çok faydasını gördüm. Tabii, insanın iyiliği, karşısındakini esir etmek için yapması da İslâmî bakımdan doğru değil! İnsan iyiliği Allah için yapmalı! Karşısındaki iyiliği kabul etse de, etmese de yapmalı; anlasa da, anlamasa da yapmalı; kendisine iyi davransa da, davranmasa da yapmalı! Neden? "Ben Allah için yapıyorum, ondan bir karşılık beklemiyorum!" diye düşünmeli!

Hazret-i Ali Efendimiz'in cömertliğiyle ilgili bir ayet-i kerime olduğunu bildirmiştim dün akşam... Onların her akşam kapılarına gelen miskine, yetime, esire sofralarındaki yemeklerini verdiklerini anlatmıştım. O ayet-i kerimelerin devamında buyuruluyor ki, bismillâhirrahmânirrahîm:

(İnnemâ nut'imüküm livechillâh) "Biz bu soframızdaki yemekleri size Allah için veriyoruz, Allah rızası için veriyoruz. **(lâ nürîdü minküm cezâen velâ şükûrâ)** Sizden bir karşılık da beklemiyoruz, teşekkür de beklemiyoruz."[26] İster teşekkür edin, ister etmeyin! İster bizi bilin, ister bilmeyin! Yâni, ben kapının arkasından da verebilirim, beni bilmen de şart değil... Öyle insanlar var ki, geceleyin karanlıkta gidiyor, fakire veriyor vereceğini, vereceği sadakayı... İstiyor ki, kimse bilmesin...

Şöyle bir menkabe okumuştum: Evliyâullâhtan birisi bir şehre geliyor... Orda bir talebesi varmış, bir zaman gelmiş, yanında okumuş, filân... Tanıdığı bir talebesi, bir kimse...

Sormuş:

- Bu şehirde şöyle bir şahıs var mı?

- Var...

- Onunla görüşmek istesem, görüşebilir miyim?

- Hapiste, hapse tıktılar onu...

- Niye hapse tıktılar? Bir şuç mu işledi; bir hırsızlık, bir kanunsuzluk mu yaptı?

- Hayır! Birisine borcu vardı, ödeyemedi. Borcunu ödeyemediği için, hapse tıktılar.

- Yaaa! Sırf bu sebepten mi?

- Evet, bu sebepten...

- Kime borcu vardı?

- Falanca adama... Derhal gidiyor o adama:

- Hapse tıkılan filânca kimsenin sana şu kadar borcu varmış; öyle mi?

- Evet var!

Tıkır tıkır parayı veriyor, "Git onu çıkart!" diyor. Adam da tabii, parayı aldığı için gidiyor, "Tamam, ben paramı aldım; çıkabilir!" diyor. Fakat parayı ödeyen hocası, o evliyâullâhtan olan zat, hiç kendisi hakkında bilgi vermeden, kendisinin oraya geldiğini söylemeden, kendisinin ismini vermeden, o talebesiyle de görüşmeden, şehirden ayrılıp gidiyor. Neden?

İyiliği kendisinin yaptığını bilip de teşekkür etmesin, mahcup olmasın, medyûn-u şükrân olmasın diye yapıyor.

(İnnemâ nut'imüküm livechillâh, lâ nürîdü minküm cezâen velâ şükûrâ) "Biz yaptığımız işi Allah rızası için yaparız; teşekkür beklemeyiz, karşılık beklemeyiz!"

"Ben ona bir tepsi baklava gönderdim; o da bana herhalde bir buçuk tepsi kadayıf gönderir." gibi bir hesap yakışık almaz. Öyle bir şey yok; Allah rızası için veririz biz! Ama kaide olarak sen bir insana bir iyilik yaptın mı, o da seni sever. Sen onun emîri olursun, komutanı olursun, sahibi olursun, efendisi olursun. Kaide budur.

Tabii, onların sahibi, efendisi olayım diye de iyilik yapanlar, parayla insanları satın alanlar çıkabilir. Bu tutmaz! Bu niyet bozukluğu bir yerde anlaşılır. Bir yerde cılkı çıkar, patlak verir... Sonunda iş tatsızlığa gider. Neden? Allah rızası için yapılmayan, ihlâsla yapılmayan bir işin sonundan hayır gelmez de ondan... O halde ne yapmalıyız? İhlâsımıza sahip olmalıyız, kalbimiz ihlâslı olmalı, iyi niyetli olmalı, Allah rızası için olmalı!

Onun için, biz her şeyde diyoruz ki:

(İlâhî ente maksûdî ve ridâke matlûbî) "Yâ Rabbî, benim maksûdum sensin! Ben senin rızanı istiyorum!" Yâni, bütün cihan halkı bana kızsa, ama sen sevecek olsan; senin sevdiğin şeyi söylerim, yaparım! Bütün cihan halkı beni sevecek olsa, beni başkan seçecek olsa, benim etrafımda toplanacak olsa; beni paraya gark edecek olsa, zengin edecek olsa, ihyâ edecek olsa, senin sevmediğin bir sözü söylemem! Halkın teveccühünü kazanacağım diye, seni kızdıracak, senin gazabına uğratacak işi yapmam! Halk bana kızacak, halkın karşısında pozisyonum bozulacak diye de, senin rızana uygun olan sözü söylemekten geri durmam!

Asıl müslüman böyle yapar, asıl müslümanın hâli, şânı ve işi budur! İhlâsla yapar, iyi niyetle yapar, Allah için yapar! Kimseden korkmaz, kimseye eyvallahı yoktur. Padişah olsa, dobra dobra doğruyu söyler. "Çok da mağrur olma şâhım, senden büyük Allah var!" diye bağırırlarmış padişaha... Cuma namazından çıktıktan sonra, bağırırlarmış böyle... "Çok mağrur olma padişahım, sen büyüksün, ama senden büyük Allah var! Sen de onun kulusun nihayet..." derlermiş. Padişahın karşısında dobra dobra konuşabilirlermiş.

Büyüklerden bir tanesi eski zaman halifelerinden birisinin yanına girmiş. - Hoşuma gidiyor muamelesi... İsmi var, mâlûm; kim olduğu belli, hikâyesi de uzun, ama ben kısaca söyleyeyim: Hükümdar, Emevî hükümdarı... Suriye, Ortadoğu, Mısır, Arabistan, İran, Anadolu... Her taraf emrine girmiş olan büyük bir devletin başkanı...- "Selâmün aleyküm ey filânca!" diye ismiyle hitap etmiş. Hooop... Mindere oturmuş, kıpkırmızı olmuş halife sinirinden... Nerdeyse celladı çağıracak... Meşhur bir âlim... Kolay kolay da bir âlimi öldürmezler. Yâni, halk ayaklanır. Onu da düşünürler, hesaplarını yaparlar. Kıpkırmızı olmuş. Biraz kızgınlığını yutmuş, demiş ki:

"- Sen bana niye 'emîre'l-mü'minîn' demedin de ismimle hitap ettin?"

Onların vasfı o... "Yâ emîre'l-mü'minîn, esselâmü aleyke! Ey mü'minlerin komutanı, başkanı, emîri! Sana selâm olsun!" diyecek.

Demiş ki:

"- Dışarda ben halkla konuştum. Mü'minler senden memnun değil ki, ben sana "emîre'l-mü'minîn" diyeyim! İstemiyorlar ki seni... Ondan 'emîre'l-mü'minîn' demedim" demiş.

Sonra demiş ötekisi tekrar:

"- Niye ben emir vermeden, müsaade etmeden karşıma geçtin, oturdun? Niye ayakta durmadın?"

"- Sebebini söyleyeyim: Peygamber Efendimiz'in hadis-i şerifi var... 'Cehennemlik bir insan görmek isteyen, kendisi otururken karşısındakini ayakta tutan, oturtmayan kimseye baksın!' buyurmuştu Peygamber Efendimiz... Onun için, seni cehennemlik duruma düşürmemek için oturdum." demiş.

Tabii, bir şey diyemiyor bu sözün karşılığında... Daha başka bir sürü söz söylemiş emîrü'l-mü'minîn'e...

Şöyle demiş, böyle demiş, nasihat etmiş. Adam ağlamış.

Eh, bakın âlimin tavrına... Neden? Ondan bir şey beklemiyor; mevki beklemiyor, makam beklemiyor, para beklemiyor, pul beklemiyor... Onunla bir ilgisi yok... İnsan birisinden bir şey beklemedi mi; o zaman çok rahat olur, çok serbest olur. Evet: *"Kimin kulu olmak istiyorsan, ona muhtaç ol! Kiminle denk olmak istiyorsan, ona ihtiyacın olmasın! Kimi kendine kul etmek istiyorsan, ona iyilik yap!"* demek... Yâni, bu sözün kısacası bu...

Hazret-i Ali Efendimiz'in bu nasihatinden nasıl istifade etmemiz lâzım? Bundan çıkacak olan ders: "Mümkün olduğu kadar herkese iyilik yap, ama kimseye muhtaç olmamaya çalış! Sabret, derdini kimseye açma, kimseye el açma, kimseye muhtaç olmamaya çalış!" Muhtaç oldun mu, yandın... Allah kimseye muhtaç etmesin... Hani derler ki: "Nâmerde değil, merde bile muhtaç etmesin!" Nâmerde muhtaç oldun mu, yanarsın zâten... Adam nâmert, kalleş, karaktersiz... Ona muhtaç oldun mu, perişan olursun. Nâmerde değil, merde bile muhtaç etmesin Allah...

"Yâ Rabbî, dert verip derman aratma! Fakirliğe düşürüp, kapı kapı dolaştırma!" diye dua ederler. Doğrudur o dua...

Hazret-i Ali Efendimiz'in bu sözü de güzel, edebî değeri yüksek bir vecîzedir. Arapçasını yine kardeşlerimiz yazsınlar!

Bundan sonraki sözü:

2. (Levlâ da'fu'l-yakîn, mâ kâne lenâ en neşkû ve mihnetin yesîreh, mihneten yesîreten nercû fi'l-âcili sür'ate zevâlihâ ve fi'l-âcili azime sevâbihâ beyne ed'afu niamin lev ictemea ehlü's-semâvâti ve'l-ardı alâ ihsâihâ mâ vefâ bihâ fadlen ani'l-kıyâmi bişükrihâ)

Bu uzunca bir sözü, ama -açıklayacağım şimdi- mânâsı güzel...

(Levlâ da'fu'l-yakîn) "İmandaki zayıflık olmasaydı, **(mâ kâne lenâ en neşkû ve mihnetin yesîreh)** küçücük bir dünya sıkıntısından şikâyet etmezdik. İmanımızdaki zayıflık olmasaydı, küçücük bir dünya sıkıntısından şikâyetçi olma durumuna düşmezdik biz insanlar...

(mihneten yesîreten nercû fi'l-âcili sür'ate zevâlihâ) Öyle bir küçük dünya sıkıntısı ki, bu sıkıntı bu dünyada uzun zaman devam etmez; bir zaman sonra sür'atle geçip gider. Yok olacak... Bir imtihandır gelip geçecek... **(ve fi'l-âcili azime sevâbihâ)** Ve ahirette de büyük sevabı olacak... Neden? Dünyada çekilen hastalıkların, sıkıntıların, üzüntülerin, Allah ahirette çok büyük mükâfatını verecek sabredenlere... Ne diyor Kur'an-ı Kerim'de Allah Teâlâ Hazretleri:

(İnnemâ yüveffe's-sâbirûne ecrahüm bigayri hisâb)[27] "Herkese hesapla, miktarla, ölçüyle, katsayıyla sevap verir de Allah; sabredenlere katsayısız, hadsiz hesapsız sevap verir!" Sabredenlerin sevabı çok...

Eyyûb (aleyhisselâm) meselâ... Eyyûb Peygamber, Allah'ın çok sevdiği ve çok methettiği bir peygamber... Öyle hastalıklara düşmüş ki, oturduğu şehirden, şehrin çöplüğüne çıkartmışlar. Şehrin dışında, orada barınmış.

Kimse gitmiyormuş yanına, hastalık kendilerine de bulaşmasın diye... Bir karısı gelip gidiyormuş. Malları telef olmuş, evlâtları ölmüş, kendisi hastalanmış, şehrin dışına atılmış, ama sapasağlam kulluğunda! Sabrında hiç azalma olmamış, senelerce bunu çekmiş. Çeşitli rivayetler var, kaç sene çektiğine dair... Sonra düzelmiş hepsi...

Sabretmenin çok sevabı var... Küçücük şeylere sabredemiyoruz. İncir çekirdeğini doldurmayan şeyden, sevapları kaçırıyoruz elden... İşte bundan dolayı, burada diyor ki Hazret-i Ali Efendimiz: "Eğer imanımızda zayıflık olmasaydı; şu dünyadaki çabucak geçeceğini bildiğimiz, ama ahirette de Allah'ın çok sevap vereceğini bildiğimiz ufak bir imtihandan dolayı şikâyetçi olmazdık. Olmamamız lâzım!"

(beyne ed'afu niamin) O sıkıntıların ahiretteki sevabı o kadar çok ki, kat kat... O sıkıntılara karşılık, kat kat nimetler verecek Allah... **(lev ictemea ehlü's-semâvâti ve'l-ard)** Yer ve gök ehli bütün mahlûkat bir araya gelip toplansalar; **(alâ ihsâihâ)** bu belâya uğrayıp sabretmiş mü'min kula, Allah'ın ahirette vereceği sevapları sayıp dökmek için, gökteki yerdeki mahlûklar hepsi toplansalar; **(mâ vefâ bihâ)** bu sevapları sayıp bitiremezler. Bu, bu kadar kalabalık... **(fadlen ani'l-kıyâmi bişükrihâ)** Şükrünü edâ etmek mümkün değil... Daha, Allah'ın orada vereceği nimetleri, göklerin yerlerin ehli toplansalar sayamazlar. Sayamayız.

Yâni, "Allah'ın ahirette, gökteki ve yerdeki varlıkların saymaya kalkışıp da saymayacağı, şükrünü edâ edemeyeceği kadar çok büyük, kat kat nimetlerle mükâfatlandıracağı; dünyada da sür'atle gelip geçecek ufacık bir imtihandan dolayı şikâyetçi olmazdık; eğer imanımız zayıf olmasaydı..."

Haa, imanı kuvvetli olsaydı ne olacaktı? İmanı kuvvetli olsaydı;

(Ve bi'l-kaderi hayrihî ve şerrihî minallâhi teâlâ) diye Amentü'de saydığı kaderin bir cilvesi olduğunu, Allah tarafından alnına yazıldığını, bu

hayatın bir imtihanı olduğunu bilecekti. "Allah'tan geldi." diyecekti, sabredecekti, şikâyetçi olmayacaktı. İmanı kuvvetli olsaydı, sabredecekti. E acıyor, ağrıyor midesi; derdi büyük...

- Sen benim başıma gelen belânın ne kadar ağır olduğunu biliyor musun?

- Tamam, biliyorum, ne yapalım? Herkesin başına çeşit çeşit belâlar geliyor. Kimisinin annesi vefat ediyor, kimisinin evlâdı vefat ediyor... Biz dünyada en rahat insanlarız şurada... İşte bak, Bosna-Hersek'teki insanlardan her gün gelen haber bültenlerinde; top atışı, savaş, üzüntü, ölü, yaralı... Onların haberlerini duyuyoruz her gün... Yâni, şurada dünyanın en rahat insanıyız, ama yine sabredemiyoruz.

Hac yapıyoruz; hac seyahati çok büyük imtihan...

- Haccı niçin yapıyorsun, sen burada rahatına baksan ya?

- E, Allah emretmiş diye yapıyorum, farz diye yapıyorum.

- Orası rahat değil, biraz sıkıntıları var haccın...

- Olsun, ben sıkıntılara katlanırım. İbadettir. Allah'ın emrini yerine getireyim... Rasûlüllâh'ın gezdiği diyarları göreyim... O Arafat'ta durayım, tavafımı yapayım... O Kâbe-i Müşerrefe'mi göreyim, o Hacer-i Esved'imi öpeyim...

- Tamam, güzel, aferin! İyi, bak maşallâh!

Adam buradan bu niyetle yola çıkıyor hac yolculuğuna... Sağla kavga ederek, solla kavga ederek, uğraşarak didinerek, mücadeleyle, hak yiyerek, haksızlık yaparak, iterek kakarak yolculuk yapıp geliyor. Dost gittiği insanlarla dargın dönüyor. Ne oldu? İmtihanı kaybetti. Allah imtihan ediyor, Allah'ın imtihanı bu...

Hac yolculuğu, şuradan adımını atmaya başladın mı; imtihan... Mutlaka senin zıddına gidecek şeyleri Allah karşına çıkartacak, imtihan edecek seni; "Bakalım, benim kulum âşık-ı sâdık mı?" diye... Sabredemiyor ve böyle arkadaşların arasına giriyor insan... Çeşitli imtihanlar oluyor.

Geçenlerde bizim böyle bir aile kampımız oldu. Çocuğun birisi duvardan düştü. Hadiii... Ödümüz patladı. Eyvah! Biz bir iyilik yapalım derken, bu çocuk ölürse... Elimizi açtık, dua ettik, "Aman yâ Rabbî, bu çocuk ölmesin!" diye... Birkaç bakımdan ölmesin; hem yazıktır ölmesin, hem de zehir olacak bütün kamp ahalisine..., ama annesi babası sağlam... Yâni, maşallâh, çok sağlam insanlarmış, mert insanlarmış. "Gık" demediler, "Ne yapalım, kaderdir." dediler. Çocuk da sapasağlam, turp gibi maşallâh; bir şey olmadı.

Allah çocukları böyle lastik gibi dayanıklı malzemeden yapıyor. Düşüyorlar, kalkıyorlar, kırılıyorlar, sarılıyorlar... Yine maşallâh, koruyor Allah Teâlâ Hazretleri...

Aziz ve muhterem kardeşlerim! Hazret-i Ali Efendimiz'in bu sözü çok önemli... Ufak tefek mihnet ve meşakkatlerden, ufak tefek sıkıntılardan imtihanı kaybetmeyin! Çabuk geçecek bu, bir imtihan...

Çabuk geçecek, ahirette sevabı çok... Bu kadar sevabı çok olan şeye bu dünyada sabırsızlık edip, şikâyet edip de sevabı elden kaçırılmaz!

Onun için çok dikkatli olun! Şeytan insanın içinde demirci gibi, demircinin ateşi körükle körüklediği gibi, "Huh vuu... Huh vuu... Huh vuuu... Huh vuuu..." içine insanın böyle körükle körükler; içindeki ateşi yakmak için... Şeytan insanın içindeki ateşi kızdırmak için, insanı fokur fokur kaynatmak için, arkadaşına karşı kızdırmak için, kavga çıkartmak için etrafında dolaşır. Şeytan acemi çaylak değil... Şeytan usta bir yaratık, aldatmada usta bir yaratık... Kimin yanına nasıl yanaşacağını bilir. Herkesin damarına

girmesini bilir, damarında dolaşmasını bilir. Aman, günahlara karşı uyanık olun! Aman, şeytana karşı müteyakkız olun! Aman, ufak tefek sıkıntılardan şikâyet edip, kavga edip, itişip kakışıp, darılıp küsüp, sevaplarınızı kaçırmayın! İmtihan, her şey imtihan...

Evliyâullâhtan birisi seyahat ediyormuş bir şehirden bir şehre... Haramiler yolunu kesmişler.

- Çık paraları!

- Param yok...

- Çık paraları! Saklıyorsun, sakladığın paraları çık; yoksa çocuklarını keseceğiz!

- Yâhu, param yok diyorum size, yok işte...

Başlamışlar çocukları kesmeye... Böyle duruyor adam... Haramilerin reisinin, çete reisinin dikkatini çekmiş.

"- Yâhu, sen ne kadar gaddar adamsın, ne merhametsiz adamsın!? Senin çocuklarını kesiyoruz, kılın kıpırdamıyor..." demiş.

"- Allah'ın kaderi... Alan Allah, veren Allah! Yaşatan Allah, öldüren Allah!" demiş. Adamın eli, ayağı titremeye başlamış.

"- Yâhu, bu sözü önceden söyleseydin, çocukları kestirtmezdim." demiş.

"- O da Allah'ın kaderi..." demiş. "Bu kadarı kesilecekmiş demek ki, geriye kalanı kalacakmış." Yâni kaderin cilvesine ve başınıza gelen olaylara sabretmeyi öğrenin! İmtihanda olduğunuzu unutmayın! İmtihan sorusunun nasıl geleceği belli olmaz. Bazan karınızdan imtihan gelir; karınızın kafasında tabağı çanağı parçalamayın! Bazan çocuğunuzdan olur, bazan komşunuzdan olur... Bazan karşınızdaki insanın bir lafından olur; kötü lafı

iyiye çevirin! Kötüye iyilikle mukâbele edin! Ters anlaşılacak lafı, düz anlayın! Ters söylenen lafı, düze yorumlayın; kavga çıkartmayın!

Eskiden bir adamı methetmişler, "Bu adam çok iyi huylu bir adamdır. Hiç kızmaz, sinirlenmez. İyi huyludur, geçimlidir." demişler. Efenin, kabadayının birisi demiş ki: "Ben onun iyi huylu olduğunu size gösteririm şimdi!"

Peşine takılmış adamın... Cuma günü adam hamama gitmiş, cuma abdesti alacak, sevap kazanacak. -Cuma günü gusül abdesti almak, abdestli olarak camiye gelmek, on günlük günahın affolmasına sebep oluyor.- Hamama girmiş, peştamalını sarmış; tasını, çanağını, sabununu, lifini almış, kurnaya oturmuş. Herif pala bıyıklı, gelmiş, "Kalk buradan, burada ben yıkanacağım!" demiş. Ötekisi "Peki..." demiş, tası tarağı toplamış, -"tası tarağı toplamak" deniliyor ya- kalkmış, öbür kurnaya gitmiş.

Kabadayı bu sefer, onun yanına gitmiş, "Ben öbür kurnada yıkanacaktım, ama onun suyu az akıyormuş. Ben burada yıkanacağım, kalk buradan!" demiş. "Tabii..." demiş, yine tası tarağı toplamış, sonra kalkmış daha öteki kurnaya gitmiş.

Kabadayı onun yanına gitmiş tekrar; "Ben burasını daha çok sevdim, kalk başka yerde yıkan; ben burada yıkanacağım!" demiş. Yine tası tarağı toplamış, öbür tarafa giderken, kabadayı demiş ki: "Dur gitme! Senin çok iyi huylu olduğunu söylediler, melek gibi olduğunu söylediler. Ben de, 'Melek gibi de olsa damarına bastın mı kaplan gibi olur, sırtlan gibi olur." diye seni kızdırmak için peşine düştüm. Hakikaten iyi huyluymuşsun, teşekkür ederim!" demiş.

Başka bir hikâye: Evliyâullâhtan birisini, bir adam evine çağırmış, "Hocam! Müsaade ederseniz efendim, sizi davet etmek istiyoruz. Bu akşam bizim hanemizde çorbayı beraber içelim, buyurun!" "Peki, evlâdım!" demiş.

Namazı kılmışlar, adamın hanesine gelmişler. "Efendim bir dakika! Ben içerisi hazır mı diye bakayım!" demiş. İçeri girmiş. "Kusura bakmayın hocam! Ben sizi çağırdım, ama müsait değilmiş. Özür dilerim!" demiş. Hoca efendi, "Peki, evlâdım!" demiş, camiye dönmüş geriye...

Adam tekrar peşinden gelmiş, "Hocam, demin 'müsait değildi' demiştim, ama şimdi müsait oldu. Buyurun, şimdi gidelim!" demiş. Adamın evine gitmişler. Adam bu sefer bir başka bahane ile hoca efendiyi yine geri çevirmiş. Peşinden camiye gelmiş, tekrar davet etmiş. Tekrar geri çevirmiş... Kaç sefer böyle bahane uydurup evinden geri döndürmüş, camiden geri çağırmış. Hoca efendi, "Peki, evlâdım! Olur, evlâdım!" diyor, başka bir şey demiyormuş.

Sonunda hoca efendinin eline ayağına sarılmış:

"- Aman hocam beni affedin! Sizi ben imtihan etmek istedim. Hakikaten muazzam bir ahlâkınız varmış. Hiç sinirlenmediniz, çok büyüklük gösterdiniz." demiş.

Hoca efendi:

"- A evlâdım ne olacak, bu çok güzel bir ahlâk değil ki! Bu benim yaptığımı Horasan'ın köpekleri bile yapar. Gel gel dersin gelir, hoşt dersin gider. Köpeklerin bile yapabildiği şeyin ne kıymeti var!" demiş.

Tevâzua bak! Bizi bir kere çağırsın da, hele bir kapıdan döndürsün birisi; vallâhi evini toz duman ederiz. Atom bombası patlar evinde... Tozları havalara uçar, Japonya'dan görülür alimallâh! "Bizi çağırdın da... Oraya kadar geldik de... Sen benimle alay mı ediyorsun, dalga mı geçiyorsun?" Hele bir yapsın birisi bakalım! Hadi ben de hocayım, o da hocaymış; hele birisi bana yapsın da göreyim! Huyumuz böyle bizim...

Ama o ne diyor bak! Ne diyor:

"- Benim yaptığım bir şey mi a evlâdım! Ne olacak, bunun güzel huyluluk neresinde? Bunu köpekler bile yapabiliyor. Çağırıyorsun geliyor, kovuyorsun gidiyor."

Büyüklüğe bak! Mutasavvıf olmak böyle sarık sarmak değil muhterem kardeşlerim! Derviş olmak, işte bu güzel ahlâka sahip olmak... Kızmayabiliyor musun, affedebiliyor musun, mütevâzı olabiliyor musun? Böbürlenmemeye, kibirlenmemeye, kendini alıştırabilmiş misin? Sabredebiliyor musun, problem çıkartmıyor musun? Dervişlik bu, tasavvuf bu, güzel huy bu!

Yoksa, ben sana iyilik yapıyorum, elbette sen de bana iyilik yapacaksın. İyilik yapana iyilik yapmak kolay... Kötülük yapana iyilik yapmak zor... Asıl ahlâk o işte... Kötülük yapana, iyilik yapmaktır. İşte biz bunu yapamadığımız için, sevapları kaçırıyoruz.

Onun için, Hazret-i Ali Efendimiz (radıyallâhu anh) ne güzel buyuruyor, diyor ki: *"İmanımız zayıf olmasaydı, kısa zamanda geçilecek olan bir imtihandan; ahirette yerin göğün mahlûklarının toplanıp da sevabını saymaya çalışacağı, uğraşıp da saymayı bitiremeyeceği kadar çok sevap alacağımız bir küçücük imtihana sabırsızlık gösterir miydik?"* Göstermezdik. Sabrederdik, Eyyûb Aleyhisselâm gibi sevap kazanırdık.

Eyyûb Aleyhisselâm'ı Allah methediyor Kur'an-ı Kerim'de:

(Ni'me'l-abd)[28] "Ne iyi bir kuldur." diyor Eyyûb Aleyhisselâm'a... Ben demiyorum, Allah diyor. O kadar sene sıkıntı çekmiş. Karısından başka kimse gelmez olmuş yanına... Bütün vücudu cılk yara olmuş, kurtlar dolaşıyormuş yaralarının üstünde... Kurt almış her tarafını... İlaç yok, temizlik malzemesi yok, tedâvi imkânları yok... Düşünün bir insanı... Ölmemiş, Allah yaşatmış, ama sabretmiş. Allah'a olan kulluğunda sabretmiş.

Vefalı bir karısı varmış. Kadınların da mertleri oluyor. O kadar sıkıntıda, en son ana kadar hiç yanından ayrılmamış. En son, diyorlar ki Eyyûb aleyhisselâm yemin etmiş, "Ben sana gösteririm, döveceğim seni!" demiş karısına... Sebep? Saçları çok güzelmiş kadının... En son, geçimini temin etmek için saçlarını kesip satmış da, geçimini öyle sağlamış. Onun için, "Sağ salim kalkarsam ayağa, sana yüz sopa vuracağım!" diye yemin etmiş; "Niye kestin saçlarını?" gibilerden... Tabii o, iyilik için, kocasına bakmak için kesiyor. Peki, böyle de yemin etti, ne olacak? Onun üzerine, Allah o zaman demiş ki:

(Ve huz biyedike dı'sen fadrib bihî ve lâ tahnes)[29] "Yüz tane buğday sapı al, demeti şöyle arkasına pat diye vur! Böylece yeminini yapmamış duruma düşme!" Çünkü kadının kabahati yok, vefası var... Kadını çok vefalı... Allah şefaatlerine erdirsin... O peygamber, o da peygambere lâyık vefalı bir hanımefendi...

Sabredelim muhterem kardeşlerim! Bakın şimdi, benim iki ağabeyim karayoluyla kafile halinde hacca gidiyorlarmış. Babam iki ağabeyimi kenara çekmiş, demiş ki: "Evlâdım, benim bu hac yolunda tecrübem var; imtihandır hac yolu... Şeytan musallat olur insana, olmadık şeylerden problem çıkartır. Aman, hac yolunun imtihan olduğunu bilin, ağabeylik kardeşliğinize dikkat edin! Birbirinizle kavga etmeyin, haccın sevabını kaçırmayın!" demiş. "Peki, babacığım!" demişler, el öpmüşler; tamam... İki ağabeyim, problemsiz gidip gelmeye, herhangi bir münakaşa yapmamaya gayret etmişler. "Ama Adana'dan çıktık, daha Şam'a gelmeden kafile birbirine girdi." diyor ağabeyim... Kavgalar, gürültüler... Yâni herkes sabredemiyor.

Hac yolundasın mübârek, sabretsene! Taşta yatıyor insan... Arafat'tan çıkıyorsun yorgun argın... Müzdelife'de ne var? Yatak, yorgan mı var, beş

yıldızlı otel mi var? Müzdelife'nin hududunu tutturabilip de girdin mi, ne mutlu sana! Tutturamazsan, gez babam gez... Orada böyle, taş ocağındaki gibi sivri taşların üzerine başını koyuyor da insan, pamuk yatakta yatar gibi yatıyor. Sıkıntı, imtihan...

Onun için sabredin! Allah'ın imtihanı çoktur kulları üzerinde, sabredin! Hele hele birlik ve beraberliği bozmamak, komşuluk münâsebetlerini zedelememek konusunda... Bu ihvânlık bağlarını zayıflatmamak, küsmemek, darılmamak konusunda... Hele hele yuva yıkmamak, aile yuvasını bozmamak konusunda sabredin!

Beş tane çocuğu oluyor karı kocanın... Bu kadar muhabbet etmişler, bu kadar sene yaşamışlar, bu kadar çocukları olmuş; beş çocuktan sonra ayrılıyorlar. Şaşıyorum. Yâhu, bari başından ayrılsaydınız! Beş aylık evliyken ayrılsaydınız da anlasaydık. Beş çocuk... Bunları yetiştirmek kolay mı? Birer sene, ikişer sene arayla olsa, şu kadar sene beraber yaşamışlar, ondan sonra küsüp ayrılıyorlar. Yâhu ayıp! Gencecik kızı alıyor; ondan sonra çoluk çocuk da olunca, gidiyor başkasına... Olmaz! O da vefaya sığmaz! Gençliğini sen aldın onun... Yuva yıkılıyor; onun için ne yapmak lâzım? Sabretmek lâzım!

Evet, bir tane daha okuyalım... Herhalde müddeti biraz geçtik, ama üç olması güzel oluyor; bir tane daha okuyalım... Üçüncü vecîzesi Hazret-i Ali Efendimiz'in:

3. (İzâ erâdallâhu bi abdin hayran hale beynehû ve beyne şehvetihî ve hâcebe beynehû ve beyne kalbihî ve izâ erâde şerren vekkelehû ilâ nefsihî)

Hazret-i Ali Efendimiz'in tecrübesi bu... Böyle bildiriyor.

(İzâ erâdallâhu biabdin hayran) "Allah bir kulunun hayrını istedi mi, o kulun hayrını murad etti mi;" Ne yapar? **(hale beynehû ve beyne şehvetihî)** "O kulun kendisiyle şehveti arasına, şehevât-ı nefsaniyyesi arasına girer." Yâni, şehevât-i nefsaniyyesini yaptırtmaz, engeller. Allah bir kulun hayrını istedi mi, onu şehvetlerine esir etmez. Araya girer şehevât-i nefsaniyyesini, hevesât-ı nefsâniyyesini yaptırtmaz. **(ve hâcebe beynehû ve beyne kalbihî)** "Ve gönlü ile kendisi arasını manialar, engeller." Yâni, kötülük yapmaya müsaade etmez, kötü tarafa kaymasına müsaade etmez.

(ve izâ erâde şerren) "Bir kulun kötülüğünü murad etti mi, **(vekkelehû ilâ nefsihî)** kendi haline bırakıverir, ipini salıverir." O zaman insan, Allah'ın yardımı olmadı da salıverildi mi, artık nereye gideceği belli olmaz. Kafasının uygun gördüğü yere gider, nefsinin arzu ettiği yere gider. Günahlara girer, belasını bulur, cezasını çeker.

Demek ki iyilik yapmak, Allah Teâlâ Hazretleri'nin özel bir yardımıyla, gayretiyle oluyor. Yoksa normal olarak, insan kendi haline kaldı mı, günahlara dalar. Onun için Allah'tan yardım isteyeceğiz.

Peygamber Efendimiz el açmış, ne dua etmiş biliyor musunuz? *"Yâ Rabbî! Beni, göz yumup açıncaya kadar şu nefsime bırakma!"* Bir göz yumup açıncaya kadar... "Şıp!" diye bir objektifin açılıp kapanışı gibi... "Bir göz yumup açıncaya kadar, beni şu nefsime bırakma yâ Rabbî! Bana yardım et, bana tevfîkiki refîk eyle... Mânevî bakımdan beni destekle yâ Rabbî! Hayırları yapmama yardımcı ol, beni nefsime bırakma yâ Rabbî!" diyor.

Nefis ne demek? Nefis, insanın kendisi, iki omuzunun arası... İnsan kendisine kaldı mı, kendi başına kaldı mı, mahvolur. Onun için "Ben.. Ben... Ben..." diyenler mahvolurlar. İşe yaramaz, eğilmez, doğrulmaz, yontulmaz berbat bir şeydir insanın nefsi... Kendi nefsine kaldı mı insan, mutlaka hata işler. Neden?

(İnne'n-nefse leemmâreten bi's-sûi illâ mâ rahime rabbî)[30] "İnsanın nefsi insana şehevât-i nefsâniyyesini, kötülüğü emreder." Kim söylüyor bu sözü? Yusuf Aleyhisselâm söylüyor. Yusuf (aleyhisselâm) peygamber... Peygamberlik eğitimi görmüş, Allah'ın seçkin kulu... Sıradan bir kul değil, çarşıdaki pazardaki adam değil, dinî bilgisi olmayan bir insan değil...

(Vemâ überriü nefsî) "Ben kendimi methetmiyorum, temize çıkarmıyorum. **(inne'n-nefse leemmâreten bi's-sûi)** İnsanın nefsi insana kötülükleri çok emreder." diyor.

Bir yalnız başına kal evde... Bir delikanlı yalnız başına kalsın; kötülüğü emreder nefsi... Camdan baktırır, şunu yaptırır, bunu yaptırır... Kendi başına bıraktığın zaman, kumara gönderir, gezmeye gönderir, harama gönderir. Bu nefsi azgındır insanın... Allah insanı şu nefse esir etmesin...

Kadının birisi gelmiş rahmetli bir hoca efendiye... "Hocam! Benim bir köpeğim var, zapt edemiyorum; sağa saldırıyor, sola saldırıyor." Hakikaten bir köpeği olsa insanın, gelip de hocaya mı sorar bu sözü? Anlamış hoca, ârif... Gülmüş. "Kadın!" demiş, "Benim de bir köpeğim var, hem de kurt köpeği gibi, kangal köpeği gibi..." demiş. Kastettiği ne? Nefsi...

Diyor ki şâir:

Nefis kundaktaki bebek gibidir. Sen onu bırakırsan, kazık kadar oluncaya kadar emer. Memeyi bırakmaz. Memeye biber sürersin, acı sürersin; kestin mi, kesilir.

Geçen gün biz yolda gidiyoruz. Yukarıda etrafı, çevreyi görmeye gidiyoruz arabayla... kenarda çiftlikler var, sığırlar var; iri, besili, kocaman inekler... Holşitayn -Hollanda- inekleri, cüsseli inekler... Koca dana, anası kadar olmuş; gelmiş orda memeden süt emiyor. Sahibi görse sopayla kovalar.

Koca dana olur, öküz olur, boğa olur; hâlâ o arzusunun peşinde gider. Terbiye edersen, düzelir. Terbiye etmezsen, zapt edemezsin artık... Küçükken zapt edersin, büyüdüğü zaman zapt edemezsin.

Onun için, nefsin terbiyesi şarttır. Kur'an-ı Kerim diyor ki:

(Kad efleha men zekkâhâ. Ve kad hâbe men dessâhâ) "Nefsini terbiye eden kurtulur. Nefsini terbiye edemeyen mahvolur." Nefsi canavarlaştı mı, artık zapt edemez onu; hayatı mahvolur. Nefis bir kere canavarlaştı mı, onu terbiye etmek için padişahın küçük oğlu lâzım! Elinde kılıç olacak, ejderhanın yedi başını birden kesecek. Masallarda o öyle... Kolay mı, canavar gibi olmuş olan nefsi yenmek? Kaç kişi yenmiş?

- Hocam, işte ben eskiden azgındım da, hayduttum da, uslandım...

- Kaç yaşında uslandın? Zâten iş işten geçti... Altmışa geldin, yetmişe geldin, zâten uslanacaksın! Akan sular durulacak tabii... Hadi göreyim seni, yirmi yaşındayken uslan bakalım! Yirmi iki yaşındayken, yirmi beş yaşındayken uslan bakalım!

O zamanlar söz dinlemiyordun; ak sakallı babanı dinlemiyordun, başörtülü anneni dinlemiyordun. Elliye altmışa geldin, tevbekâr oldun, hacca gidiyorsun. Tabii, zâten öyle olacak yaşın icabı! Erkeksen delikanlılık çağındayken, başında kavak yelleri estiği zaman uslansaydın, dursaydın!

Onun için aziz ve muhterem kardeşlerim, hiç kendimize güvenmeyelim! Allah bizi nefsimize bırakmasın... Şimdiki halimize de hiç mağrur olmayalım! Elhamdülillâh şimdi, Coburg Camii Cemiyeti'nin yaptırdığı aile kampındayız. Cemaatle namazları kılıyoruz, akşamları tesbihleri çekiyoruz. Sen şimdiyi bırak, istikbalde ne olacak, son nefeste ne olacak? O önemli...

Çünkü işin önemi en son nefeste... Ahirete nasıl göçeceksin, ondan sonra ne yapacaksın? İmanla göçmek mühim... Onun için en son nefese kadar

Allah'a sığınacağız, yalvaracağız, korkacağız, çekineceğiz. "Şeytan bir oyun edebilir bize..." diyeceğiz. "Nefis ayağımıza bir çelme takabilir, bizi şaşırtabilir." diyeceğiz.

Buradaki bilgiler, burada size öğrettiğimiz şeyler, ilerideki hayatınızda tehlikelerden korunasınız diye... Yoksa, şimdi korunmuşsunuz bir şey değil... Burada kim olsa korunur. Zâten kötülük yapmak istesen, ne yapacaksın? Yok ki; burası üniversite kampüsü... Asıl bundan sonra, önemli olan...

Ramazanda insanın teravih namazı kılması, oruç tutması bir şey değil... Ramazandan sonraki on bir ayda ne yapacak bakalım dışarıda; mühim olan o! Camide insanın tesbih çekmesi mühim değil... Camiden çıktığı zaman ne yapacak; önemli olan o!

Yâni, biz bu eğitimleri neden yapıyoruz? İleriye doğru kuvvetlenin diye, aşı olsun diye... İleride şaşırmayın diye, evinizde şaşırmayın diye, mahallenizde şaşırmayın diye... Bundan sonraki hayatınızda şaşırmayın diye gösteriyoruz, öğretiyoruz, okuyoruz, dinliyoruz...

Hepimiz Allah'ın âciz kuluyuz. Hepimiz Allah'ın rahmetine muhtacız. Hepimiz Allah'a sığınmak zorundayız. Hepimiz Allah'a kendimizi sevdirmek zorundayız. Allah severse, yardım ederse; ne mutlu bize! Allah'ın sevmediği bir kul oluruz da, Allah bizi ipimizi salıverip kendi halimize bırakırsa; uçuruma yuvarlanıp gideriz.

Onun için, Allah'ın sevdiği şeyleri yapmak zorundayız! Allah'ın sevgisini kazanmak, hayatımızın gayesi! Allah Teâlâ Hazretleri cümlemize tevfîkini refîk eylesin... Rabb'imiz bizi, bir göz yumup açıncaya kadar nefsimize bırakmasın... Bizi şeytanın eline düşürmesin, şeytanın maskarası etmesin... Şeytanı bize musallat edip de, -kedinin yumakla oynadığı gibi- bizi şeytanın elinde oyuncak durumuna düşürmesin... Şu fâni dünyanın fâni lezzetlerine

kaptırmasın... Bu zevkli, eğlenceli, keyifli, yılbaşılı, barlı, pavyonlu, içkili, kumarlı, plajlı, süslü dünya hayatı bizi aldatmasın... Bu esen küfür rüzgârları, ahiret yolundan bizi çevirmesin, Allah'ın rızasına aykırı yollara sürüklemesin...

Rabb'imiz bizi sevdiği kul olarak yaşatsın... Bir sonraki günümüz, bir önceki günümüzden daima daha hayırlı, daha ileri, daha güzel, daha sevaplı olsun... Böyle, günden güne sevaplarımızı arttıra arttıra, nihâyet en son demimizde Allah'ın sevdiği bir kul olarak ruhumuzu teslim etmeyi nasîb eylesin...

Çok hoşuma gidiyor; bizim fakültenin bir sekreteri vardı rahmetli, o anlatmıştı: Elazığ'da bir adamcağız varmış, hastalanmış. Komaya girmiş. başında bekliyorlar. Kendi şuurunda değil... Gözleri kapalı... "Iıh... Iıh..." Ölümü bekliyor artık, komada... Böyle komadayken, birden muazzam bir saygıyla, son bir gayretle doğrulmuş yataktan, oturmuş; "Zahmet buyurdunuz yâ Rasûlallâh!" demiş. Sonra, "Eşhedü en lâ ilâhe illallâh ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve rasûlühû" demiş, ruhunu teslim etmiş.

Demek ki, en son anda Rasûlüllâh Efendimiz göründü kendisine, geldi yanına... O da, "Yâ Rasûlallâh! Niye zahmet ettiniz, benim gibi fakirin yanına..." diye, "Zahmet buyurdunuz yâ Rasûlallâh!" diyor.

Ne güzel! Allah böyle güzel hüsn-ü hâtimeyle, sevdiği bir kul olarak şu emânetimizi noktalayıp, huzuruna sevdiği, râzı olduğu bir kul olarak varmayı nasîb etsin...

Hiç mağrur olmayın! Hiç gevşemeyin, hiç dikkatinizi dağıtmayın! Daima müteyakkız olun, daima söylediğiniz söze dikkat edin! Yaptığınız hareketin, Allah'ın rızasına uygun olup olmadığına dikkat edin, aziz ve muhterem kardeşlerim!

Esselâmü aleyküm ve rahmetullâhi ve berekâtühû... El-Fâtiha!

28.12.1993 - Melbourne

Ölümü Unutmamak

Eûzü billâhi mineş şeytânir racîm...

Bismillâhirrahmânirrahîm..

Elhamdülillâhi rabbi'l-alemîn... Hamden kesîren tayyiben mübâreken fîh... Alâ külli hâlin ve fî külli hîn... Hamden kemâ yenbağî licelâli vechihî ve liazîmi sultânih... Nahmeduhû bicemîi mehamidih... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn, tâci ruusinâ ve tabîbi kulûbinâ ve üsvetüne'l-haseneti Muhammedini'l-mustafâ... Ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi ihsânin ilâ yevmi'l-cezâ... Emmâ ba'd:

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Zeminin ve zamanın gereği olarak, Hazret-i Ali Efendimiz'in mübârek vecîzelerini okumaya başladık. Çünkü Sivas'ta birtakım olaylar olmuştu. Bu olayların sonunda bir otelin yakılması dolayısıyla bazı kimseler kazaya uğramıştı. Kurtarmaya çalışanlar yine bizim Sünnî kardeşlerimiz olduğu halde, olay Sünnî-Alevî çatışması haline getirilmişti. Onun akabinde hemen Başbağlar'da, "Siz bizim Sivas'taki kardeşlerimizi yaktınız!" diyerek, bizim camimizi yakmışlar ve kardeşlerimizi şehid etmişlerdi.

Ondan sonra da; o olaylar, o kadar fitne fesat, zulüm orada yetmiyormuş gibi, bir de buraya taşınmış. Burada da, Avustralya'nın muhtelif şehirlerinde Alevî-Sünnî ayrılığı körüklenmiş. Bu arada da radyolarda, yayınlarda Sünnîliğe çatacağız derken imana, şeriata, İslâm'a saldırılar olmuş.

Tabii bu, gerçek bir Alevînin, Hazret-i Ali Efendimiz'e hakikaten bağlı bir insanın yapacağı bir şey değil... Ayrıca Sünnî ve Alevî grupların birbirleriyle böyle uğraşmaları ve işi böyle kin ve nefret ile keskin çizgiler haline

getirmeleri doğru değil... Uzlaşmanın sağlanması, aradaki ihtilâfların çözülmesi lâzım! Herkesin hak olan çizgiye gelmesi gerekiyor.

İhtilâfların çözümünde ilim, irfan, araştırma, inceleme, akl-ı selim, mantık hakem olmalı; ona göre mesele çözümlenmeli! Meseleler körüklenmemeli, yara daha fazla kanatılmamalı, daha fazla büyütülmemeli! Onun için, biz Hazret-i Ali Efendimiz'in vecîzelerini bahis konusu alan konuşmalar yapmayı başlattık. Mildura'da başlattık, burada devam ediyoruz.

Hazret-i Ali Efendimiz, bizim başımızın tâcı... Sünnîlerin de, Alevîlerin de hürmet ettiği bir kimse... İmam Câfer-i Sâdık Efendimiz, bizim tarikatımızın silsilesinde yeri olan pirlerimizden, büyüklerimizden birisi... İmam-ı Azam Efendimiz'in hocası... Oniki İmam'a sevgimiz, saygımız var... Çünkü tarikat silsilelerimizin bir kolu da, onlar üzerinden bize kadar geliyor. Ayrıca akrabalık bağları var...

Bu bakımdan bu meselenin, Hazret-i Ali Efendimiz'in râzı olacağı şekilde çözümlenmesine hiç kimsenin itirazı olamaz. Tarafeynden hiçbir kimse, buna bir şey diyemez. Biz, İmam Câfer-i Sâdık Efendimiz'in ve Hazret-i Ali Efendimiz'in râzı olacağı bir çözüm arzu ediyoruz. Onun için, Hazret-i Ali Efendimiz'in vecîzelerini bahis konusu ediyoruz, okuyoruz, anlatıyoruz ki, Hazret-i Ali Efendimiz bilinsin... Hazret-i Ali Efendimiz'in zihniyeti, imanı, nasihatları duyulsun ve her iki tarafça tutulsun istiyoruz.

Birkaç tanesini okuduk vecîzelerin... Okuduğumuz sayfadan geriye kalanlardan bugün yine, Allah kısmet ederse, birkaç tanesini daha okuyacağız. Hazret-i Ali Efendimiz (radıyallâhu anh ve kerremallâhu vecheh), bir vecîzesinde buyurmuşlar ki:

1. (Adâvetü'd-duafâi li'l-akviyâi ve's-süfehâi li'l-hukemâi ve'l-eşrâri li'l-ahyâri tab'un lâ yüstetâu tağyîruhû.)

Arapçasını okuyoruz. Gramer izahını da yeri geldikçe yaparak, mânâsını söylüyoruz, açıklamasını yapıyoruz. Hazret-i Ali Efendimiz, bu vecîzesinde buyuruyorlar ki:

(Adâvetü'd-duafâi li'l-akviyâi) "Zayıfların kuvvetlilere düşmanlığı, husûmeti; **(ve's-süfehâi li'l-hukemâi)** akılsız, beyinsiz insanların hakîm, bilge, âlim, fâzıl insanlara düşmanlığı; **(ve'l-eşrâri li'l-ahyâri)** şerlilerin hayırlılara düşmanlığı, **(tab'un)** bir tabiattır, doğal bir kanundur. **(lâ yüstetâu tağyîruhû)** Değiştirilmesi mümkün olmayan bir tabiattır."

Bu öyle olacak, çâre yok... Zayıf kuvvetliye düşman olacak... Aptal, beyinsiz; hakîm, akıllı, âlim, fâzıl kimseye hasım olacak... Şerli insan, hayırlı insana hasım olacak, düşman olacak... Çünkü ayrı kutupların insanlarıdır. Bunun değiştirilmesi mümkün değil!

O halde, bu vecîzeden ne yapmamız gerektiği çıkıyor? Bunlara karşı tedbir almamız gerektiği çıkıyor ortaya... Yâni sen, "Elhamdülillâh ben hak yoldayım! Elhamdülillâh ben doğruyum! Elhamdülillâh ben hayırlıyım, ben haklıyım!" diye gevşek durmamalısın! Tabiaten (naturally), normal olarak, kötü olduğun için değil de, iyi olduğun için sana düşman olan gruplar olabilir. Uyanık bulunmak lâzım, dikkatli olmak lâzım!

Gücün kuvvetin varsa, zayıf sana düşmandır. Burada sıralanmamış, ama fakirlerin zenginlere düşmanlığı gibi şeyler de olabiliyor. Bazı ülkelerde sınıf kavgaları da olabiliyor.

Akılsız insanın, hakîm insana düşmanlığı... Hakîm; her şeyi yerli yerinde, hikmetle yapan kimse... Sefih de; akılsızca, düşünmeden yapan insan...

Şerli insanlar da hayırlılara düşmandır. Binâenaleyh, mâdem onların tabiatı normal olarak böyledir, bu böyle olacak! O halde hayırlı insanlar, hakîm insanlar; aklı başında, maddeten ve mânen her yönden kuvvetli insanlar

bu kanunu bilmeli, buna karşı tedbirini almalı, çaresini düşünmeli, kendisini korumaya gayret etmelidir!

Bir de üzülmemek lâzım! Sosyal birçok olaylar oluyor... Cami olayları oluyor, cemaat çatışmaları oluyor... Cemaatin içinde nefsânî, şeytânî bir şeyler olabiliyor... Olur böyle şeyler... Ne yapalım işte, insanın tabiatında var... Böyle şeyler olur, yılmamak lâzım! Yöneticilerin yılmaması lâzım, başkasının da bıkmaması lâzım! Her toplumda, her cemiyette, cemaatte buna benzer şeyler olabilir. Bunlara basîretle el koymak lâzım!

2. (Rahimallâhu abden itteka rabbehû ve nasaha nefsehû ve kaddeme tevbetehû ve galebe şehvetehû feinne ecelehû mestûrun aleyhi ve emelehû hâdiun lehû ve'ş-şeytânü müvekkelün bihî.)

Dua ile başlıyor Hazret-i Ali Efendimiz: **(Rahimallâhu abden)** "Allah şöyle bir kula rahmeylesin, rahmeti ile muamele eylesin... Rahmetine daldırsın, rahmetine erdirsin şu vasıflara sahip olan kulu..." diye dua ediyor.

- Hangi vasıflara sahip kulu?

(itteka rabbehû) "Rabb'inden korkup sakınan; **(ve nasaha nefsehû)** ve nefsine münâsaha eden, nasihat eden; **(ve kaddeme tevbetehû)** ve tevbesini çabuk yapan, acele eden, geriye bırakmayan, tehir etmeyen; **(ve galebe şehvetehû)** şiddetli nefsânî arzularına el koyup galip olan, onların peşinde sürüklenmeyen, onları zabt ü rabt altına alabilen kimseye Allah rahmeylesin, lütfeylesin, rahmetine daldırsın... Ne mutlu o insan, ne iyi böyle yapan kimse... Böyle yapması ne kadar güzel!" diye dua ediyor Hazret-i Ali Efendimiz...

(feinne ecelehû mestûrun aleyhi) "Çünkü ömrünün müddeti ne kadardır, ne zaman sona erecek; kendisi bilmiyor. Allah biliyor, ama kendisinin mechûlüdür, birden geliverir. **(ve emelehû hâdiun lehû)** Ve yaşam ümidi, emeli, temennîsi onu aldatmaktadır, aldatıcıdır. Tûl-i emel onu aldatmaktadır. **(ve'ş-şeytânü müvekkelün bihî)** Şeytan da onun peşindedir, ona musallat kılınmış bir yaratıktır."

Binâenaleyh, üç tehlike var insanın karşısında... Birincisi: Ömrü ne zaman bitecek bilmiyor, hemen bitebilir. Bir an içinde, bir an sonra, bir adım ötede bile bitebilir.

Bizim fakültede sekreterimiz vardı. Çalışkandı rahmetli... Dindardı, namazında, niyazında bir insandı. Altıda, yedide, sekizde gelir çalışırdı. Mesâiyle, mesâi saatleri ile mukayyet olmazdı. Çalışmış, fakültenin bahçesinden çıkmış; kaldırımdan öbür kaldırıma geçerken, arabanın birisi çarpmış, devirmiş.

(İnnâ lillâh, ve innâ ileyhi râciûn...) Öldü gitti. İyi bir insandı Fevzi Efendi... Böyle öldü gitti.

Yâni, bir adım ötesi ecel... İşini yaptı, evine gitmeyi düşünüyor, yemek yemeyi düşünüyor; kaldırımın burasında sağ, bir adım ötesinde ecel... Ecelin ne zaman geleceği belli değil, mechûl... Hemen gelebilir, bir an sonra gelebilir.

Eceli mechûl olduğundan, yaşama ümidi, temennisi insanı aldatmaktadır. Bu temennî, emelin ümidin insanı aldatması, çok büyük bir düşman olarak görülmüştür İslâm âlimleri tarafından... Tûl-i emel büyük bir gaf, büyük bir hata olarak tesbit edilmiştir. Ne demek tûl-i emel? İnsanın emelinin uzunluğu; iyi tarif edilmiyor, bilinmiyor, anlaşılmamış, doğru anlatılmamış.

Tûl-i emel demek; "Ben nasıl olsa daha yıllarca yaşarım!" diye ümid etmek, temennî etmek ve öyle olacağını sanmak... "Nasıl olsa daha çok yaşarım ya... İşte, bir emekli olayım, emeklilik ikramiyemi alayım; o zaman hacca giderim, sakal bırakırım, kılmadığım namazları kılarım, yapmadığım işleri yaparım, şöyle ederim, böyle ederim, bilmem ne..." Kaç sene sonrasını düşünüyor. Halbu ki ne mâlûm?

İşte bu düşünce, bu temennî, bu ümit, bu emel aldatıcı bir şey... Hâlbuki asıl âbid, zâhid, fâzıl, kâmil insanlar hiç tûl-i emele sahip olmamış, öyle umutlara kapılmamış. Râbia-i Adeviye, sabahleyin uyandığı zaman dermiş ki: *"Bak Râbia, kendine gel! Bugün son günün, bugün öleceksin haa! Ona göre çalış!"* dermiş. Akşama kadar Allah'ın yolunda ibadet taat edermiş. Akşam olunca, *"Hadi bugün gündüz ölmedin, ama bu gece öleceksin! Aklını başına topla, ona göre çalış!"* dermiş. Yâni, eceli hemen gelir diye ümide kapılmamak, işi tehir etmemeyi sebep olduğu için, güzel bir duygu...

(Heleke'l-müstesvifûn) buyurmuş Peygamber Efendimiz. Yâni, "İşini, vakit geniştir, zaman vardır diye sonraya bırakanlar helâk olur." **(Sevfe ef'alü)** "İleride yapacağım!" diyenler helâk olur. Yapacaksan, hemen yap! Çünkü bilmiyorsun ki, ümid ediyorsun yaşarım diye, ama belki yaşamazsın!

Tûl-i emel, insanı aldatıcı bir duygudur. Onun için, düşman olarak görülmüş, tehlikeli olarak görülmüş. Diyor ki: "Ecelin mechûldür, ne zaman geleceği belli olmaz! Ümide düşmek, 'Çok yaşarım, şöyle yaparım, böyle yaparım...' diye ümitlenmek seni aldatmaktadır. Şeytan da etrafında dolaşmaktadır. Şeytan da seni aldatabilir haa, dikkat et!" diyor.

Onun için, dua ettiği kimsenin ne yapmasını istiyor:

1. **(itteka rabbehû)** Rabb'inden korkacak, sakınacak. Neden? Rabb'inin azabı, ikabı, cezası, hesabı vardır... Cehennemi vardır. Korkacak,

sakınacak; o durumlara, kötü durumlara düşmemek için gayret edecek insan... Akıllı insanın kârı takvâdır, ittikâdır, sakınmadır, çekinmedir.

2. **(ve nasaha nefsehû)** Ve nefsine de içten, samîmî nasihat edecek. Onun kötülüğünü istemeyecek, iyiliğini isteyecek; zabt ü rabt altına alacak.

İnsanın nefsi, insanı keyifli şeylere, zevklere, sefalara, eğlencelere sürükler. "Fâni dünya hoştur amma, âkıbet mevt olmasa!" demişler. Burada güle güle günahları işleyen, ahirette ağlaya ağlaya cezasını çekecek. Onun için, bu nefse hâkim olmak lâzım!

Ne mutlu o kimseye ki, Allah ona rahmeylesin ki, Rabb'inden korkar; nefsine samîmi davranıp, iyiliğini isteyip onu kötü yollara bırakmaz, tutar.

3. **(ve kaddeme tevbetehû)** Tevbesini hemen yapar, takdim eder, öne alır. Tevbe ne demek? "Estağfirullâh el-azîm..." demek değil tevbe! Asıl tevbe; bir dönüş yapıp hayatını Cenâb-i Hakk'ın rızasına uygun tarafa çevirmek demek...

Herkes tevbeyi, dille yapılan bir şey sanıyor. Eline tesbihi alıp "Estağfirullâh..." diyen, "Tevbe yâ Rabbî!" diyen, "seyyidü'l-istiğfâr" duasını okuyan, işi bitirdim sanıyor. Hâlbuki bu işin lafı... Lafla peynir gemisi yürümüyor; biliyorsunuz. Ne lâzım? İş lâzım... Yâni, ne lâzım tevbe eden insana? Kötü yolu bırakıp, doğru yola girmek lâzım! Girmedikten sonra kırk defa, elli defa, yüz defa, bin defa "Tevbe yâ Rabbî!" dese, kıymeti yok...

"- Tevbe ediyorsun ama günaha devam ediyorsun ey kulum! Bu ne perhiz, bu ne lâhana turşusu? Hani dönmüştün? Akşamdan söz verip de, sabaha tekrar vaz mı geçeceksin? Böyle şey mi olur?" demez mi Allah?...

Tevbe demek, "Döndüm yâ Rabbî!" demek... Ne yapacak? Dönüş yapacak, yaşamı değişecek; günahkâr yaşamdan sevaplı yaşama gelecek... İbadetsiz yaşamdan, ibadetli yaşama gelecek... Haramlı yaşamdan, helâlli

yaşama gelecek... Açık saçıklıktan, kapalılığa gelecek... İçki içiyorsa, içkiyi bırakacak... vs. Yâni, dönecek. İşte onu erken yapmak lâzım!

Kimisi tehir ediyor. "Yapacağım, yapacağım hocam!" diyor, "Tamam, tamam..." diyor. Söylüyorsun, sıkıştırıyorsun; sıkıştığı zaman "Tamam..." diyor. "Tamam..." diyor, ama yapmıyor. Ne düşünüyor? İleride yaparım diye düşünüyor. Ama Hazret-i Ali Efendimiz ne diyor: "Tevbesini öne alması lâzım, hemen yapması lâzım!" diyor.

Dönüyor musun? Hemen şu anda dön!

"- İşte Melbourn'e gideceğim de, şöyle yapacağım da, bundan sonra şöyle olacak da... Falancayla konuşacağım da, karşılıklı pazarlığa oturacağız da, şöyle yapacağız da, böyle yapacağız da o zaman döneceğim!"

Oooo... O arada şeytan senin başına ne çoraplar örer, seni tevbenden nasıl vazgeçirir; sen bile şaşırınsın. Sonradan, tevbe ettiğine kendin bile pişman olmaya başlarsın. Tevbe edeceğine, kendin kaçarsın tevbenden... Döneceksen, hemen dön!

Şairin birisinin hayatını okudum; diyor ki:

Tevbe ettim ki, etmeyem tevbe...

Tevbeye tevbe-i nasûh olsun!

İçki içiyormuş herif... Sonra anası, babası, yakınları, hocaları, etrafı sıkıştırmışlar, tevbe dedirtmişler. Ama sonra pişman olmuş. Bahar gelmiş, çimenler başlamış yeşermeye... Kuşlar başlamış "Cik... Cik..." ötmeye... Arkadaşları gidiyor sefâ sürmeye; kırlara bayırlara, gül bahçelerine eğlenmeye... Çalgılar, sazlar, gazeller...

Gâh şarkı okuyup gazelhân olalım,

Gidelim serv-i revânım yürü sa'dâbâde!

Onlar Sa'dâbâde giderken, bunun içi başlamış kıpırdanmaya... Ne yapmış? Pişman olmuş. "Tevbe ettim ki, etmeyem tevbe..." diyor, "Bundan sonra tevbe etmeyeceğim!" diye kararlılığını bildiriyor. "Tevbeye tevbe-i nasûh olsun!" diyor. Yâni, "Bir daha asla tevbe etmeyeceğim!" diye kat'î söz veriyor. Haa, tamam; sen misin bu lafı söyleyen?! Meyhânede ölmüş bu şair, içki içerken...

Şairler, laf olsun diye şiir yazıyorlar. Mizahçılar laf olsun diye, insanları güldürmek için, mizah kaleme alıyorlar, ama sonu kötü oluyor. İnsan kendi diliyle yakalanır. Sen misin tevbeye tevbe eden, sen misin "Bir daha tevbe etmeyeceğim!" diye kendi kendine söz veren? Tamam, buyur; ben de seni meyhânede günah üzereyken canını alırım, canın cehenneme gidersin!

Onun için tevbeyi iyi yapmak lâzım! Hemen yapmak lâzım, sonraya bırakmamak ve tam yapmak lâzım! Tevbe ettikten sonra, bir daha kötü yola dönmemek lâzım!

4. **(ve galebe şehvetehû)** Ve arzularına da galip olmak lâzım, mağlup olmamak lâzım! İsteklerine, arzularına galip olması lâzım bir insanın... Neden? Şehevâtına mağlup olursa, şehevât onu günahlara sürükler. Günahlara sürükleyince de mahvolur.

Onun için; "Ne mutlu o kimseye, Allah ona rahmeylesin, Allah ondan râzı olsun, onu rahmetinin deryasına daldırsın ki; Rabb'inden korkar, nefsine samîmî davranıp onu günahlardan alıkoyar, tevbesini hemen yapar, şehvetine hâkim olur, galip olur. Ne güzel! Böyle yapması lâzım! Çünkü ecelinin ne zaman geleceği onun mechûlüdür. Tûl-i emel, yâni "Yaşarım nasıl olsa..." diye düşünmesi onu aldatıp durmaktadır. Şeytan da etrafında, ona gözünü dikmiş, aldatmak için dolaşıp durmaktadır; dikkatli olması lâzım!" diyor Hazret-i Ali Efendimiz (radıyallâhu anh ve kerremallâhu vecheh)...

(Merre bi makberetin fekal:) Bir kabristanın yanından geçmiş de Hazret-i Ali Efendimiz, şöyle buyurmuş:

3. (Esselâmü aleyküm yâ ehle'd-diyâre'l-muhhişe ve'l-mahâlli'l-mukfire mine'l-mü'minîne ve'l-mü'minâti ve'l-müslimîne ve'l-müslimât, entüm lenâ faratün ve nahnü leküm teb'âun nezûrüküm ammâ kalîlin mülhaku biküm ba'de zamânin kasîr. Allâhümmağfir lenâ ve lehüm ve tecâvez annâ ve anhüm. Elhamdülillâhillezî ceale'l-arda kifâten ahyâen ve emvâtâ. Elhamdülillâhillezî minhâ halaknâ ve aleyhâ meşânâ ve fîhâ maâşünâ ve ileyhâ yuîdünâ tûbâ limen zekere'l-miâd, ve kanaa bi'l-kifâfi ve eadde li'l-hisâb.)

Kabrin yanından siz nasıl geçersiniz bilmem. Siz kabristanın yanından geçerken Türkiye'de, ne söylersiniz, ne dua edersiniz? Peygamber (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz, kabristanın yanından geçerken, o kabristandakilere selâm verirdi.

Bir hâkim efendi vardı, Allah selâmet versin... Derviş bir kimse... Beraber seyahatimiz olmuştu Kastamonu'ya, o anlatmıştı: Evliyâllâh'tan birisi, böyle kabirlerin yanından geçerken, o kabirdeki insanları görürmüş, Fatiha okurmuş. Fatiha okumayanlara da onların, "Bizim yanımızdan geçiyorsunuz, bizim kabir taşımızı görüyorsunuz, mezarımızı görüyorsunuz da bize bir dua bile etmiyorsunuz; bizden beter olun!" diye beddua ettiklerini duyarmış.

Şimdi, Hazret-i Ali Efendimiz ne demiş kabristanın yanından geçerken: **(Esselâmü aleyküm yâ ehle'd-diyâre'l-muhhişe)** "Ey insanı ürperten, yapayalnız kişilerin yattığı şu kabir evlerinin ahalisi olan insanlar, size selâm olsun!" Yâni, insanların eşi dostu, kavmi kabilesi oluyor da, götürüp bir kabre yalnızca gömüveriyorlar; orada tek başına, kimsesiz kalıveriyor.

Kimsesiz kalmıyor aslında; dünyada işlediği amellerle başbaşa kalıyor... Dünyada işlediği ameller ona yoldaş olacak. Nasıl yoldaş olacak? Onun anlayacağı bir şekilde yoldaş olacak. Çünkü Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), buyuruyor ki hadis-i şerifinde:

Adamcağızın birisi kabre konulmuş. Kabirde yalnızlıktan ürperirken, korkarken, çok sevimli, sempatik, nurlu bir güzel insan görmüş. Demiş ki: "Ey mübârek! Tam burda ben böyle yalnızlıktan ürperirken, korkarken, seni gördüm, sevindim. Canım sana ısındı, çok hoşuma gittin. Sen kimsin böyle nurlu, pırıl pırıl?" Diyecekmiş ki: "Ben senin falanca zamanda okuduğun Tebâreke Sûresi'yim. Allah sana yoldaş olmam için, bana bu şekli verdi, sana gönderdi." Tebâreke Sûresi bir başka şekilde gelse, kabirdeki anlamayacak, ama Allah ona insan sûreti verip gönderince anlıyor. İnsanın amelleri kabirde yoldaş olacak.

Hazret-i Ali Efendimiz, kabirlerdeki insanların o yalnızlığını bahis konusu ederek, "Ey böyle yalnız insanların yattığı evciklerin, kabirlerin, mezarların ahalisi; size selâm olsun!" diyor.

(ve'l-mahâlli'l-mukfire) "Kazılmış çukurların, çukur mahallerin ahalisi; size selâm olsun!" Bu *kafr*, çukur açmak demek... Hatta biliyorsunuz, Hazret-i Ali Efendimiz'in bir kılıcı vardı: *Zülfakar*... *Fikar* değil, *fakar*'dır aslında... Üstündür harekesi... *Zû*, sahip demek... *Zülfakar*; çukurlu, gedikli demek... Yapılışından dolayı, sanatından dolayı üstünün böyle gedik gedik olmasından, girintili çıkıntılı olmasından dolayı "*Zülfakar*" diye adlandırılmış.

Burada *mahâl* kelimesi, *mahal* kelimesinin cem'idir. **(ve'l mahâlli'l-mukfire)** "Ey çukur yerlerin ahalisi, ey kabirlerin ahalisi!" diyor.

(mine'l-mü'minîne ve'l-mü'minâti ve'l-müslimîne ve'l-müslimât) "Mü'min erkeklerden, mü'min kadınlardan, müslüman erkeklerden,

müslüman kadınlardan müteşekkil olan ey kabristan ahalisi; size selâm olsun!" diyor.

(entüm lenâ faratün) "Siz bizden evvel bu yola girmişsiniz, bizim öncülerimizsiniz. **(ve nahnü leküm teb'âun)** Biz de sizin peşinizdeyiz, sıradayız, arkanızdayız. **(nezûrüküm amma kalîlin)** Az bir zaman sonra sizi ziyarete geleceğiz, biz de öleceğiz. **(ve mülhaku biküm ba'de zamanin kasîrin)** Kısa bir zaman sonra, biz de size iltihâk edeceğiz. Sizin yanınıza geleceğiz, sizi ziyaret edeceğiz; biz de sizin yanınıza iltihâk edeceğiz ey mü'minler, ey kabristan ahalisi!" diyor.

Farat, bir şeyin öncüsü demek... Peygamber Efendimiz diyor ki:

(Ene faratuküm ale'l-havz) "Ben sizin havza ilk önce gideninizim, Havz-ı Kevser'e önünüzden ilk önce ben gideceğim. Sonra siz benim peşimden geleceksiniz, o Havz-ı Kevser'den doya doya nûş edeceksiniz, içeceksiniz." Yâni, baldan tatlı, kardan ak, lezzetinin tarifi mümkün olmayan, içenlerin son derece büyük lezzetler duydukları kevser şarabının ilk ziyaretçisi, ilk gidecek olan Peygamber Efendimiz... Cennetin kapısına ilk gelecek olan da Peygamber Efendimiz... Hadisi-i şerifte buyruluyor ki:

(Âtî bâbe'l-cenneh...) Kıyâmet günü cennetin kapısına ilk önce ben geleceğim ve kapısını çalacağım. Cennetin bekçisi Hâzin seslenecek: **(men ente)** "Ey kapıyı çalan, kimsin sen?" diye soracak. Ben de diyeceğim ki: **(Muhammedun)** "Ben Rasûlüllâh, Allah'ın elçisi, habîbi, Muhammed-i Mustafâ'yım!"

Onun üzerine, cennetin bekçisi olan büyük melek, Hâzin diyecek ki: **(bike ümirtü en lâ efteha li ehadin kablek)** "Buyur! Bu kapıyı senden önce birisine açmamak ile emrolunmuştum; onun için sordum. Buyur yâ Rasûlallâh!" diyecek ve cennetin kapısını Rasûlüllâh Efendimiz'e açacak.

(Allâhümmağfir lenâ ve lehüm) Ve dua ediyor: "Yâ Rabbî! Bize de, bunlara da mağfiret eyle yâ Rabbî!" diyor.

Mağfiret demek; günahları örtüp göstermemek, hesaba katmamak demek... İnsanın başını örten çelik/demir başlığa da miğfer denmesi ondan... Allah da mağfiret edince; günahları örtüyor, kapatıyor, hesabı kapatıyor, göstermiyor, hesaba dâhil etmiyor, affediyor.

(ve tecâvez annâ ve anhüm) "Bizim de, onların da günahlarından vazgeç yâ Rabbî! Hesap sormaya, yakamızdan tutmaya, hesaba çekmeye yönelme; bizi hesaba çekmekten vazgeç yâ Rabbî!"

(Elhamdülillâhillezî ceale'l-arda kifâten ahyâen ve emvâtâ.) Sonra, Allah Teâlâ Hazretleri'ne hamd ü senâlar ediyor: "Canlılar ve ölüler olarak yeryüzünü onlara hazırlayan Allah'a hamd olsun..."

(Elhamdülillâhillezî minhâ halaknâ ve aleyhâ meşânâ) "Bizi şu topraktan yaratan Allah'a hamd olsun... Topraktan yaratıldık ve yürüyüşümüz bu toprağın üzerinde... **(ve fîhâ maâşünâ)** Yaşamımız bu toprak üzerinde... **(ve ileyhâ yuîdünâ)** Rabb'imiz, bizi topraktan yarattığı gibi, sonra yine kara toprağın altına bizi gömdürtecek, tekrar oraya döndürtecek." Yâni, bizi kara topraktan yaratan; sonra bizi tekrar üzerinde gezindiğimiz, yaşamımızın üzerinde cereyan ettiği kara toprağa sokacak olan Allah'a hamd olsun...

Tabii, hamd her halde yapılır, İyi kötü, tatlı acı, sevimli sevimsiz her halde:

(Elhamdülillâhi alâ külli hâl) "Her halde hamd Allah'a aittir." Bu vasıfların hatırlayarak, Allah'a hamd ediyor.

(İnne efdalü ibâdallâhi yevme'l-kıyâmeti el-hammâdûn.) "Kıyamet gününde kulların en faziletlileri, çok hamd edenlerdir." Hazreti-i Ali Efendimiz de kabirleri görünce, kendisinin de öleceğini hatırlıyor; kendisi

için ve ölüler için dua ediyor. Ondan sonra çeşitli cümlelerle Allah'a hamd ü senâlar ediyor.

Sonra da buyurmuş ki:

(tûbâ limen zekere'l-mîâd) "Allah'ın insanı öldüreceği ve kara toprağa sokacağı bir vaaddir; işte bu vaadi, bu dönüşü hatırında tutan insana ne mutlu! Bu dönüşünü bilen, kara toprağa gireceğini hatırında tutan, unutmayan insana ne mutlu!"

(ve kanaa bi'l-kifâf) "Kendisine yetecek geçimle, rızıkla, Allah'a kanatkâr olan insana ne mutlu!"

(ve eadde li'l-hisâb) "Ve kendisini ahiretin hesap gününe hazırlayan insana ne mutlu!"

Yâni, kimi beğeniyor? Ölümü unutmayan, kanaatkâr olan, dünyaya hırsla sarılıp da ahireti ihmal etmeyen ve ahirette mahkeme-i kübrâda çekileceği hesaba vereceği cevabı şimdiden düşünüp, dünyadayken hazırlanan insanı beğeniyor. Öyle olmayı kendisine telkin ediyor. Yanında kimseler varsa, onlara da duyurmuş oluyor bu sözü... Kendisini de tazelemiş oluyor.

"Haa, kabristanı gördüm. Benim de öleceğim muhakkak... O halde bu dönüşü unutmayayım, dünyaya çok hırslı olarak sarılmayayım! Bir gün ahirette, mahkeme-i kübrâda hesaba çekileceğime göre, hesabını verebileceğim işler yapayım! Hesabını veremeyeceğim işler yapmayayım, hesabının altından kalkamayacağım işler yapmayayım! Haram yemeyeyim, haramdan mal devşirmeyeyim! Vazifelerimi ihmal etmeyeyim, ibadetlerimde kusur yapmayayım, geri kalmayayım!" demiş oluyor.

Böylece Hazret-i Ali (radıyallâhu anh) Efendimiz'in üç tane vecîzesini söylemiş olduk. Birisi: İnsanların çeşitli zihniyette olanlarının tabiatının değişmeyeceğini, ona karşı tedbir almayı tavsiye ediyor.

İkinci vecîzesi: "İnsanın ölümünün ne zaman geleceği belli olmaz! Yaşama ümidi insanı aldatır. Şeytan insanın etrafında dolaşmaktadır. Binâenaleyh, takvâ ehli olmalı, Rabb'inden korkmalı, nefsine hâkim olup günahlardan onu alıkoymalı, tevbesini hemen yapmalı ve şehevât-ı nefsâniyesine hâkim olmalı!" diye tavsiyede bulunuyor.

Üçüncüde de: Bir kabristandan geçerken, kabir ahalisine selâm verip dua ediyor. Kendisi de ahiretle ilgili duygularını, dünyada neler yapması gerektiğini hatırlayıp, kendisini takviye etmiş oluyor.

Bedir Harbi'nden sonra, Peygamber (sallallâhu aleyhi ve sellem) müşriklerin cesetlerinin atıldığı kuyunun başına geldi. Dedi ki:

"- Ey müşrikler! Kuyunun içindeki ölmüş herifler... Biz Rabb'imizin bize vaad ettiğini gördük, bulduk; siz de Rabb'imizin size vaad ettiği azabı, cezayı buldunuz mu? Müstehak olduğuz belâya eriştiniz mi, buldunuz mu?" dedi.

Sahâbe-i Kirâm dediler ki:

"- Yâ Rasûlallâh! Bunlar ölmüş, çukurun içinde hepsi... Kuyunun içinde üst üste yığılmışlar. Öldürülmüşler, ölü bunlar... Duyarlar mı?"

"- Sizden iyi duyarlar, ama siz anlamazsınız." dedi.

Tabii, Allah Teâlâ'nın kâbiliyet verdiği kullar anlıyor, Allah'ın sevgili kulları anlıyor. Peygamber Efendimiz iki kabrin yanından geçiyordu, dedi ki:

"- Bakın, bu iki kabrin içindeki iki şahıs azap görüyor, şu anda azap görmekteler! Hem de mühim bir sebepten dolayı değil. Sizce mühim gibi görünmeyen sebepten dolayı, kabirde azap görüyorlar. Birisi, küçük abdestini yaparken sakınmazdı." Yâni, üstüne başına sıçratırdı, avret mahallini açardı... gibi. "Ötekisi de, laf getirip götürürdü insanlar arasında..." "O sana şöyle dedi, haberin var mı?" filân... Böyle laf getirip,

iki kimsenin düşman olmasına sebep olan bir şey... Nemîme, nemmâmlık, koğuculuk deniliyor bu işe; yâni laf taşımak...

Birisinin lafını ötekisine taşımayacaksın, susacaksın. Adama sana sırrını açmışsa, başkasına ifşâ etmeyeceksin.

Birisi İmam Şâfi Hazretlerine:

"- Aman, söylediğim sırrı kimseye açma!" demiş.

"- Ne sırrı?" demiş.

"- Benim söylediğim sırrı..."

"- Oldu, gömdük onu... Ölüyü kabre gömer gibi, gömdük onu..." demiş.

Tamam, sır böyle olur. İnsan, kabre gömer gibi başkasının sırrını saklar, laf taşımaz. Laf taşımak çok günah...

"- Falanca sana şöyle söyledi, böyle söyledi. Amaan, bir anlatsam... Uuuh, ne fena şeyler söyledi..."

"- Tevbe, tevbe... Vah vah... O bana öyle mi söyledi? Tamam! Ben evden baltayı alayım, yolunu keseyim; görür o!" filân...

Düşmanlıklar böyle yayılıyor.

Onun için, laf taşımak hiç doğru değil... Ondan azab görüyormuş.

Dedi ki: "Bir dal getirin!" Taze dal getirdiler. İkiye böldü; birisini bir kabre koydu, birisini diğer kabre koydu. "Bu dallar yeşil durduğu müddetçe, azab görmezler." dedi.

Evliyâullâh diyor ki: "Evliyâlığın ilk kademesi, kabirdeki insanların ahvâlini bilmektir."

Maşallâh, ilk basit seviyesi oymuş. Daha şöyle baktığı zaman; "İçindeki adamın hali nedir, vaziyeti nedir, durumu nedir? Azab mı görüyor? Kabri

cennet bahçesi mi, cehennem çukuru mu?" anlarmış yâni... Ne göz, ne hal, ne durum maşallâh... Allah'ın sevgili kullarının hali...

Biliyorsunuz, Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

(El-kabrü ravdatün min riyâdi'l-cenneh, ev hufretün min huferin nîrân.) "Kabir ya cennet bahçesidir mü'min kul için; ya da cehennem çukurudur kâfir için, günahkâr için..."

Kabirde başlar azab... Günahkârın azabı kabirde başlar. Mü'min olduğu halde kabirde azab görenler vardır. Olacak... Hatta kabre girdiği zaman, kafasına "Gümmm..." diye tokmağı yeyip, kabrinin içi ateş dolanların olacağını hadis-i şerifler bildiriyor.

Allah Teâlâ Hazretleri bizi, kabri cennet bahçesi olanlardan eylesin... Yanlarından geçtiğimiz kabristanlardan ibret almayı nasîb eylesin...

O mezar taşlarının dili olsa da, söylese... O mevtânın sesi duyulsa, ne nasihatlar eder yaşayanlara... "Aman, bizim gibi olmayın! Aman gâfil vakit geçirmeyin! Aman, bu kabristan için, kabir hayatı için tedbirinizi alın, çalışmalarınızı yapın; kabrinize a'mâl-i sâlihânızı gönderin!" diye kim bilir ne nasihatlar ederler, ama işte seslerini duyuramıyorlar. Ancak evliyâ olanlar, Allah'ın ruhlarına serbestlik verdiği kimseler insanın rüyasına girerler, bazı işaretler verirler, bazı yardımlar yaparlar. O var, o oluyor.

Yâni, Allah'ın sevgili kullarının ruhları mahpus değildir, hapsedilmiş değildir; serbesttir. Onlar bazı faaliyetler yaparlar. İnsana gelirler, konuşurlar. Rüyalarına girebilirler.

Allah Teâlâ Hazretleri bizleri duyduğumuz hikmetli sözlerden, vecîzelerden ibretler almayı, istifade etmeyi nasîb eylesin... Evliyâullâh büyüklerimizin yolundan ayırmasın... Gaflete, cahilliğe, dalâlete, sapıklığa düşürmesin... İbadetinden, tâatinden kesmesin... Ahirete hazırlanmadan ömrü gâfil

geçirenlerden etmesin... Huzuruna sevdiği, râzı olduğu bir kul olarak varmayı, cennetiyle cemâliyle müşerref olmayı cümlemize nasîb eylesin...

Bihürmeti habîbihî Muhammedeni'l-Mustafâ aleyhi efdalü's-salavât ve ekmelü't-tahiyyât, ve't-teslîmât ve bihürmeti esrâr-i sûreti'l-Fâtiha!

29.12.1993 - Melbourne

Fazîletli Bir İnsan Olmak

Eûzü billâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm...

Bismillâhirrahmânirrahîm..

Elhamdülillâhi rabbi'l-âlemîn... Alâ külli hâlin ve fî külli hîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn, Muhammedin ve âlihî ve sahbihî ve men tebiahû bi ihsânin ilâ yevmi'd-dîn... Emmâ ba'd:

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Akşam namazlarından sonra, elimizdeki kitaptan Hazret-i Ali Efendimiz'in vecîzelerini okuyoruz. Hazret-i Ali (radıyallâhu anh ve kerremallâhu vecheh) buyurmuş ki:

1. (Mâ as'abe alâ men ista'bedethü şehevâtühû en yekûne fâdılâ.) "Şehvetlerin kendisini esir aldığı kimsenin fazîletli bir insan olması, ne kadar zor bir şeydir."

İnsanın fazîletli insan olması, kendisini iyi kontrol etmesine bağlıdır. Yâni, iradesi çok kuvvetli olacak, neyi yapması gerektiğini iyi düşünebilecek. Neyi yapmaması gerektiğini iyi kararlaştıracak. Sözüne dikkat edecek; söylemesi gereken sözü, söylememesi gereken sözü ölçecek biçecek. Hareketlerini ölçülü yapacak.

Şehvetlerine esir olmuş insanın ise, kontrol şehvetindedir. Aklında değildir, iradesinde değildir; arzularındadır. Binâenaleyh, arzusunun esiri olan, "Ne istersem onu yaparım! İçimdeki arzumu yerine getireceğim, canım ne isterse onu yapacağım!" diyen bir insanın, faziletli bir insan olması çok zordur.

Tabii, herkes canının istediğini yapıyor, ama bir de canı onu olmayacak şeyleri yapmaya sürüklüyorsa; o zaman insan, selin üstünde sürüklenen bir çöp gibi kendisine mâlik olmayan, sahip olmayan bir insan durumunda olduğu için, daha zor oluyor. Bu bakımdan, insanın nefsine hâkim olması lâzım, arzularına set vurabilmesi lâzım! Kendisini kontrol edebilmesi lâzım! Bunun bir eğitimi lâzım!

Sabahki konferansta söylemiştim: "İbadetler ilaçtır, çâredir. İnsanın her yönden, rûhen, bedenen sağlam olması, ailece mutlu olması; cemiyetçe sıhhatli, düzenli bir cemiyet olması bakımından, bütün ibadetler birer tedbirdir, birer ilaçtır." demiştim. Ramazan orucu da, insanın tedavisi için bir ilaçtır. İradesini kuvvetlendirmesi için bir kuvvet şurubudur. Bir ay devam eden bir egzersizdir. Bu egzersizin içinde insan, canının çektiği, arzu ettiği şeyleri yapmamayı uyguluyor bir ay boyunca...

Su içmiyor; hâlbuki su haram değil... Yemek yemiyor, karnı acıksa bile... "Off, çok acıktım! Aman, dayanamıyorum!" dese bile; veya "Hava çok sıcak! Çok terledim, çok susadım, dudaklarım kurudu. Harmanda harman savurdum. Ahh, birazcık su olsa!" dese bile, su içmiyor... Karnı çok acıksa bile, yemek yemiyor... Evli, normal bir yuva kurmuş bir insan bile olsa, ailevî hususlarda kendisini tutuyor.

Ne oluyor? Bu akşama kadar devam ediyor. İftar vaktinden, akşam vaktine kadar yapmama tâlimi görüyor. Müslüman bir ay bu tâlimi görüyor. İnsanın su istemesi ne kadar kuvvetli bir arzudur! Yemek yemesi ne kadar kuvvetli bir arzudur! İnsan bunun için dayanamıyor, hırsızlık bile yapıyor. Dükkânın camekânını kırıyor... Pazarda tezgâhtan bir şeyler çalıyor; bir köşede yiyor... Kedi hırsızlık yapıyor, tencereden bir şey kapıp gidiyor... vs. Kuvvetli bir duygu yâni; bu duyguyu engelliyor. Evlilik duygusu, nikâh duygusu; o daha kuvvetli bir duygu... Onu bile engelliyor.

Binâenaleyh, Ramazan bizim için bir ilaçtır. Nefsi terbiye etme konusunda bir antremandır. Bir aylık seferberliktir, bir aylık askerî tâlimdir. Orda nefse hâkim olmayı; şehevâtımıza, iştihâlarımıza, şu kuvvetli arzularımıza dur demeyi öğreniyoruz. Bu güzel...

Böylece müslüman, kendisini tutabilen bir insan oluyor. Kızdığı zaman hemen feverân etmiyor, ani hareket yapmıyor. Bir şeyi istediği zaman harama sapmıyor, kendisini kontrol edebiliyor.

Ama böyle değilse; yâni şehvetlerinin esiriyse, şehvetleri onu kendisine köle yapmışsa, her istediğini yaptırtıyorsa; o zaman, onun faziletli bir insan olması ne kadar zordur! Çünkü nefsi onu daima alçaltacak işlere sevk edecek, günahlara sevk edecek.

Yine buna benzer bir başka sözü Hazret-i Ali Efendimiz'in:

2. (Mâ ahsene'l-ilmü yüzeyyinühü'l-amelü ve mâ ahsene'l-amelü yüzeyyinühü'r-rıfk.)

Cümleler birbirine benziyor, paralel cümle... Konular değişik... Bu ikinci vecîzesinde Hazret-i Ali Efendimiz diyor ki:

(Mâ ahsene'l-ilmü yüzeyyinühü'l-amelü) "Uygulamanın, tatbik etmenin, ilmiyle âmil olmanın süslediği, güzelleştirdiği ilim, ne güzel bir ilimdir."

Adam ilim sahibi; tamam, ama ilmini de uyguluyor; o zaman daha ileri bir merhale! Yâni, hem biliyor, hem de bildiğini uyguluyor. Binâenaleyh, ilmini uygulaması, tatbikatı, sözünü hareketlerinin desteklemesi, onu bir kat daha güzelleştiriyor. Ne güzeldir o ilim ki, uygulama da arkasından geliyor. Sırf lafta kalmıyor, tatbikatı da var... Ne güzel!

(ve mâ ahsene'l-amelü yüzeyyinühü'r-rıfk) "Ve o uygulama da, tatbikat da ne kadar güzel ki, rıfk ile yapılıyor, mülâyemetle yapılıyor." Yâni

uygulama, amel, icraat, ilmi zinetlendiriyor, süslüyor. İcraatı da yumuşaklık, -sertlik değil- rıfk, mülâyemet zinetlendiriyor. *Rıfk*; sinirlenmemek, yumuşak olmak, tatlı muamele ederek yapmak demek...

Hazret-i Ali Efendimiz'in bu vecîzesinden anladığımız: "Âlim ol; ilmini arttırmak için çalış, çabala, öğren, ama bilgini uygula, icraata dök! Sırf kafanda ve dilinde kalmasın, hareketlerine de intikal etsin!" demiş oluyor.

Yâni, palavracı... Lafı çok ama işi yok... Söyler, vaad eder; yapmaz... Anlatır, kendisi tutmaz... Bunlar kötü şeyler!

Halka verir talkını, kendi yutar salkımı...

Başkasına nasihat ediyor, yapma etme diyor, ama kendisi yutuyor salkımı... Meselâ, "Komşunun asmasından üzüm koparma!" diyor, kendisi gidip kopartıp yutuyorsa; sözü başka özü başka oldu, özü sözüne uymadı; bu kötü!

Hazret-i Ali Efendimiz buyurmuş oluyor ki: "Doğru şeyleri, güzel şeyleri öğren... Dinini, imanını, dünyanı öğren... Ahlâkî fazîletleri öğren..., ama öğrendiğini uygula! İkincisi: Uygularken de haşin, sert, kırıcı, dökücü olma; yumuşak ol!"

Bazı insanlar var, "Ben Allah yolunda gidiyorum, ben ibadet ediyorum!" diye o kadar kaşları çatık, o kadar etrafa karşı soğuk, o kadar sert ki; insan üzülüyor, onun o tavrından alınıyor, hatta darılıyor. Efendim, sabah namazından sonra dükkânını açıncaya kadar kimseyle konuşmamak âdetiymiş... Hoppalaaa! Nerden çıktı bu âdet? Kim demiş? Peygamber Efendimiz yaptı mı böyle bir şey? "Esselâmü aleyküm!" diyorsun, cevap vermiyor. Birisi "Esselâmü aleyküm!" dedi mi, "Aleyküm selâm!" demek vâcib, çok önemli... Selâm vermiyor. Neymiş? Dükkânı açıncaya kadar kimseyle konuşmazmış...

Çok seneler önce, Hocamız'ın sağlığında, birisinden böyle bir durum görmüştüm de, hiç unutamıyorum yâni... Sen sustuğun zaman karşı taraf alınacaksa, konuş mübârek! Kalbini kırma, "Aleyküm selâm kardeşim!" de! Ondan sonra yine yapacağını yap! Ne oluyorsun yâni? "Ben şimdi tesbih çekiyorum!" bilmem ne, bilmem ne... Olmaz.

Yaptığı ibadeti, yaptığı icraatı nasıl yapmalı insan? Rıfk ile yapmalı! Rıfk ne demek: Yumuşaklık, mülâyimlik, halim selimlik, tatlılık demek... Kırmadan yapmak; ezmeden, darıltmadan, gücendirmeden yapmak demek...

Bileceğiz, bildiğimizi uygulayacağız. Uygulamamızı yumuşak yumuşak yapacağız. Kırarak, dökerek, ezerek, geçerek değil...

Diğer bir sözü:

3. (İhmed men yağlüzu aleyke ve yaizüke ve lâ men yüzekkîke ve yetemellakuke)

(İhmed) "Hamd et! **(men yağlüzu aleyke ve yaizüke)** Sana nasihat veren, icabında acı söz söyleyen kimseye hamd et; öv, takdir et, teşekkür et! **(ve lâ men yüzekkîke ve yetemellakuke)** Seni öven, seni temize çıkartan ve sana dalkavukluk yapanı değil..." Çünkü ötekisi hakkı söylüyor.

Dost acı söyler, düşman güldürür. Düşman, birisinin ayıbını düzeltmesini istemez. Hakiki dost, ayıbının gitmesini ister. "Aziz kardeşim! Ben senin her şeyini beğeniyorum, seviyorum. Her şeyin kusursuz olsun istiyorum. Onun için, şurası yanlış, şurayı düzelt!" der. Ona hamd edeceksin, şükredeceksin, teşekkür edeceksin. "Vayyy! Benim ayıbımı söyledi." diye kızmayacaksın, "Teşekkür ederim!" diyeceksin.

Bazısı da diyor ki: "Sen kendi işine bak, sen kendine bak!" Bu da çok ayıp! Bunu da hadis-i şerif'te Peygamber Efendimiz yasaklamış. Birisi sana vaaz ettiği zaman, "Sen kendi işine bak!" demek çok ayıp, çok yanlış. "Teşekkür

ederim, Allah râzı olsun... Sağ ol, bana bir hatamı gösterdin!" diyeceksin. Eğer o söylediği şey doğru değilse, onu da izah edersin. "Yok, ben onu o maksatla yapmamıştım. Bir yanlış anlama olmuş o arada... Böyle yapmadım. Maksadım şuydu, sebep buydu..." diye güzelce konuşursun.

"Nasihat edene, doğruyu dobra dobra, ağır, sert de olsa söyleyene kızmamak, hamd etmek, teşekkür etmek lâzım! Dalkavukluk yapana; seni temize çıkartan, tezkiye eden, allayıp pullayan, göklere çıkartana değil..." diyor Hazret-i Ali Eferdimiz.

Hatta Peygamber (sallallâhu aleyhi ve sellem)'den bir hadis-i şerif vardır:

(Uhsü't-türâbe fî vücûhi'l-meddâhîn) "Sizi yüzünüze karşı metheden kimsenin yüzüne toprak saçın!" diye. Yüzüne karşı methetmek iyi değildir. Şımarır insan. Doğruyu da söylesen, çok fazla methettiğin zaman şımarır.

Onun için ölçülü olmak lâzım! Birisi methederse, "Yâhu, kestin biçtin beni! Doğradın, mahvettin; iyilik yapmadın bana!" demek lâzım! Çünkü nefsi dayanamaz insanın... Hoşuna gider, hoşlanır; bu sefer, methetmeyene kızmaya başlar.

Bunu tavsiye ediyor. Zor bir şey tabii, ama faziletli insanlar böyledir. Doğruyu söyleyeni, kendisine hakkı söyleyeni, nasihat edeni severler. Sert de olsa, acı da olsa, doğru söyleyene teşekkür ederler. Yaltaklık, dalkavukluk edene yüz vermezler.

Çünkü o dalkavuk sana hilâf-ı hakikat[31] medihlerini bir maksat için söylüyordur. Arkasında bir menfaati vardır, seni aldatacaktır... vs.

4. (İhter en tekûne mağlûben ve ente munsıf, velâ tahter en tekûne gâliben ve ente zâlimen)

Buyurumuş ki, Hazret-i Ali Efendimiz bu sözünde:

(İhter) "İhtiyar et, tercih et! **(en tekûne mağlûben ve ente munsıf)** Haklıyken mağlup olmayı, **(velâ tahter en tekûne gâliben ve ente zâlimen)** zâlimken galip olmaya tercih et!" Haksızken galip olmak yerine, "Haklı olayım da isterse mağlup olayım! Mühim olan haklı olmaktır." diye haklı olmayı tercih et! Mağlup bile olsan, haklı olmayı tercih et! Zâlim olduğun zaman, galip gelmeyi tercih etme!

Çünkü hem zâlimsin, hem de galebe çalmışsın; o zaman günahın daha büyük olacak. Ama mazlumsun, haklısın, hak yoldasın, mağlup olmuşsun, sana birisi zulmetmiş; Allah mazlumların yanındadır, Allah sana mükâfat verecek. Bu daha iyi... Bunda mükâfat var, ötekisinde ceza var, ikâb var, azap var!

Binâenaleyh diyor ki: "Haklıyken mağlup olmayı, haksız ve zâlimken mağlup olmaya tercih et; o daha iyi!"

5. (Lâ tahdümenne mehâsineke bi'l-fahri ve't-tekebbür) "İyilikleri övünmekle, kibirlenmekle mahvetme, sıfıra indirme!"

Çünkü insan övündü mü, iyi olmaz. Övünmek iyi değil... Tekebbür etti mi, mütekebbir oldu mu, hiç iyi olmaz. O da hiç iyi bir şey değil... Senin gerçekten birtakım faziletlerin olabilir; başkası övsün. Sen kendin övünme, sen mütevâzı ol; başkası seni yüceltsin.

Peygamber (sallallâhu aleyhi ve sellem) Efendimiz buyurdu ki:

(Men tevâdaa refaahullâh, ve men tekebbere vadaahullâh) "Mütevâzı olanı Allah yüceltir. Mütekebbir olanı, kibirleneni de Allah bir yerde ayağını kaydırtır, alçaltır."

Onun için, "Mütevâzı olmak lâzım, övünmemek lâzım!" demek istiyor Hazret-i Ali Efendimiz... Eğer böyle yaparsan, kendi faziletlerini sıfıra indirmiş olursun, iyiliklerini silmiş olursun. Övünmekle, böbürlenmekle,

kibirlenmekle iyiliklerini, faziletlerini sıfıra indirme! Kendini övme ve kibre düşme!

6. (El'umru aksaru min en tealleme külle mâ yahsünü bike ilmuhû feteallemü'l-ehemme fe'l-mühim)

Diyor ki Hazret-i Ali Efendimiz (radıyallâhu anh ve kerremallâhu vecheh) bu vecîzesinde:

(El'umru) "İnsanın ömrü, **(aksaru)** kısadır. **(min en tealleme küllemâ yahsünü bike ilmuhû)** Öğrenmenin iyi olacağı her şeyi öğrenmeyi sağlayacak kadar uzun değildir, kısadır. Öğrenmesi iyi olan her şeyi, insan ömründe öğrenemez. Ömür biter, öğrenilecek şeyler bitmez. Senin ömrün, öğrenmesi iyi olacak şeylerin hepsini öğrenmeye yetmez.

O halde, **(feteallemi'l-ehem)** daha önemli olanı öğrenmeye gayret et! **(fe'l-mühim)** Daha az önemli olanı sonraya bırak, en önemlileri öğrenmeye gayret et! Ömür, bütün öğrenilmesi gereken şeyleri elde etmek için çok uzun değildir, yetmez. Gençlik geçiverir, hafızası zayıflayıverir insanın... İhtiyarlık geliverir, tâkatı kalmayıverir.

Şimdi benim bir ev dolusu kitabım var... Gülüyorum kendime... Kim okuyacak onları? Toplamışım o kadar kitapları; kim okuyacak? Okuyamam ki, ömür kısa... İşte bak geldik, şu yaşa geliverdik. O kitapların her sayfasına beş dakika harcasam, hiç başka işle meşgul olmasam, sabahtan akşama hızlı bir okuma ile okuyacak olsam; o kitaplar bitmez!

O halde, neyi öğrenecek insan? Tabii, kendi ihtisâsı dairesinde olan şeyi öğrenecek! Kendi ihtisâsı dairesindeki şeyin de, en önemlisini öğrenecek.

O halde bundan, lafı tersine döndürerek çıkartılan mânâ ne: Boş şeylerle vakit geçirmemek lâzım! Gazeteymiş, ıvırmış zıvırmış, magazinmiş, Pekos Bill'miş Tommiks'miş, romanmış, falancanın mizah mecmuasıymış, bilmem

ne... Yazık değil mi sana yâhu? Bir ömür gidiyor. İşte bak, öğrenmen gereken mühim şeyleri hiç öğrenmeden, elli altmış yıl geçip gidiyor. Ondan sonra, yetmiş yaşında bir câhil olmak ne kadar acı bir şey! Dinî bakımdan bazı şeyleri bilmemek ne kadar acı bir şey!

O bakımdan, çok mühim bir söz... Hazret-i Ali (radıyallâhu anh) Efendimiz'in ne kadar faziletli bir insan olduğunu gösteriyor bu vecîze... Söylediği, yakaladığı mânâlar çok derin... Yâni büyük bir hakîm, büyük bir düşünce adamı, büyük bir mütefekkir olduğu sözlerinden çıkıyor.

Evet, Peygamber Efendimiz'in damadıdır. Sahâbe-i Kirâm'dandır, halifelerden biridir, ama sözleri de bileğinin gücüyle, fikrinin gücüyle, kendisinin ne kadar mübârek, ne kadar mütefekkir, hakîm bir insan olduğunu gösteriyor.

Çok güzel bir söz... Buna hayatımızda çok dikkat edelim muhterem kardeşlerim!

Ben şimdi, bir grubun başında olduğum için, -dergilerimiz var, radyolarımız var, çeşit çeşit faaliyetlerimiz, konferanslarımız var- bana sabahleyin getiriyorlar gazeteleri... On tane, yirmi tane gazete getiriyorlar. Bir görüyorum, şöyle bir çeviriyorum. Hepsini incelemeye kalksa, insanın gazeteleri incelemekle ömrü geçer. Sabahtan akşama başka yapacak bir şey kalmaz. Bir sürü gazete var... En iyisi bu basın bülteni... Tek sayfa işte... On tane, yirmi tane gazeteyi birisi okuyor, özetliyor. Her şey var; insan okuduğu zaman her şeyden de haberdar oluyor.

Hatta atılım yaptık, "Herkes para koysun ortaya, haftalık bir dergi çıkartalım!" dedik. Eğer para bulsaydık, haftalık bir dergi çıkartacaktık. Her konuda özetleri koyacaktık oraya... Sonra diyecektik ki arkadaşlarımıza: "Öbür gazeteleri almayın yâhu, yazık ömrünüze! Alın burada işte, kendi konunuzla ilgili özetleri görün!"

Lüzum yok başka şeye... Faziletli olan, önemli olan şeyle, daha önemli olan şeyle meşgul ol! Ömrünü zâyi etme! Kur'an var öğrenilecek, dinimiz var öğrenilecek...

Allah Teâlâ Hazretleri'ni bilmek ve tanımak konusuna başladık; konferanslarda üç sabahtır konuşuyoruz. Görüyorsunuz; bilinmesi gereken, öğrenilmesi gereken daha çok şeyler var...

En önemli şey, Allah bilgisi... Allah hakkında bilgisi yok müslümanın... Allah'ın sıfatları hakkında bilgisi yok... Allah'ın neyi sevdiğini, neye gazab ettiğini bilmiyor. Hâlbuki gayet kolay... Allah Teâlâ şunları şunları sever; şunlara şunlara gazab eder diye sıralaması lâzım insanların... Bunlar çok önemli, bunları öğrenmek lâzım!

Bir insana Allah niye hidâyet nasîb ediyor, niye doğru yola çekiyor? Türkiye'de bu konuda bir çalışma yapalım! Siz de burada bir çalışma yapın!

Misal: Hazret-i Ömer (radıyallâhu anh) kılıcını almış, Peygamber Efendimiz'i öldürmeye çıkmış. Peygamber Efendimiz'i nerde bulursa bulacak, öldürecek... Yolda hızlı hızlı giderken birisi sormuş, demiş ki:

"- Yâ Ömer! Böyle sinirli, telaşlı, acele acele nereye gidiyorsun?"

"- İşte, o Muhammed'in hesabını soracağım, işini bitireceğim!"

"- Sen onun yanına bile yanaşamazsın! Onun yanında, onun için canını verecek öyle kimseler var ki, ashabı var ki; kılına dokunamazsın, yanına yanaşamazsın. Sen müslümanlara düşmansan, senin kız kardeşinle enişten müslüman oldu; sen asıl git, önce onları hallet!"

"- Vayy! Benim kızkardeşimle eniştem müslüman mı oldular?" demiş.

Onların evine dönmüş. Dışarıdan dinlemiş; içerden sesler geliyormuş, Kur'an okuyorlarmış. "Küt..." kapıya yüklenmiş, içeri girmiş. "Vay efendim,

siz müslüman mı oldunuz?" diye, eniştesini ablasını dövmeye başlamış. Hazret-i Ömer babayiğit, iri yarı... Sonunda ablası demiş ki:

"- Eh, nedir bu yaptığın? Müslüman olduk, doğru yol budur. Vuracaksan vur, döveceksen döv... Sen de anla dinle, sen de beğenirsin." demiş.

Getirmişler Kur'an-ı Kerim'i, okumuşlar. Hazret-i Ömer yumuşamış. O akşam Peygamber Efendimiz'in yanına gitmiş ve müslüman olmuş.

Hazret-i Ömer, kapıdan öldürmek için çıktı da, Hazret-i Peygamber'in yanına gidip niye müslüman oldu? Bu değişiklik neden? Bu değişikliğin sebebi, Peygamber Efendimiz'in duası... Peygamber Efendimiz, "Yâ Rabbî! Bu dini iki Ömer'den birisiyle takviye et..." diye dua etmişti. Allah da duasını kabul etti. Demek ki, peygamber duası, onun hidayete ermesine sebep oldu.

Falanca insan eşkiyaymış da; yol kesiyormuş, kervan soyuyormuş da; sonradan bir sebep olmuş, hak yola girmiş, evliyâ olmuş... Hangi sebepten? İşte, Allah'ın kelamına hürmetinden... Bir kediyi hapsetti diye, bir kadın cehennemlik oluyor. Bir köpeğe su verdi diye öteki kadın cennetlik oluyor.

Bunları yazmak lâzım, bunları bellemek lâzım ve bunlara dikkat etmek lâzım! Neden insan Allah'ın sevdiği kulu durumuna geliyor, ikramına mazhar oluyor? Neden insan durduğu yerden pattadak ayağı kayıyor, cehennemlik oluyor? Önemli şeyler, önemli bilgiler bunlar... Çünkü insan onunla cenneti kazanıyor veya cehenneme düşüyor.

Böyle bir kitap olsa, çok iyi olur. "Şu şahıs şundan hidâyete erdi; şu şahıs şundan felâkete uğradı, ayağı kaydı." diye bir kitap yazılsa, böyle bir kitap çok istifadeli olur. İşe yarayacak şey bunlar...

Demek ki, faydalı şeyleri öğrenelim, en önemli şeyleri öğrenelim! Detay, teferruat ve lüzumsuz şeyleri sona bırakalım!

Diğer bir vecîzesini de okuyup, bu akşam burada keseceğiz:

7. (Leyse fi'l-havâsi'z-zâhireti şey'ün eşrefe mine'l-ayni felâ tü'tûhâ sü'lehâ fetüskıleküm an zikrillâh)

Bu vecîzesinde Hazret-i Ali Efendimiz buyuruyor ki:

"İnsanın zâhirî beş duyusunun en şereflisi, en kıymetlisi gözüdür." Hani tat alma, koku alma, dokunma, duyma ve görme duyuları var; bunlara *havâs-ı hamse-i zâhire* derler. Yâni, dış beş duyu... Demek ki iç duyuları da var, başka duyuları da var insanın. Mânevî duyuları var, mânevî kabiliyetleri var. O mânevî duyuları ayrı.

"Dış duyular içinde en kuvvetlisi, en şereflisi, en değerlisi insanın gözüdür, görme duyusudur." diyor. Tamam, kabul; hakikaten görmek çok önemli! İnsanın etrafını görmesi, hareketleri kolay yapmasını sağlıyor... Kendi işini kendisinin görmesini sağlıyor. Okumasını öğrenmesini sağlıyor, el işi yapmasını sağlıyor. Ötekilerinden daha iyi. Burnu koku almayabilir bir insanın. Ağzı şöyle olabilir, kulağı arızalı olabilir, ama göz çok önemli!

Bakın ne diyor arkasından: **(felâ tü'tûhâ sü'lehâ)** "Onun her isteği yere bakmasına müsaade etmeyin! O gözün her yere, her istediği zaman bakmasına müsaade etmeyin! **(fetüskıleküm an zikrillâh)** Sonra sizi Allah'ı zikretmekten alıkoyar." Her tarafa baktırtmayın onu; çünkü sizi Allah'ın zikrinden alıkoyar.

İnsanın gözü bir yere baktı mı, takılır. Şimdi biz konuşma yaparken bile şuradan bir şey geçse, bir şey olsa; ona bakarız, aklımız takılır, konuşmayı şaşırırız. Gördüğü şey insanın zihnini meşgul eder. O halde çâre: Gözü güzel kullanmak lâzım!

Görme önemli bir duyudur, şerefli bir duyudur. İnsanı meşgul eden bir duyudur. İnsan gözüyle çok günaha girer. Peygamber (sallallâhu aleyhi ve sellem) Hazretleri buyuruyor ki:

"Bir nâmahrem kadına ilk kez baksan, görsen yolda; tamam, mâzursun. Mâzerettir; takıldı gözün, gördün. İkinci defa dönüp baktın mı, ikinci bakış şeytandandır." diyor.

Göz ve bakış, şeytanın zehirli oklarındandır. Bakan insan, baktığı zaman mahvolur.

Bakın Hazret-i Osman Efendimiz, yanına gelen bir sahabiye: "Ey filânca, senin gözünde zinâ izi görüyorum!" diyor. Çünkü yolda gelirken nâmahreme bakmış. O da şaşırmış; "Peygamberlik kesilmedi mi yâ Osman, yâ emîre'l-mü'minîn?" demiş.

Kesildi peygamberlik... Peygamber Efendimiz Hâtemü'n-Nebiyyîn,[32] ama Allah sevgili kullarına işte böyle kabiliyet veriyor. O kimsenin gözünün harama baktığını anlayabiliyor.

Onun için bizim büyüklerimizin prensiplerinden birisi de nedir, derviş nasıl olacak:

(Nazar ber kadem) "Gözü pabucunun ucunda olacak, başı yerde olacak!" Bu neyi sembolize ediyor? Sağa sola gelişigüzel bakmamayı, günaha girmemeyi sembolize ediyor.

Bir başka ikinci bir mânâsı da var ki: "Derviş kendi seyr-i sülûkuna dikkat etsin, sağa sola aklını dağıtmasın! Gidişine, bastığı yere, varışının muntazam olup olmadığına baksın!" demek de olabilir. Fakat gözünü haramdan sakınmak fevkalâde önemlidir.

Ayet-i Kerîme var Kur'an-ı Kerim'de:

(Kul li'l-mü'minîne yeğuddû min ebsârihim ve yahfezû furûcehüm)[33] Hem kadına emir var, hem erkeğe...

(Ve kul li'l mü'minâti yağdudne min ebsârihinne ve yahfazne fürûcehünne)[34] "Ey Rasûlüm, söyle mü'min erkeklere: Gözlerini korusunlar, harama bakmasınlar! Namuslarını da muhafaza etsinler! Müslüman kadınlara söyle, ey Rasûlüm: Gözlerine hâkim olsunlar, harama bakmasınlar! Namuslarını korusunlar!"

Erkek için de, kadın için de gözünü haramdan sakınma emri Kur'an-ı Kerim'de var... Tabii, Peygamber Efendimiz'in hadis-i şeriflerinde, bu detaylı olarak anlatılmış. Hazret-i Ali Efendimiz de, bu vecîzesinde bu konuda bizim dikkatimizi çekiyor, nasihat ediyor. Diyor ki: "İnsanın en şerefli âzâsı, en şerefli duyusu gözüdür. O halde, her bakmak istediği yere onu baktırma! Çünkü lüzumsuz şeylere bakarsa, seni Allah'ın zikrinden alıkoyar."

Tabii, lüzumlu şeye bakabilir, Kur'an-ı Kerim'e bakabilir. İnceleme için bakabilir, ibret için bakabilir. Hikmetlerini müşahade etmek için bakabilir, ama lüzumsuz şeye bakmamaya dikkat etmesi lâzım!

Bu akşamki vecîzeleri Hazret-i Ali Efendimiz'in bunlar oldu. Perşembe akşamı olduğu için, bunu burda bırakıp beraberce tevbe edelim! Çünkü yatsıdan sonra zikir yapacağız.

Rabb'imiz affeylesin diye, diyelim cümle günahlarımıza:

- Estağfirullaah... (5 defa)

- El-azîm, el-kerîm, ellezî lâ ilâhe illâ hû el-hayye'l-kayyûme ve etûbü ileyh...

- Allâhümme ente rabbî... Lâ ilâhe illâ ente halaktenî... Ve ene abdük... ve ene alâ ahdik... ve va'dik... mesteta'tü eûzü bike min şerri mâ sana'tü...

Ebûü leke bi nîmetike aleyye ve ebûü bizenbî... fağfirlî feinnehû lâ yağfirü'z-zünûbe illâ ente...

.....

30.12.1993 - Melbourne

---

1 A'râf, 7/199.

2 "Şüphesiz Allah, kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz. Bunun dışında kalan (günah)ları ise dilediği kimseler için bağışlar." (Nisâ, 4/48, 116).

3 İlâ âhiri'l-eyyâm: Kıyamet gününe kadar

4 Müsecca: Cümlelerin veya bir cümle içinde birden çok kelimenin sonlarındaki ses benzerliği. Nesirde kullanılan bir çeşit kafiyedir. Secili nesre müsecca adı verilir.

5 erhamü'r-rahimîn: en çok merhamet eden, merhamet edenlerin en merhametlisi.

6 ekremü'l-ekremîn: En cömert; cömertlerin en üstünü

7 ahsenü'l-halikîn: En güzel yaratan, yaratma işini yapanların en mâhiri.

8 kadir-i mutlak: Her şeye gücü yeten.

9 1. Benzetme. 2. ed. Divan edebiyatında bir şiiri örnek alarak ona benzer bir şiir yazma.

10 Müsâvât: Eşitlik (Ancak bu eşitlik fazilet ve şerefte değil, hukuktadır.

11 Müvâsât: Yardım, iyilik

12 "Onlardan (muhacirlerden) önce o yurda (Medine'ye) yerleşmiş ve imanı da gönüllerine yerleştirmiş olanlar, hicret edenleri severler. Onlara verilenlerden dolayı içlerinde bir rahatsızlık duymazlar. **Kendileri son derece ihtiyaç içinde bulunsalar bile onları kendilerine tercih ederler.** Kim nefsinin cimriliğinden, hırsından korunursa, işte onlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir." (Haşr, 59/9)

13 İnsan, 76/8.

14 Müttehid: tek, aynı, bir

15 "Namaz müminler üzerine vakitleri belli bir farzdır." (Nisâ, 4/103).

16 Gecenin bir kısmında da uyanarak sana mahsus fazla bir ibadet olmak üzere teheccüd namazı kıl ki, Rabb'in seni Makam-ı Mahmud'a ulaştırsın. (İsrâ, 17/79)

17 Müzzemmil, 73/2-4.

18 Müzzemmil, 73/20.

19 Mâide, 5/119.

20 enbiyâ ve mürselîn: nebiler ve peygamberler

21 Hâlik: Yaratıcı

22 A'râf, 7/143.

23 Ankebût, 29/45.

24 İnsan, 76/8.

25 Haşr, 59/18.

26 İnsan, 76/9.

27 Zümer, 39/10.

28 Sâd, 38/44.

29 Sâd, 38/44.

30 Yusuf, 12/53.

31 hilâf-ı hakikat: Gerçek dışı, gerçeğe aykırı

32 Hâtemü'n-Nebiyyîn: Peygamberlerin Sonuncusu

33 Nur, 24/30.

34 Nur, 24/31.